

Treball de recerca

Memòries del meu anarquista

Julia Calzada Garcia
2n de Batxillerat
Tutor: Joan Grau
Gener 2013

Memòries del meu anarquista
Julia Calzada Garcia

*Para la libertad sangro, lucho, pervivo.
Para la libertad, mis ojos y mis manos,
como un árbol carnal, generoso y cautivo,
doy a los cirujanos.*

*Para la libertad siento más corazones
que arenas en mi pecho: dan espumas mis venas,
y entro en los hospitales, y entro en los algodones
como en las azucenas.*

*Para la libertad me desprendo a balazos
de los que han revolcado su estatua por el lodo.
Y me desprendo a golpes de mis pies, de mis
brazos,
de mi casa, de todo.*

*Porque donde unas cuencas vacías amanezcan,
ella pondrá dos piedras de futura mirada
y hará que nuevos brazos y nuevas piernas crezcan
en la carne talada.*

*Retoñarán aladas de savia sin otoño
reliquias de mi cuerpo que pierdo en cada herida.
Porque soy como el árbol talado, que retoño:
porque aún tengo la vida.*

Para la Libertad, Miguel Hernández

Agraïments

M'agradaria donar les gràcies a un seguit de persones sense les quals aquest treball no hauria estat possible.

Al meu tutor del treball, Joan Grau, per ajudar-me en l'orientació i el seguiment del treball i resoldre tots els dubtes que anaven sorgint.

Als meus pares, Julio Calzada i Concha Garcia que m'han animat i donat forces quan jo no les tenia i que em van oferir la meravellosa oportunitat de fer un viatge a Andalusia per conèixer tots els llocs dels què parlava en el treball.

A la meva tieta Carmen García que em va ajudar a marcar uns objectius clars en el treball i a orientar-lo adequadament a més d'oferir-se sempre a ajudar-me.

A la Júlia Sampol, perquè sempre va bé que hi hagi algú disposat a llegir-se el treball amb ulls crítics.

Als meus amics Julián Locurlo i Ottavio Crespi per ajudar-me a donar forma i estructura a un munt d'idees.

Als entrevistats: Juan Barba, Juan Miguel Marín i Cecilio Gordillo. Al primer, per orientar-me cap a la informació que buscava i donar-me contactes. Al segon, per l'extraordinària ruta que ens va fer voluntàriament per les mines de Riotinto i per la colònia anglesa, per ensenyar-me els projectes que estava fent i per oferir-me la seva visió i opinió com també informació sobre el seu pare, tot plegat un testimoni oral d'incalculable valor. Per últim, a Cecilio Gordillo per oferir-me més temps del que disposava en una interessantíssima entrevista.

Vull donar les gràcies especialment a la meva tieta Flor Calzada, la filla del meu avi. Perquè ella és qui m'ha fet veure la importància d'aquest treball i ha fet que sentís la necessitat de conservar tot el llegat que ella deixava a les meves mans. Perquè ha fet un treball increïble buscant informació i documents i perquè sempre ha tingut uns ideals claríssims. També vull donar-li les gràcies per totes les tardes que he passat a casa seva intentant organitzar tota la informació de la que disposava. En definitiva, per haver estat sempre quan la necessitava i haver confiat en mi.

Per últim, vull donar gràcies al meu avi Antonio Calzada Díaz, que no vaig arribar a conèixer però que m'ha ensenyat, de manera indirecta, la importància de lluitar per uns ideals.

Índex

1. Introducció	Pàg.1
2. Context	Pàg.8
2.1. Conceptes teòrics	Pàg.8
2.1.1. Anarquia i anarquisme	Pàg.8
2.1.2. Qui és anarquista?	Pàg.9
2.1.3. Ideologies i objectius	Pàg.10
2.1.4. Corrents anarquistes	Pàg.16
2.1.4.1. Anarcocomunisme	Pàg.16
2.1.4.2. Anarcosindicalisme	Pàg.16
2.2. Història de l'anarquisme	Pàg.17
2.3. Creació de les Institucions anarquistes més significatives	Pàg.21
2.4. Utopia o realitat?	Pàg.27
3. Repressió anterior al cop d'Estat	Pàg.30
3.1. La Segona República	Pàg.30
3.2. Fases	Pàg.31
3.2.1. Govern provisional (1931)	Pàg.31
3.2.2. Bienni reformista (1931-1933)	Pàg.32
3.2.3. Bienni Negre o radical-cedista (1933-1936)	Pàg.34
3.2.4. Govern del Front Popular (1936)	Pàg.35
3.3. Repressió a Andalusia	Pàg.36
3.3.1. Les revoltes mineres a Nerva (Huelva)	Pàg.37
3.3.2. El veritable testimoni: Antonio Calzada Díaz	Pàg.39
4. Repressió posterior al cop d'Estat	Pàg.49
4.1. La Guerra Civil	Pàg.49

4.2 Desenvolupament de la guerra	Pàg.51
4.2.1 La descomposició política després del cop d'Estat	Pàg.51
4.2.2 L'avanç nacionalista	Pàg.51
4.2.3 La Batalla de Madrid	Pàg.52
4.2.4 Les Batalles de Guadalajara i Jarama i la presa de Màlaga	Pàg.52
4.2.5 La Campanya del Nord	Pàg.52
4.2.6 Terol i la batalla de l'Ebre	Pàg.53
4.2.7 El final de la guerra	Pàg.53
4.3 La repressió a Andalusia	Pàg.54
4.3.1 La resistència minera a Nerva (Huelva)	Pàg.56
4.3.2 El veritable testimoni: Antonio Calzada	Pàg.59
5. conclusions	Pàg.76
6. Bibliografia	Pàg.89
7. Annexos	Pàg.95
7.1. Diari de viatge	Pàg.97
7.2. Entrevistes	Pàg.100
7.2.1. Juan Barba	Pàg.100
7.2.2. Cecilio Gordillo	Pàg.101
7.2.3. Juan Miguel Marín Gil	Pàg.104
7.3. Testimoni de Flor Calzada	Pàg.107
7.3.1. Bibliografia d'Antonio Calzada	Pàg.107
7.3.2. Querella d'Argentina	Pàg.109
7.3.3. Mi padre...	Pàg.110

1. Introducció

Quan estudiem un període de la història, obrim un llibre de text i en llegim la teoria, probablement analitzem textos històrics i comparem diverses fonts escrites però sovint ens oblidem d'un gran llegat personal que tenim a l'abast de la mà: les vides ben properes a les nostres, ja siguin les dels avis, els besavis o els propis pares, que esdevenen una part fonamental per entendre aquest període històric al qual ens estem referint. Unes fonts d'informació familiars que en cap dels casos perden credibilitat per no ser suficientment objectives, sinó que prenen importància per la proximitat que emanen. La història sembla una matèria força teòrica, llibres i documents que ens informen sobre les característiques d'una època determinada, però cadascuna d'aquestes èpoques forma part de la memòria d'aquestes persones, és algú que realment pot narrar allò que els llibres no poden, són les vivències personals les que donen vida a aquesta història, és la memòria el que cal conservar. Així doncs amb aquest treball pretenc conservar la memòria del meu avi: Antonio Calzada Díaz, una persona que no vaig arribar a conèixer però que de ben segur tenia moltes coses a explicar.

Quan parlem de memòria, no només fem referència als records d'una persona, sinó també a tots els elements culturals i socials d'una època que l'han definit. Parlem d'entendre un pensament global que porta a unes actuacions a partir dels ideals d'algú. Ubicar-nos en un punt de la història no és tan sols una excusa per tal de descobrir la vida del meu avi, sinó que és la causa per la qual el meu avi va desenvolupar unes idees i va actuar. Són unes condicions de vida, uns esdeveniments, uns fets, el què va fer que el meu avi es convertís en un anarquista.

Per tant, aquest treball és una veritable recopilació de les memòries d'un anarquista, del meu anarquista. I esdevé lògic que, quan parlem de reescriure una història i conservar les memòries d'una persona per entendre els seus ideals i indirectament els de un grup sencer de població anarquista, la titulem "Memòries del meu anarquista". Amb aquest títol, es fa al·lusió als trets més destacables del treball: la memòria històrica, que es defineix com l'eix vertebrador del treball, la proximitat d'aquestes

vivències, a partir de documents però, sobretot, a partir de testimonis directes de l'àmbit familiar i, per últim, l'època on es situa l'assaig, un període revolucionari on l'anarquisme espanyol pren un paper cabdal entre les classes socials oprimides.

Fent referència a aquest últim punt, cal situar el treball en un marc històric. Així doncs, aquest estarà ubicat durant la segona república i la guerra civil espanyola i l'atenció es fixarà en els moviments de revolució en el territori andalús, on vivia el meu avi. Serà un període de malestar i descontentament social que desencadenarà revoltes que seran les causants de la repressió i la censura, de la mateixa manera que aquestes mesures portaran a un descontentament més extrem i unes reaccions més radicals per part de la classe obrera en les quals el meu avi prendrà part.

Es tracta doncs, d'una temàtica que abasta un gran moviment social, com és l'anarquisme dins d'un país que està vivint moments d'inestabilitat i enfrontaments, centrant-se en la resistència i la repressió dels civils al sud d'Espanya. Aparentment, una extensa temàtica però que, al cap i a la fi, es redueix a la vida d'una persona.

Quan parlem de l'interès personal en aquest tema, és evident que el que m'ha portat a fer aquest treball ha estat aquest ambient de familiaritat que l'envolta. Ha estat una necessitat recuperar allò que s'estava perdent i que vaig considerar absolutament imprescindible que romangués despert. Sovint, els militants dels partits han deixat al nostre abast un conjunt de testimonis de primera mà, fonts primàries, ja siguin entrevistes orals o memòries escrites, que van des de les fulles redactades a mà a densos volums mecanografiats i des de extenses biografies a descripcions puntuals de fets concrets. No obstant, aquests testimonis de vida que deixen als hereus en l'actualitat s'estan perdent. És, doncs, la nostra feina continuar amb aquest llegat de records que permeten donar un altre punt de vista a la història per entendre-la millor, d'una manera més real i no solament com a teoria.

És bàsicament l'interès personal que la meva tieta ha posat en refer el camí del seu pare el què m'ha fet entendre que això s'ha de continuar. Els documents que ha trobat, els permisos que ha hagut de demanar, les entrevistes, la seva paciència i la

seva constància m'han fet veure que, gràcies a aquest tipus de persones, conservem unes memòries tan valuoses, reconstruïm la història sense ser uns especialistes.

Embarcar-se en un treball d'aquesta índole ha estat una decisió complicada però a la vegada satisfactòria. Pel que fa al procés, no ha estat un treball planer sinó més aviat ple d'alts i baixos. La primera decisió va produir-se quan vaig veure tots els documents que la meva tieta havia aconseguit i vaig acceptar prendre part en aquest viatge al passat que em permetria conèixer el meu avi i entendre'l millor. Va ser un procés complex i van sorgir dubtes i preguntes com: seré prou bona per això? Aconseguiré posar aquest treball a l'alçada que es mereix? Tindrè documentació suficient? Sabré plasmar uns ideals tan importants en un paper? Seré fidel a la memòria del meu avi?

Val a dir que el projecte va partir d'un seguit d'expedients carceraris que la meva tieta havia recopilat amb mesos de recerca, molts correus electrònics a institucions, presons i ajuntaments i amb la col·laboració d'historiadors. Per tant, una de les dificultats principals ha estat relacionar tota la informació de manera coherent, ja que sovint estava desendreçada o simplement hi havia massa informació i s'havia de fer una tria. Malgrat les llacunes d'informació o la dificultat que presentava la lectura de manuscrits, al final el treball es va poder tirar endavant.

És ben difícil establir un sol objectiu per aquest treball ja que abasta un ampli ventall de temes que s'entrellacen obtenint respostes i resultats que potser ni tan sols s'havien plantejat a l'inici.

No es tracta d'un eix vertebrador que va unint subtemes sinó que van apareixent un al costat de l'altre, complementant-se, relacionant-se i cap és més important que l'altre, tots formen una unitat.

És necessari començar fent referència a la necessitat de conservar la memòria històrica dels fets i les persones que van patir tot un procés repressiu, en especial del meu avi Antonio Calzada, com un dels objectius del treball.

Aquest primer objectiu ens porta, de manera inevitable, a conèixer la història des d'un punt de vista diferent, el de la gent oprimida, la gent que va lluitar per uns ideals i pels drets humans que estaven sent violats.

Així doncs, també ens encarregarem d'investigar i analitzar dos períodes de la història que abasten els anys trenta: la Segona república i la Guerra Civil espanyola.

Quant al primer període, es vol analitzar i comprendre cada etapa d'aquesta República i quin és el motiu pel qual es desfà tot un procés llibertari que el país havia estat demanant des de feia temps. A més, s'aprofundeix en l'aspecte repressiu fins a arribar a la vida del meu avi, analitzant les dues detencions que es van produir en aquell període, entenent per què es produeixen i fins a quin punt són justes.

Quant a la Guerra Civil espanyola, es pretén conèixer el context que va portar al cop d'Estat i com va evolucionar. També s'estableix com a objectiu l'anàlisi de la repressió que es va produir al Sud d'Espanya a conseqüència de les revoltes obreres que s'oposaven a un nou règim repressiu. A continuació, s'aprofundeix en el judici i la condemna que va patir Antonio Calzada de manera que s'observa el grau de veracitat que podien tenir aquests judicis ràpids coneguts com a Consells de Guerra.

Per altra banda, cal d'estacar que l'anarquisme és un dels pilars principals del treball ja que el meu avi va ser militant del partit anarquista i va ser jutjat i empresonat per accions revolucionàries que en aquell moment no estaven permeses. Per tant, aquest treball també pretén aprofundir en aquest moviment social, destapant potser algunes preguntes que sorgeixen quan s'estudia un moviment fortament rebutjat per gran part de la societat. Preguntes com per exemple: Tenien realment motius els anarquistes per reaccionar violentament? Van ser escoltats? Ser anarquista significa automàticament utilitzar la violència? Hi ha realment bons i dolents en el govern d'un país o simplement opressors i oprimits? Així doncs, es planteja si l'anarquisme és realment utòpic o això és el que ens volen fer creure, com també si tot aquest moviment social i els ideals han quedat enrere o encara continuen vigents. Val a dir que també es presenta un altre objectiu, veure quina és la relació existent entre una cultura anarquista "clàssica" expressada a partir de teòrics o mitjans de comunicació i la

quotidianitat que realment es presenta en el procés llibertari que va des de l'inici de la Segona República fins uns anys després del cop d'Estat.

Per tant, si poguéssim plantejar una sola frase per intentar plasmar el contingut del treball podríem referir-nos a la següent: “Va ser l'anarquisme un moviment llibertari durament flagel·lat durant els anys trenta en el territori andalús?”.

Així doncs, un seguit d'objectius entrelaçats donen peu a la configuració d'un treball que barreja la part més teòrica amb la personal. L'objectiu és anar resolent poc a poc totes les preguntes que sorgeixen a partir d'aquesta hipòtesi, girant sempre entorn de la figura del meu avi que amb la seva vida ens permet conèixer la història.

Per desenvolupar el treball s'han utilitzat diferents tipus de fonts. Per una banda, era necessari informar-se del tema que emmarcava el treball: l'anarquisme, amb l'objectiu d'impregnar-se d'un ideal i comprendre en quines condicions va ser creat. A continuació, calia prendre una idea global de la Segona República i la Guerra Civil per tal d'obtenir una visió dels esdeveniments històrics més importants que succeïren. A partir d'aquí, era necessari aprofundir més en la zona del Sud d'Espanya i centrar-se, sobretot, en la repressió que els civils van patir durant aquesta època. Un cop tot el context s'havia realitzat i documentat, s'afegia la part personal, és a dir, es documentava la vida d'Antonio Calzada en cada context concret. Així doncs, es parla de documentació a través de llibres i pàgines web però també cal fer referència a tots els documents oficials provinents d'Ajuntaments i presons que s'han recopilat i que són la transcripció del Consell de Guerra i l'expedient carcerari d'Antonio Calzada. Cal destacar també una font d'informació essencial a l'hora de reconstruir la vida d'una persona i els esdeveniments d'una zona que són els testimonis orals, entre els quals destaca la seva filla Flor Calzada Díaz, Juan Barba (director del museu Velázquez Díaz de Nerva), Cecilio Gordillo (membre de la CGT i encarregat de la pàgina web de recuperació de la memòria històrica anomenada “Todos los nombres”) i Juan Miguel Marín Gil (fill d'un amic i company militant del meu avi). Les intervencions de tots els testimonis orals s'observen en els annexos. Finalment, s'ha de fer referència a tota la

informació ja sigui oral, escrita o visual que he aconseguit gràcies a l'oportunitat que he tingut de fer un viatge a Andalusia. En aquest viatge, he pogut visitar les mines de Riotinto, de les quals es fan contínues referències al treball, he pogut visitar Nerva (on va treballar Antonio Calzada) i la Campana (el seu poble natal on va tenir més d'una residència). Aquest viatge ha ofert al treball una visió molt més propera i personal pel fet d'haver presenciat tots aquests llocs en primera persona.

El treball consta, a grans trets, de quatre apartats: la introducció, el desenvolupament o cos del treball, les conclusions i els annexos.

La introducció té l'objectiu d'exposar el tema de recerca, l'interès personal i objectiu del treball, el procés que s'ha seguit fins acotar el treball de manera definitiva, els objectius o les hipòtesis que es plantegen a l'inici del treball i que el cos del treball descobrirà, la metodologia, és a dir, les fonts d'informació i els procediments de recerca i, finalment, l'estructura del treball.

Pel que fa al desenvolupament, es divideix en tres parts. La primera és un context o marc teòric que fa referència a l'anarquisme i que s'inicia amb la descripció i l'etimologia de la paraula anarquisme, com també la definició de la persona anarquista. Es continua amb una descripció dels ideals del moviment, les corrents anarquistes més importants, un breu resum de la història de l'anarquisme des dels seus inicis i una referència a les institucions anarquistes més importants. I s'acaba plantejant si l'anarquisme és realment una utopia o, contràriament, és realitzable. Un cop es tenen els coneixements bàsics per entendre el moviment, s'inicia la segona part, que ja fa referència a la Segona república espanyola. Per tant, es fa un breu repàs de les diferents fases, s'analitza la repressió al sud i, sobretot, al municipi de Nerva (Huelva) i s'arriba, finalment, al testimoni d'Antonio Calzada, a partir del qual s'analitzen les dues detencions que va patir en aquest període. La tercera part, fa referència a l'altra gran etapa de la història contemporània: la Guerra Civil. Si bé es fa una introducció en què s'expliquen, a grans trets, els esdeveniments o batalles més significatius de la guerra, el treball es centra més en la repressió per part de les tropes

franquistes al sud, concretament a Nerva (Huelva). Aquest cop, el testimoni d'Antonio Calzada ens duu a fer una intensa anàlisi i recorregut a través del què era un Consell de Guerra.

Un cop desenvolupat el cos del treball, s'arriba a les conclusions que, amb un caràcter de resum o síntesi, pretenen exposar sintèticament allò que s'ha fet i fins on s'ha arribat i fer una valoració del què s'ha aconseguit en relació als objectius plantejats a la introducció.

Finalment, als annexos s'observa informació complementària que s'ha considerat necessària per entendre el treball però que no en forma part estrictament. Es fa referència, doncs, a un breu diari de viatge a Andalusia que inclou fotografies, a tres entrevistes i al testimoni de Flor Calzada.

S'inicia, doncs, un viatge en el temps que comença amb la intenció d'entendre i analitzar però, sobretot, amb el propòsit de recordar.

2. Context

2.1. Conceptes teòrics

2.1.1. Anarquia i anarquisme

“ L’anarquia no és desordre, sinó ordre, però és l’ordre que neix no de l’exercici del poder (és a dir, no de l’amenaça, la força i la violència), sinó de l’exercici de la llibertat, la igualtat i la fraternitat”. Piotr Kropotkin

Les paraules de Piotr Alekséyevich Kropotkin (9 de desembre de 1842-8 de febrer de 1921), un geògraf, naturalista i pensador polític rus però, sobretot, un dels principals teòrics del moviment anarquista, ens plantegen el significat real de la paraula anarquia. En la societat actual, quan es pronuncia la paraula anarquia és sovint amb connotacions negatives i despectives alhora que en les ments de tothom apareix un munt d’idees abstractes que conformen una massa on la violència, el desordre, el terrorisme, el caos i la distòpia prenen un paper principal.

No existeix un concepte més fals de l’anarquisme. Ja sigui per ignorància o per propis interessos, generacions de mestres, sacerdots, periodistes, polítics i predicadors han dedicat molt d’esforç a gravar a les ments de la gent una concepció falsa d’aquesta paraula.

Per ser objectius hem de remetre’ns, per començar, al seu origen etimològic: anarquia deriva de la paraula grega ἀναρχία (*anarkhia*) que conté el prefix -ἀν (*an*) que significa “no” i l’arrel ἀρχή (*arkhê*) que es tradueix com “origen”, “principi”, “poder” o “mandat”. Per tant, l’etimologia designa, d’una manera general, allò desproveït de principi, director i d’origen. Alhora de traduir-ho qualsevol de les següents propostes seria vàlida: “absència de norma”, “absència de jerarquia”, “absència d’autoritat” o “absència de govern”.

Llavors, per què durant generacions el concepte d’anarquia ha anat evolucionant cap a una imatge atterradora que tothom rebutja i que porta, de seguida, a pensar en el caos i el desordre? Pierre Joseph Proudhon, que es considera un dels precursors de

l'anarquisme modern i que va ser qui va introduir aquest nom en el moviment obrer, va entendre per anarquia tot el contrari al desordre. Per ell, anarquia significava l'estat més evolucionat de l'ordre, al qual s'arribava mitjançant l'anarquisme, paraula que es descriu com un conjunt d'idees filosòfiques i polítiques que tenen en comú el rebuig de l'estat i qualsevol forma d'autoritat o jerarquia que coarti física, mental o espiritualment la llibertat total de l'individu i que, per tant, té com a objectiu final l'anarquia. Per Proudhon, en canvi, el caos està representat per l'ordre modern del món capitalista. És d'allò més lògic que, tan aviat com aquesta definició de l'anarquia es planteja, apareixen totes les objeccions i protestes al respecte, però si s'analitza, no està tan lluny de la realitat, tenint en compte que l'ordre autoritari en la trajectòria dels últims anys ha originat guerres, morts, crisis, fams, assassinats i injustícies.

Així doncs, tant per Proudhon com per Kropotkin o com per qualsevol anarquista, el provocador del caos i el desordre en el món actual és el principi autoritari que inclou el poder i que, per tant, consisteix en el domini de l'home sobre el mateix home.

Al llarg dels anys, en vista de la mala fama que la paraula anarquia desprenia, els mateixos anarquistes van servir-se d'altres com: llibertaris, federalistes, mutualistes o col·lectivistes. Malauradament, i després de molts anys, encara avui dia en els diccionaris oficials es continua traduint la paraula anarquia com "caos" o "estat sense lleis", fet que demostra la manipulació que ha sofert aquesta paraula durant milers d'anys.

2.1.2. Qui és anarquista?

"Els anarquistes són bèsties salvatges, obscenes y descompostes fins la medul·la per la sífilis comunista". Aquesta és la definició que el prestigiós diari italià "Secolo d'Italia" publica el 19 de desembre de 1969. Així és com la població veu als anarquistes, persones violentes, salvatges i assassines, fins i tot terroristes amants del caos als quals no els importa en absolut la vida humana.

Així és el concepte general d'anarquista i ha d'haver-hi alguna raó per la qual tot el món parla malament dels anarquistes.

Comencem per trobar una definició del que és realment un anarquista. Segons la revista llibertària anomenada "Impulso" que treia un exemplar cada mes a Alemanya informant sobre Espanya i altres qüestions legals i polítiques, un anarquista és una persona que no vol viure sense llibertat. La llibertat és el punt de partida de tot anarquista i, per tant, un anarquista tendeix a establir una societat lliure en la qual no hi haurà ni opressió, ni explotació, ni dictadura ni injustícies; en la qual no és necessària l'existència de l'Estat ni l'Església ni policies ni capital. Contra tot això lluita l'anarquista i, al mateix temps, estableix les normes i recull les idees de com pot funcionar aquesta societat lliure intentant posar-les en pràctica on sigui. L'anarquista reemplaça la dictadura per la solidaritat, el capitalisme per un socialisme autèntic i la competència per l'ajut mutu.

A partir d'aquesta definició, és fàcil entendre per què els anarquistes són tant odiats, tant pels comunistes com pels capitalistes. La resposta és perquè els anarquistes volen una cosa que no interessa a cap d'aquests dos grups: la llibertat.

A més, citant un cop més a Proudhon definint l'anarquia: "*una forma de govern sense amo ni sobirà*", arribem a la conclusió que un anarquista no té líders ni caps que manin o que estableixin totes les normes que cal seguir, sinó que la pràctica anarquista és el resultat de les experiències i conclusions de milers de teòrics que, en la majoria dels casos, van ser militants en la pràctica del moviment. La teoria anarquista neix sempre de les experiències reals i comprovar-la, criticar-la i modificar-la si és necessari és una de les tasques principals dels anarquistes. Aquest és un comportament anti-dogmàtic, ja que els anarquistes no creuen en dogmes ni en ideologies fixes.

Per tant, ser anarquista no es tracta d'una confessió formal sinó d'una convicció conscient o inconscient, d'un comportament crític i d'uns ideals concrets.

2.1.3. Ideologies i objectius

L'anarquisme té un objectiu principal com hem dit anteriorment: la llibertat. Per tant, allò que l'anarquisme pretén principalment és impulsar la humanitat perquè lluiti per aquesta llibertat, la defensi i aprengui a actuar per si mateixa construint així una nova

societat que estigui sempre qüestionant-se a si mateixa. Per arribar a això, els anarquistes lluiten contra l'Estat i les seves organitzacions independents. Aquesta lluita es realitza per mitjà de diferents recursos: a través d'organitzacions, de l'educació, de la propaganda, les accions directes, en alguns casos amb violència i amb la creació d'una nova cultura que serveixi com a model en el si de les seves organitzacions. Tot i així, molts teòrics anarquistes han reconegut que l'Estat no és un fenomen aïllat de la realitat sinó que és conseqüència de molts factors socials, sobretot de l'economia. Per això, no cal destruir només l'Estat, sinó que l'anarquisme proposa un canvi en l'estructura social, començar des de zero, desenvolupant noves formes de convivència i d'organització social. Tot aquest canvi s'engloba en una sola paraula: revolució, que té com a definició un canvi profund i que, en la mateixa definició, contra tot prejudici, no queda especificat que aquesta sigui cruenta o no.

Per fer possible aquest canvi, cal fer referència als tres pilars bàsics de l'ordre anarquista:

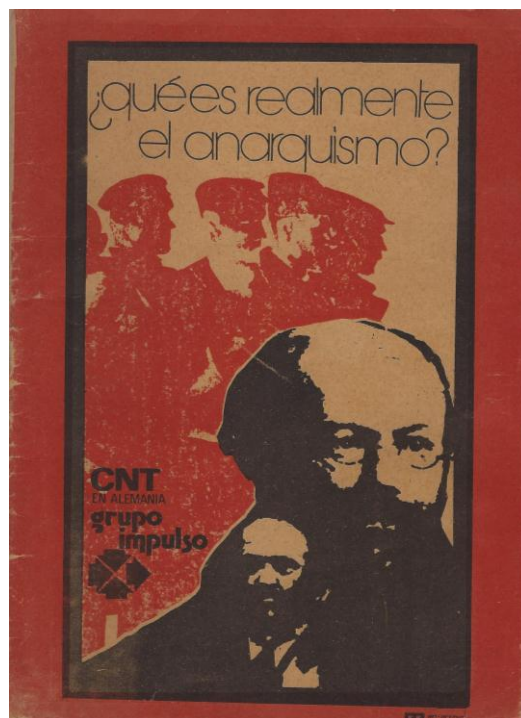
1. La llibertat: és l'eix central de la ideologia, l'objectiu final i la motivació de tota lluita. El concepte de llibertat anarquista accepta el fet que estem determinats per la naturalesa, pels nostres cossos i per les necessitats més bàsiques i això l'home no ho pot evitar, hi estem sotmesos de forma natural, mentre que a l'organisme artificial anomenat Estat hi estem sotmesos de manera artificial, de manera que s'oprimeix i es reprimeix a la humanitat. El concepte de llibertat anarquista intenta eliminar al màxim aquest aparell repressiu i evita que se'n construeixi un de nou. El què queda després de destruir aquesta opressió és la llibertat.
2. La igualtat: no pot haver-hi llibertat sense igualtat econòmica, i no hi haurà igualtat econòmica mentre una petita elit controla la propietat de les terres, les indústries, els transports i els capitals. Per tant, les classes socials han de desaparèixer juntament amb la propietat privada, destruint així el capitalisme. De la mateixa manera, cal eliminar qualsevol tipus de despotisme o submissió com el d'homes sobre dones, majors sobre menors o una ètnia sobre l'altra. L'anarquisme criticarà tot allò on el Poder hi prengui part. No hi ha cap motiu

genètic per la desigualtat, biològicament som iguals i, per tant, també ho hem de ser a nivell social.

3. El recolzament mutu: l'ésser humà és un ésser social, no pot existir fora de la societat. Així doncs, el recolzament mutu és una relació interpersonal que consisteix en oferir als altres allò que necessiten. Cal distingir-ho, però, de la caritat, fet que estableix automàticament una relació de superioritat i inferioritat. El recolzament mutu anarquista va més enllà, consisteix en considerar propis els problemes dels demés i actuar en conseqüència oferint ajuda.

Al llarg del temps, els anarquistes han anat estructurant alguns dels punts més bàsics de la seva ideologia que han sorgit sempre de l'experiència i s'han modificat diverses vegades si era necessari. A continuació s'observa una recopilació dels objectius d'un programa anarquista publicat a la revista "Impulso" des d'Alemanya per un grup pertanyent a la CNT:

1. *Abolició de la producció i organització capitalista; lluita contra el capital i els seus monopolis internacionals. Construcció d'una producció federada, segons les possibilitats tècniques, en la qual les necessitats humanes valdran més que les de la producció.*
2. *Superació de la societat de classes. En aquest punt, les classes oprimides utilitzen mètodes violents només en el cas que les classes opressores no cedeixin voluntàriament les seves posicions i lluitin obertament contra un sistema llibertari, fet que és d'allò més probable ja que aquestes classes no cediran voluntàriament els seus privilegis.*

Revista grup Impulso, CNT a Alemanya

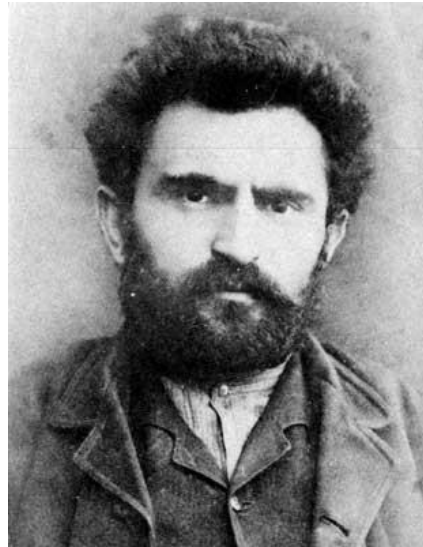
3. *Abolició de l'Estat i tot el seu aparell estatal; substitució per noves estructures basant-se en consells i comunes d'iguals drets, federant-se lliurement entre si*
4. *Abolició d'Estats i fronteres.*
5. *Abolició total d'esglésies i religions considerades com serveis a l'opressió estatal i organismes destinats a manipular la humanitat. Lluita contra les creences religioses mitjançant una educació racional i ciència humanista.*
6. *Instal·lació d'escoles lliures basades en el principi de l'educació anti-autoritària.*
7. *Abolició de la policia considerada una titella del poder i de l'Estat. Substitució d'aquesta per comissions i patrulles populars durant el temps immediat posterior a la revolució.*
8. *Abolició dels exèrcits, han de ser substituïts només en la circumstància de perill imminent de lluita, però només per milícies populars, desconeixent jerarquies i classes com així també disciplina cega i autoritarisme.*
9. *Llibertat igual per cada persona en la societat anarquista. Cap persona ha d'exercir el poder; totes les decisions col·lectives s'exerciran col·lectivament.*
10. *Igualtat política per tots. No es toleraran ni reis o presidents, líders o cabdills.*
11. *Abolició de qualsevol injustícia material i de privilegis. Abolició del diner i substituir-lo pel principi de la producció segons les necessitats i provisió gratuïta de totes les matèries de consum i serveis socials.*
12. *Abolició de l'actual dret privat i públic i substituir-lo per una veritable i dinàmica justícia popular.*
13. *Abolició de tota classe de càstigs. Els criminals són el producte de les situacions socials en què viuen i han de ser tractats com malalts, és a dir, no castigats sinó guarits.*
14. *Abolició de la propietat privada en els mitjans de producció (fàbriques, màquines, ferrocarrils, mines...)*

15. *Abolició de la propietat privada en productes de consum que sobrepassin les necessitats de cadascú.*
16. *Abolició de la propietat privada de persones i per tant, substitució de la família clàssica burgesa per agrupacions voluntàries en famílies o comunes, segons el principi de la lliure associació.*
17. *Propagació de l'amor lliure i lluita contra la moral sexual burgesa opressora. Creiem que la moral existent no és natural ni bona, sinó que serveix per mantenir les necessitats de l'Estat i l'opressió. Volem un desenvolupament d'una moral i una sexualitat segons les necessitats i els desitjos naturals.*
18. *Lluita contra el racisme i el colonialisme en totes les seves formes clàssiques i modernes (per exemple imperialisme, neoimperialisme, mercat comú, imperialisme rus i xinés...)*
19. *Creació d'una cultura nova amb art propi, música, estil de vida, llengua...*
20. *Introducció del principi de la crítica i de l'autocrítica en tot procés social en la nova societat. Relació constant en la reconstrucció social dels desitjos i les necessitats del poble.*
21. *Lluita contra tota forma de nova autoritat, burocràcia i militarisme en la nova societat.*

Per aconseguir tots aquests canvis, de mentalitat i d'estructura social, l'anarquisme s'organitza entorn a dos conceptes claus: per una banda, l'acció directa, que consisteix en una acció sense intermediaris en què els conflictes entre el capital i el treball han de solucionar-se amb una negociació directa entre els obrers i els patrons sense la intervenció de l'Estat o altres organismes de conciliació social. Per l'altra, la propaganda pel fet, concepte que ha generat molta controvèrsia.

La propaganda pel fet va ser formulada per primera vegada l'any 1876 per Errico Malatesta i Carlo Cafiero en un article del butlletí de la Federació del Jura i que deia: "el fet insurreccional destinat a afirmar els principis socialistes a través de l'acció és el

mitjà de propaganda més efectiu i l'únic que sense enganyar i corrompre les masses pot penetrar fins les capes socials més profundes i atraure les forces vives de la Humanitat a la lluita mantinguda per la Internacional". Aquest concepte va ser popularitzar per Paul Brosse, un metge que en va escriure un article. El van recolzar Johann Most, que estava a favor dels atemptats per dur a terme aquest concepte, i Piotr Kropotkin que, inicialment, també va recolzar la pràctica violenta afirmant que *"un acte pot, en uns pocs dies, fer més propaganda que milers de pamflets"*. Però més tard, tant Paul Brosse com Kropotkin van començar a dubtar sobre aquesta tàctica.

Fotografia d'Errico Malatesta

Malgrat tot, val a dir que l'inicial concepte de la propaganda pel fet no contemplava atemptats individuals sinó que feia referència a l'alteració de l'ordre col·lectiu, és a dir, feia referència a manifestacions, vagues, motins, fins i tot insurreccions, defensant que la paraula no era suficient, però en cap cas era vist com una crida al terrorisme. Tot i així, entre finals del segle XIX i inicis del segle XX, va tenir lloc un període de terrorisme anarquista contra monarques i caps d'estat, accions que van ser desaconsellades i rebutjades per la gran majoria del moviment anarquista. Malauradament, o potser interessadament, avui dia es relaciona el concepte de propaganda pel fet, necessari en la ideologia anarquista, com a una acció terrorista com la que va donar-se en aquella època, oblidant el concepte inicial i el rebuig que el terrorisme va rebre per una gran part dels anarquistes.

És important recordar que, quan es parla de l'anarquisme, es parla de tres vessants que han d'anar necessàriament de la mà: educativa, destructiva i constructiva. És a dir, la destrucció de l'Estat capitalista per accions revolucionàries (no terroristes) per construir una nova societat basada en la llibertat per mitjà sempre d'una educació que deixa de banda els valors capitalistes i ambiciosos per educar des d'un altre punt de vista.

Finalment, cal tenir en compte, un cop més, que els anarquistes no tenen un ideari específic i remarcar que l'única finalitat de l'anarquista és la llibertat i que tota la resta són mitjans per arribar a aquesta, que poden canviar segons les circumstàncies i les necessitats.

2.1.4. Corrents anarquistes

L'anarquisme és un corrent sense determinar, sense definir clarament, sense dogmes, és per això que al llarg dels anys han aparegut diferents corrents d'aquest mateix pensament. A continuació es destaquen les dues que han tingut més renom:

2.1.4.1.1. Anarcocomunisme

“Cada descobriment, cada progrés, cada augment de la riquesa humana és el resultat del treball intel·lectual i físic fet en el passat i en el present. Així que, per què algú pot tenir dret a la propietat de la més petita part d'aquest gran tot, i dir això és meu, no teu?”

Piotr Kropotkin, “La conquesta del pa”

Piotr Kropotkin fou el teòric més representatiu d'aquest corrent radical. Aquest corrent s'oposa als sindicats i defensa una societat sense classes. A més, les idees claus del moviment són la col·lectivització dels mitjans de producció i dels béns de consum, negant així qualsevol tipus de propietat privada excepte alguns objectes de caràcter sentimental i personal. A més, té una concepció del treball basada en la igualtat, tots els treballs són iguals i el producte del treball ha de ser col·lectiu i no dependre de cap salari. El lema anarcocomunista és que cadascú tingui el que necessiti i doni el que pugui, de manera que es prescindeix totalment dels diners com a mitjà d'intercanvi.

2.1.4.1.2. Anarcosindicalisme

En comparació amb l'anterior, es tracta d'un corrent més moderat. Els anarcosindicalistes estan a favor de l'organització dels treballadors en sindicats i de col·lectivitzar els mitjans de producció, com també d'utilitzar les vagues generals com a mètode de protesta però totalment en contra de l'ús de pràctiques terroristes o violentes. Tot i ser revolucionari, aquest corrent no és considerat com anarquista per

molts teòrics. Tanmateix, l'anarcosindicalisme ha estat amb diferència el corrent llibertari més potent a Espanya. A més, va ser aquest corrent l'origen d'una de les organitzacions anarquistes més conegudes: la CNT.

2.2. Història de l'anarquisme

L'anarquisme, tot i ser un moviment cabdal durant els segles XIX i XX, va tenir precursors ja en l'antiguitat. Els pensaments, reflexions i idees anarquistes dels quals es té més constància procedeixen del filòsof xinès LaoTsé, que s'oposava a l'Estat i a l'autoritat religiosa o de qualsevol altre caire. També cal fer referència als filòsofs de l'Antiga Grècia, que es caracteritzaven per tenir idees llibertàries i que volien abolir l'Estat com provocador d'injustícies i malestar i establir un règim sense autoritat. En aquesta època, destaca Zenó de Cition, que va implantar la concepció de comunitat lliure de govern. El primer ús conegut de la paraula "anarquia" es troba a l'Antiga Grècia en l'obra "*Els set contra Tebes*" (467 a.C) d'Èsquil, tot i que en aquell temps s'utilitzava amb un sentit negatiu, no fent referència a la doctrina contrària a l'autoritat.

A l'Edat mitjana, van sorgir també molts moviments de caràcter popular i revolucionari, molts d'ells tenien caràcter llibertari i van ser inspirats per l'opressió religiosa, la decadència de l'època, el poder de la noblesa i, bàsicament, per "*pa i llibertat*". Van ser ocupades moltes ciutats i comarques on els rebels van intentar posar en pràctica el comunisme llibertari, però finalment van ser oprimits violentament i reduïts per les forces militars, l'església i els monarques.

Al segle XVIII, amb la Il·lustració, van aparèixer els primers pensadors anarquistes moderns. Jean-Jacques Rousseau, William Godwin, Meslier o Morelly van fer models sistemàtics revolucionaris on es van desenvolupar parcialment els conceptes anarquistes. La Revolució Francesa va proporcionar a l'anarquisme l'ideal revolucionari com a mètode ràpid i efectiu de millorar el desenvolupament social, fet que el va vincular de manera implícita amb la violència.

Però no és fins l'inici del moviment obrer que apareix l'anarquisme modern com a tal. Aquest moviment va sorgir a principis del segle XVIII quan va haver-hi la Revolució

Industrial i va atraure a molta gent del camp que esperaven trobar pa i benestar en la indústria, ja que l'agricultura no cobria les necessitats bàsiques de tant gent. Tot i així, varen trobar-se amb misèria, salaris molt baixos, fam, jornades de treball llarguíssimes i malalties. D'aquest malestar de la nova classe social que s'havia format, anomenada proletariat, van començar a sorgir les organitzacions d'obriers que s'agrupaven per defensar els seus interessos.

Retrat de Pierre Joseph Proudhon

✕ Un dels personatges més destacats del moviment obrer és el francès Pierre Joseph Proudhon (15 de gener del 1809- 19 de gener del 1865), conegut com el pare de l'anarquisme modern. Nascut de pares pobres, va aprendre l'ofici de tipògraf de manera autodidacta gràcies a les seves grans qualitats d'autor i orador. Va ser un pensador reconegut a França i arreu del món que va analitzar per primera vegada, d'una manera detallada, la situació de la classe treballadora demostrant clarament la incapacitat d'aquesta

per cobrir les seves necessitats bàsiques, de manera que va arribar a una única conclusió: revolució social. Va criticar els pensadors de l'època, el capitalisme i l'Estat sense deixar mai de ser obrer i militant. L'any 1843 va escriure dues obres importants: *"La creació de l'ordre a la humanitat"* i *"El sistema de les contradiccions econòmiques o la Filosofia de la misèria"*. Aquesta última va donar lloc a una resposta de Marx que va escriure *"Misèria de la filosofia"*. Dos anys més tard, Proudhon també va conèixer a Bakunin, un exiliat rus. Per aquella època naixia la idea d'unir mundialment el proletariat en una internacional de treballadors, on Marx i Bakunin tindrien un paper cabdal.

Mijaíl Aleksándrovich Bakunin (30 de maig de 1814-1 de juliol de 1876) va ser un anarquista rus, també un dels filòsofs i pensadors anarquistes més coneguts i pare d'aquest moviment.

Era un home impulsiu i enèrgic, d'una alçada immensa, revolucionari actiu i inquiet que va viure en nombrosos continents i països intentant sempre participar en les revoltes i revolucions. Poques de les seves obres van ser acabades, ja que sovint havia de fugir de la seva residència perseguit per la policia o havia de passar una temporada a la presó. Va ser condemnat tres vegades a mort

Fotografia de Mijaíl Bakunin

però sempre va aconseguir salvar-se. Quant al seu pensament, val a dir que va desenvolupar les idees de Proudhon afegint nous punts a la teoria, com el col·lectivisme. Per Bakunin, l'anarquisme suposa una alliberació social, sense necessitats de governs ni autoritats oficials. A més, segons el seu sistema, cadascú rebria una retribució econòmica d'acord amb el treball realitzat de manera que s'impedís el sorgiment d'una classe predominant que visqués aprofitant-se del treball dels altres. Bakunin va ser un gran impulsor de l'anarquisme com a moviment polític i popular i va aconseguir expressar les idees anarquistes d'una manera més clara que qualsevol altre autor i per això és un dels més llegits.

Marx, en canvi, tot i tenir una capacitat intel·lectual immensa i haver estudiat filosofia i economia igual que Bakunin no va apropar-se mai tant al poble, li va faltar el contacte amb la gent, fet que el va convertir en un teòric que no va participar en cap revolta o acte revolucionari. A més, les seves idees, més moderades, no encaixaven en moltes ocasions amb els ideals anarquistes del moment.

A meitats del segle XIX, la mentalitat internacional era cada cop més present i la classe obrera anava prenent consciència que la lluita contra el capital sobrepassava les fronteres polítiques i exigia una coordinació entre les associacions de treballadors de tots els països. Així doncs, al setembre de 1864, Karl Marx va redactar el missatge inaugural de la formació de l'Associació Internacional de Treballadors (AIT) també

coneguda com la Primera Internacional. Aquesta Internacional va aconseguir unir per primer cop els desitjos de tots els obrers de diferents nacionalitats en una lluita comuna. Després del seu màxim creixement, que va començar l'any 1868, l'AIT va començar a deteriorar-se degut a fortes repressions després de la Comuna de París i també a causa de la divisió interna entre marxistes, liderats per Karl Marx i anarquistes, liderats per Mijaíl Bakunin. Així doncs, els anarquistes van ser expulsats pels marxistes al Congrés de la Haia (1872) i la nova seu va ser traslladada a Nova York on, finalment, la Primera Internacional es va autodissoldre.

L'any 1872, els llibertaris de l'AIT van celebrar el seu propi congrés internacional a Aintlmier, Suïssa, on es van independitzar definitivament dels marxistes. Aquest congrés representa realment el principi d'un moviment anarquista organitzat mundialment.

A continuació, el moviment anarquista va viure una època de decadència i debilitat general. Es va iniciar l'època de les accions terroristes, que va durar uns deu anys però que, malauradament, va aconseguir que l'anarquisme tingués la mala fama actual i que avui dia s'associï ràpidament amb la violència. Aquests actes sovint es devien a un descontentament social i una desil·lusió general i en molts casos es tractava d'una estratègia anomenada propaganda pel fet, que, en aquella època, consistia en matar a un rei o un governador esperant que així el poble es sentís animat a iniciar una lluita general i seguir els anarquistes cap a una revolució social.

Al cap dels anys, l'anarquisme va sortir d'aquesta època amb noves teories entre les quals destaca l'anarcocomunisme, conegut bàsicament per Piotr Kropotkin, un príncep rus i científic de fama internacional. Piotr Alekséyevich Kropotkin, (Moscú, 9 de desembre de 1842-8 de febrer de 1921) es va dedicar a la vida de rebel passant per molts països d'Europa i presons en l'exili. Va ser el primer teòric que va analitzar les tesis anarquistes sobre la convivència harmònica i sense govern de manera científica, aportant proves per demostrar que les idees anarquistes són practicables, fet que es va comprovar uns vint anys després a diferents parts del món. La seva teoria del comunisme llibertari critica el col·lectivisme de Bakunin afegint-hi alguns aspectes més moderns per adaptar-se al progrés científic i tècnic del seu temps.

Cap al 1917, un cop el poble rus va aconseguir acabar amb la dictadura del tsar, va sorgir una revolució popular i espontània que va ser reprimida per tornar a sotmetre al poble a una altra dictadura, però aquest cop comunista.

L'opressió del moviment anarquista rus i de les regions anarquistes en aquell país van ser un cop dur pel moviment, però poc a poc va aparèixer un altre punt culminant d'aquest en la revolució espanyola, on es va poder comprovar que l'anarquisme és practicable i que a més, se n'obtenen bons resultats. Durant aquests anys

Fotografia de Piotr Kropotkin

de guerres, a Espanya va sorgir un altre corrent anarquista que va tenir molt de renom: l'anomenat anarcosindicalisme. Cal destacar en aquesta època la importància de la CNT (Confederació Nacional del Treball), un sindicat creat l'any 1910 i que l'any 1918 ja tenia més d'un milió d'afiliats. Gràcies a la propaganda i les lluites que va dur a terme, donant ànim i exemple al poble, va popularitzar les idees anarquistes a tota la península ibèrica, sobretot a Catalunya, Astúries i Andalusia. Però tot aquest moviment va ser fortament reprimat pel feixisme franquista que, juntament amb Hitler i Mussolini, es van encarregar de castigar tots els moviments llibertaris. Un cop més, la història anarquista va viure una època fosca i difícil plena d'assassinats injustos, resistències clandestines i moltes lluites.

Un cop finalitzada la Segona Guerra Mundial, l'anarquisme semblava mort i només persistia en grups i federacions molt reduïts però poc a poc, va tornar a renéixer, a partir dels anys 1968-1969, recuperant forces i engrandint-se per tornar a ser el moviment que havia estat.

2.3. Creació de les institucions anarquistes més significatives

Al llarg de la història han anat sorgint organitzacions i grups anarquistes que s'han encarregat de lluitar per la llibertat del poble, tant a nivell internacional com a nivell

nacional o local. És per això que, per entendre l'anarquisme, cal endinsar-se en el si d'aquestes organitzacions, observant com es van crear i quines van ser les condicions en les què van existir. No s'ha d'oblidar mai que és gràcies a aquestes organitzacions i al poble que el moviment ha seguit endavant.

2.3.1. AIT

L'AIT o Associació Internacional de Treballadors que aplegava diversos sindicats de la Gran Bretanya, França i altres països europeus va ser fundada a Londres l'any 1864 i es coneixeria més tard com la Primera Internacional. A Espanya la revolució de 1868 coneguda com "La Gloriosa" i l'inici del conseqüent Sexenni Democràtic va permetre que els obrers s'organitzessin en associacions i entressin en contacte amb associacions europees.

Malgrat tot, va ser Giuseppe Fanelli, membre de l'AIT i de l'associació clandestina anarquista Aliança Internacional Democràtica Socialista, enviat per Bakunin cap a finals d'octubre de 1868, qui va donar a conèixer l'AIT a Espanya. L'italià, que amb prou feines podia articular una frase sencera en castellà, va arribar amb la finalitat d'aconseguir recolzament per la Primera Internacional, objectiu que va aconseguir amb un èxit rotund fundant a Madrid el primer nucli espanyol de la Internacional i fent el mateix poc temps després a Barcelona. A partir d'aleshores, part del moviment obrer espanyol, i sobretot el català, es va separar del republicanisme federal que fins llavors acollia molts obrers d'ideals anarquistes i es va vincular al moviment obrer a nivell internacional.

Així doncs, el juny de 1870, es va reunir a Barcelona el Primer Congrés Obrer Espanyol on es va aprovar el naixement de la Federació Regional Espanyola de l'AIT (FRE) afirmant així l'adhesió a la Primera Internacional. Durant l'època del Sexenni Democràtic, la FRE va créixer a un ritme molt ràpid de manera que, si al 1872 ja tenia 13 federacions locals de sindicats i 11.500 afiliats, durant la Primera República (1873-1874) ja comptava amb 210 federacions locals de sindicats i 40.000 afiliats. Val a dir, a més, que les zones de més activitat obrera són Catalunya i Andalusia de manera que el 63% dels sindicats eren catalans i el 17% andalusos.

Paral·lelament a aquest creixement, a nivell internacional, les diferències que van sorgir entre els marxistes i els anarquistes van generar una escissió que, com s'ha comentat anteriorment, va culminar amb l'expulsió dels partidaris de Bakunin el setembre de 1872 en l'anomenat Congrés de la Haia. L'AIT es va dissoldre oficialment l'any 1876

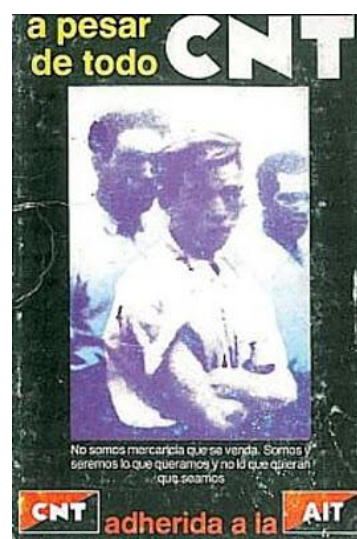
Primer Congrés de la Federació Regional Espanyola al Teatre Circ de Barcelona el 19 de juliol de 1870

després d'haver traslladat el Consell General a Nova York. Tanmateix a Espanya, tant a Catalunya com a Andalusia, dominava el moviment anarquista de manera que, uns mesos abans de l'expulsió dels anarquistes a nivell internacional, es va produir un fet contrari a Espanya, on els marxistes van ser expulsats de la FRE, exceptuant Madrid on encara eren majoritaris. Aquesta organització va viure també profundes divisions i el nucli dirigent, partidari d'una insurrecció violenta per imposar l'anarquisme, va iniciar una vaga general a Alcoi l'any 1873 que va generar una forta repressió. Finalment, la FRE va ser declarada il·legal després del cop d'estat del general Pavía. Així doncs, entre el 1874 i el 1881 el període obrer espanyol va viure un període de clandestinitat on es van posar de manifest les dues tendències de l'anarquisme: l'anarcocol·lectivisme ideat per Bakunin que defensava l'acció sindical i que, per tant, també es coneixia per anarcosindicalisme i l'anarcocomunisme de Piotr Kropotkin i Errico Malatesta que eren favorables a l'acció terrorista com a mitjà per assolir una transformació revolucionària de la societat. Durant aquesta època, coneguda com l'època més fosca anarquista, es van produir accions revolucionàries molt conegudes com l'explosió de la bomba del Liceu a Barcelona o nombroses resurreccions obreres a Andalusia.

2.3.2. CNT

El sorgiment de la CNT es remunta a les divergències de l'AIT entre marxistes partidaris del socialisme autoritari i anarquistes partidaris del socialisme antiautoritari. Aquest últim, com ja s'ha dit anteriorment, és el que més va arrelar a Espanya, sobretot a Catalunya i Andalusia. A més de l'arribada d'influències europees, cal entendre la situació en la què es trobava el país. Cap a finals del segle XIX, havia començat la revolució industrial, fet que havia creat el naixement d'una nova classe social: el proletariat. Aquests, sobreexplotats i treballant en unes condicions pèssimes (jornades laborals llarguíssimes, manca de seguretat a les fàbriques, salaris baixos...) van començar a prendre consciència de classe i reivindicar els seus drets. Començava el moviment obrer i, com a conseqüència, l'inici de l'associacionisme obrer que va comportar una forta repressió i condemna patronal, com els esdeveniments de la Mano Negra a Andalusia i els processos de Montjuïc a Catalunya.

En resum, s'havia iniciat un moviment que seria, durant els inicis del segle XX, la causa de la fundació d'institucions republicanes, federalistes i anarquistes, projectes periodístics anarquistes i projectes educatius, com el de Ferrer i Guàrdia amb la seva escola racionalista. En aquest context, es va fer públic el manifest de la Solidaritat Obrera el 25 de juliol de 1907 i el 3 d'agost l'organització ja estava constituïda. Formada per anarquistes, republicans radicals i socialistes (aquests últims van abandonar l'organització després dels successos de la Setmana Tràgica) van aconseguir un gran nombre d'afiliats i van celebrar el primer congrés el 1908 a Barcelona.

Cartell CNT

Va ser justament en aquest congrés, en el qual van assistir entre 109 i 122 societats obreres, on va sorgir la idea de crear aquest organisme obrer espanyol. Van recolzar aquesta iniciativa diferents regions espanyoles que havien manifestat la seva adhesió a la Solidaritat Obrera com la Federació Extremenya, els obrers agrícoles de la zona

valenciana, les Federacions de La Corunya, de Saragossa, de Gijón i de Granada i els agricultors de Cadis, Jaén i Córdoba.

Tanmateix, la CNT no es va constituir definitivament fins la segona reunió de Solidaritat Obrera que s'havia programat en un principi el 19 de juny de 1909 però que va passar a celebrar-se el 1910 a causa de les desastroses conseqüències de la Setmana Tràgica. En aquest congrés, celebrat al Palau de Belles Arts de Barcelona el 30 d'octubre i l'1 de novembre, van assistir-hi 127 delegats en representació de 106 societats i deu federacions locals. Es va redactar un reglament provisional que es va sotmetre a l'aprovació de les societats obreres representades o adherides i es van tractar diferents punts. En són algun exemple la intenció de trobar la millor manera d'impedir que treballessin menors de catorze anys d'ambdós sexes i els mitjans que eren necessaris per aconseguir la jornada de vuit hores. També es va plantejar si era necessari per al sindicalisme que la Solidaritat Obrera passés a ser una Confederació Nacional i la importància d'elaborar un diari sindicalista i d'establir escoles.

II Congrés de Solidaritat Obrera celebrat a Barcelona l'any 1910 on es funda la CNT

Així doncs, el dictamen aprovat al Congrés diu: *“Que se constituya una Confederación General del Trabajo Española integrándola temporalmente todas aquellas sociedades no adheridas a la Unión General del Trabajo (UGT) en la condición que una vez constituida la Confederación General del Trabajo Española, se procure llegar a un*

acuerdo entre las dos Federaciones con la finalidad de unir toda la clase obrera en una sola organización.”

Després d'això, el 8, el 9 i el 10 de setembre de 1911 es va celebrar el I Congrés de la CNT, també al Palau de Belles Arts de Barcelona. En l'informe, el Comitè Federal va anunciar que formaven part de la CNT cent cinquanta sindicats i setze s'estaven organitzant. En el primer Congrés de la CNT, es van tractar temes dirigits a l'acotació de les característiques d'aquesta nova agrupació. Així doncs, sorgiren debats sobre la necessitat de generar premsa i propaganda i sobre el paper de la dona i els mitjans que aquesta necessitava per integrar-se en la lluita sindical. Tanmateix, el punt més important va ser l'articulació d'aquest organisme sindical basant-se en les federacions locals, regionals i en les federacions nacionals: *“La base de la organización será federalista y autónoma para las sociedades y las federaciones locales, comarcales y regionales. Solamente para los fines de la administración confederal, organización y propaganda, cultura de las sociedades confederadas de la nación contraerán el deber de contribuir moral y materialmente. En los demás casos, como el sostenimiento de huelgas parciales, presos, etc., las sociedades contribuirán libremente por su espontánea solidaridad. Sin embargo, las sociedades y federaciones que quisieran establecer pactos entre sí en otro sentido quedan libres de hacerlo.”*

A partir de llavors, s'articulava un període de lluita i activitat sindical al voltant de una confederació que, malgrat haver patit èpoques de repressió i clandestinitat, és considerada la confederació sindical que més èxit ha tingut a Espanya i que ha fet possible la integració de l'anarcosindicalisme com a mitjà de reivindicació dels obrers espanyols.

2.3.3. FAI

La Federació Anarquista Ibèrica va ser fundada l'any 1927 a la platja del Saler de València. Resultava de la unió dels anarquistes portuguesos i de la Federació d'anarquistes Espanyols. Afiliada com a FAI a la Internacional Federació Anarquista, es va unir a la CNT a través dels Comitès de

Cartell de la FAI

Defensa que es van crear per defensar els empresonats anarquistes que estaven a la presó per participar en vagues o simplement pels seus ideal llibertaris des de 1928 fins al 1934.

Va ser considerada pel govern de dretes com un dur nucli de l'anarcosindicalisme per actes com el robatori de bancs per aconseguir diners per l'organització. La FAI també va crear ateneus i biblioteques populars per fomentar la cultura i va oferir ajuda a les famílies dels empresonats.

L'organització va destacar també en la lluita contra la dictadura de Primo de Rivera i la monarquia, va ajudar en les eleccions de 1936 per aconseguir que el Front Popular pugés al poder i, quan es va produir el cop d'Estat el 18 de juliol de 1936, va actuar juntament amb la CNT per tal de defensar el govern republicà davant dels franquistes.

2.4 Utopia o realitat?

És molt comú que apareguin moltes objeccions contra el programa anarquista i és fàcilment qualificable com a utòpic. Tot i així, la utopia anarquista ha estat desenvolupada en diversos moments històrics, tot i que s'han emprat grans esforços per destruir-la constantment. No s'han utilitzat arguments però acostumen a sorgir sempre les mateixes objeccions ideològiques que a continuació s'analitzaran:

- “La condició humana es fonamentalment dolenta”

És una de les objeccions més comunes a aquest corrent, que consisteix en afirmar que la humanitat és dolenta per naturalesa i que, per tant, tota la ideologia relacionada amb l'ajut mutu i la solidaritat no funcionaria, que la gent només es mou per interessos i que només el poder pot garantir la pau. Plantegem-nos-ho: és coherent aquesta última afirmació tenint en compte que qualsevol tipus de poder dut a terme fins ara no ha pogut evitar que la humanitat visqui sota una situació de guerra, desigualtat i misèria constant? No, és absurda. Com a mínim fins avui dia, no hi ha hagut cap prova que demostrï que el poder o l'Estat pot garantir la pau o que la humanitat necessita estar sota un control opressor. Llavors, què és el que ens porta a pensar que és necessari un poder per sobre de la humanitat? Doncs, bàsicament, l'educació rebuda fins ara. L'educació és la base de tota cultura i per tant, les idees

inculcades són bàsicament capitalistes: la cobdícia, l'ambició, l'interès i la caritat. És això el que, en la majoria de casos, fa impossible imaginar-se una alternativa diferent a l'Estat, és difícil aconseguir que algú amb unes idees inculcades des de la infància sigui capaç de canviar el punt de vista. Els anarquistes creuen que els humans no tenen cap condició genètica que dictamini que són dolents. Així doncs, ells creuen que l'ésser humà no és ni dolent ni bo perquè té cultura. És a dir, que independentment de les seves condicions genètiques, l'ésser humà pot escollir comportar-se d'una manera o altra. Al llarg de la història l'espècie humana ha experimentat molts canvis i ha anat evolucionant, per tant, es tracta d'entendre que la percepció actual que tenim de les coses depèn del moment històric que estem vivint i que, com tots els anteriors, pot canviar.

- "L'anarquisme impediria el progrés"

Segons aquesta segona afirmació, l'anarquisme suposaria tornar a la prehistòria, suposaria un endarreriment i, a més, seria una doctrina aplicable només a petites poblacions mentre que el capitalisme s'adaptaria perfectament al complicat sistema social i econòmic actual. Per començar, podem desmentir això afirmant que el lloc on l'anarquisme s'ha aplicat amb més èxit és en grans poblacions industrials i camperoles. El progrés capitalista ven la idea que estem constantment evolucionant i anem cap a millor, cap a la complexitat a nivell econòmic i tecnològic però, des del punt de vista anarquista, hi ha molts aspectes on la regressió és present: llibertat política, classes socials, guerres, misèria... El progrés anarquista implica una altra percepció d'aquest concepte, implica un canvi permanent sobre els fonaments de la llibertat, la igualtat i l'ajut mutu. Consisteix, doncs, en buscar altres maneres d'aconseguir recursos i repartir-los de manera igualitària, qüestionant constantment els seus mètodes.

- "L'anarquisme acabaria amb els incentius de la vida"

Aquest és possiblement un dels arguments més utilitzats en contra de l'anarquisme: la manca de motivacions. Segons aquesta afirmació, com que la competitivitat i la possibilitat d'enriquir-se queden fora dels àmbits de l'anarquisme, la gent perdria l'interès pel treball i es tornaria passiva, de manera que no tindrien cura de la

producció i tot seria de mala qualitat. Tot això són, un cop més, idees capitalistes. A més, cal tenir en compte que el món capitalista és el primer que necessita un aparell repressiu perquè la gent treballi, ja que constantment ens hem qüestionat si allò que estem fent ens agrada o si té algun sentit estar-ho fent. Davant d'aquest fet, l'anarquisme proposa que, fent-te responsable dels teus actes, no havent de viure per treballar i no notant l'opressió, actuaràs per plaer, pel bé comú o simplement per la pròpia curiositat de fer coses noves. Actuaràs amb llibertat, fet que no té res a veure amb el sistema de valors del capitalisme, l'Estat i el poder, on la major motivació solen ser els diners o la fama. En una anarquia, el concepte de treballar com es coneix actualment desapareix, el treball capitalista no té res a veure amb l'acció anarquista.

- "Creença de la necessitat d'un arquitecte social"

Viure en una societat que sempre ha estat governada o guiada per una persona o un conjunt de persones impedeix veure més enllà. Sovint allò que es creu correcte o estrictament necessari és un prejudici polític que ha estat acceptat com a principi inqüestionable. És probablement el cas de la necessitat d'un dirigent al capdavant de la societat perquè funcioni i s'organitzi.

D'aquesta manera, trobem una afirmació que combat aquest prejudici en el suplement del número 646 d'Espoir anomenat "Comunismo Libertario" de qui n'és autor Isaac Puente: *"para que las sociedades humanas se organicen y para que perfeccionen su organización no es menester que nadie lo procure, basta con que nadie lo impida ni lo entorpezca"*. En aquest sentit, cal reflexionar davant del veritable paper del governant i plantejar fins a quin punt és avantatjós o, pel contrari, és un impediment davant una possible organització espontània.

3. Repressió anterior al cop d'estat

La Segona República Espanyola és coneguda arreu com un període en què es posen en marxa reformes i innovacions en camps tan variats com l'educatiu, l'agrari o el laboral. Veritablement, és un període de canvi en què l'ideari anarquista va influir clarament, però també té una època més fosca en què es va tornar enrere en molts sentits, es van paraitzar totes les reformes i l'anarquisme va ser durament reprimat per part d'un govern conservador. Per entendre com aquesta influència positiva va acabar en duríssims processos contra l'anarquisme, és necessari fer un recorregut al llarg de les fases d'aquesta República.

3.1 La Segona República

La Segona república és un moment clau de la història contemporània espanyola que va obrir un període de canvi i modernització, encarant cap a la democràcia un país estancat en la tradició i la religiositat que conservava moltes arrels en les antigues organitzacions absolutistes.

Aquest període s'obre el 14 d'abril de 1931, data oficial de la proclamació de la Segona República, després del triomf de les candidatures republicanes en les grans ciutats. El rei Alfons XIII, que havia arribat a ser una figura molt rebutjada pel poble espanyol es va exiliar en un context de moviments populars que prenen cada

Proclamació de la Segona República

cop més força. Començava una època plena de promeses de canvi en què la Segona República tenia una missió ben clara: solucionar tots aquells problemes als quals ni la Dictadura de Primo de Rivera ni la monarquia d'Alfons XIII havien sabut posar fi.

Tot i això, val a dir que la República no va poder resoldre tots aquests problemes per un seguit de qüestions. Per una banda, va sorgir en un moment en què la conjuntura

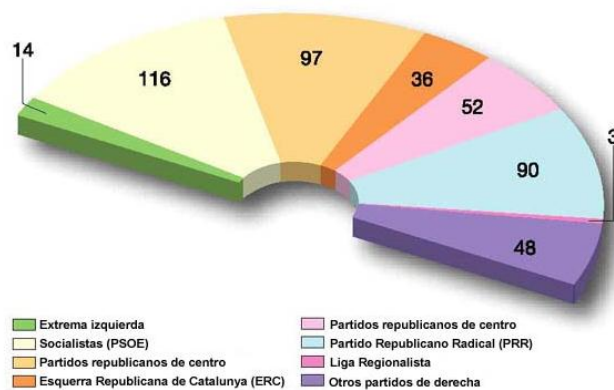
internacional no era favorable: la crisi econòmica dels anys trenta, juntament amb el sorgiment de règims totalitaris arreu d'Europa, no va propiciar l'objectiu republicà d'esquerres consistent en la creació d'un Estat democràtic estable. Per l'altra, en cada fase d'aquest règim sorgien fortes oposicions que impossibilitaven l'estabilitat que el país buscava. A mesura que els anys passaven, la polarització radical de dretes i esquerres es feia més evident, fet que va desencadenar l'any 1936 el cop d'Estat del general Francisco Franco i, com a conseqüència, la Guerra Civil que va acabar amb tots els somnis de renovació, canvi i llibertat que la República prometia.

3.2 Fases

La Segona República presenta quatre fases ben diferenciades: el govern provisional (1931), el Bienni reformista (1931-1933), el Bienni Negre (1933-1936) i el govern del Front Popular (1936).

3.2.1 Govern provisional (1931)

El govern provisional, presidit per Alcalà Zamora estava format per republicans d'esquerres (Manuel Azaña i Marcelino Domingo) i dretes (el president del govern provisional i Maura), republicans radicals (Aleandro Lerroux), socialistes (Prieto, Largo Caballero, Fernando de los Ríos), nacionalistes catalans i republicans galleguistes. La funció d'aquest govern era la de dirigir el país fins que unes noves Corts Constituents donessin forma al nou règim. Malgrat tot, el poble demanava reformes i canvis i aquest govern va haver de fer front a aquestes demandes. Així doncs, va posar en marxa les primeres mesures d'una reforma agrària, va fer unes tímides reformes laborals, va iniciar les milicies i va dur a terme uns canvis en l'educació que suposaven una ampliació del nombre de mestres, un augment

Gràfic de les eleccions de 1931

del seu sou i la supressió de l'obligatorietat de l'ensenyament religiós. No obstant, en aquest ambient, no van cessar les reivindicacions del poble ni els enfrontaments de l'església i el nou govern, fet que va portar a la separació de l'opinió pública catòlica del nou règim republicà des del principi. Finalment, el juliol de 1931, van tenir lloc les eleccions a les Corts Constituents en què va mostrar-se una clara majoria de la coalició de republicans i socialistes.

La nova Constitució, aprovada el desembre de 1931 va reflectir les idees d'aquesta majoria. Es va declarar el nou estat espanyol com una "República democràtica de treballadors de totes classes" i es va definir com un "Estat integral", que acceptava la possibilitat de crear regions autònomes. Es va proclamar la sobirania popular, la

Fragments de la Constitució de 1931

separació de poders i el sufragi universal masculí i femení. Constava d'una cambra única i el president de la República era elegit per les Corts i per compromissaris elegits per sufragi universal. Per altra banda, s'establí un

estat laic i, per tant, la separació de l'Estat i l'Església. A més, reivindicava un seguit de drets i llibertats com el dret de divorci i el dret a l'educació.

3.2.2 Bienni reformista (1931-1933)

Un cop aprovada la constitució s'inicià un nou període amb Alcalà Zamora com a president de la República i amb Manuel Azaña com a cap de govern. La coalició de republicans i socialistes va iniciar un ampli programa de reformes en diferents àmbits.

Es van donar reformes laborals que van afavorir als treballadors i als sindicats i que van ser objecte de l'oposició d'empresaris. La reforma educativa va fomentar la construcció d'escoles, l'augment del nombre de mestres, l'ensenyament mixt i la millora de salari entre d'altres. Pel que fa a l'aspecte militar, es va exigir un jurament de fidelitat al nou règim republicà com també l'opció de retirar-se voluntàriament, per tal de garantir la fidelitat a l'exèrcit i la reducció del nombre d'oficials. Una reforma de gran renom va ser l'agrària. A Andalusia, Extremadura i Castella les terres estaven en possessió de grans propietaris que, o bé les gestionaven malament, o bé les dedicaven a conreus que exigien una escassa mà d'obra, fet que generava un gran nombre de jornalers sense feina. Així doncs, a través de la Llei de Reforma Agrària, es va iniciar una expropiació de terres a grans propietaris que no les conreaven correctament sense necessitat d'indemnitzar-los i es van repartir als pagesos a través de l'Institut de Reforma Agrària. Per últim, basant-se en una reforma del centralisme, es va aprovar l'Estatut de Catalunya.

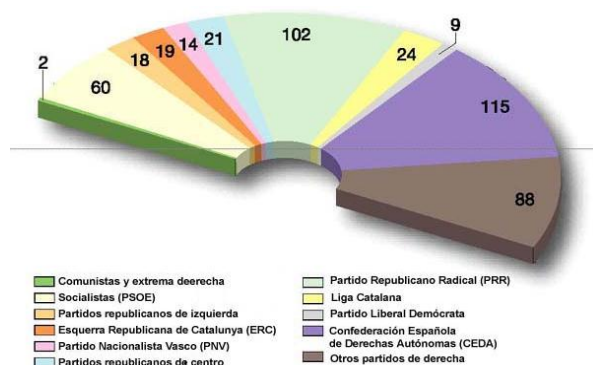
Malgrat tot, aquestes mesures no van ser suficients per als pagesos i van generar una ira creixent entre els grans terratinents. En aquest context, l'oposició conservadora es va concentrar en les Associacions Patronals i en el Partit Radical de Lerroux.

Per altra banda, l'esquerra més revolucionària de caràcter anarquista, organitzada en la CNT i la FAI, continuava lluitant pels drets i les llibertats dels obrers. A més, també formava part de l'oposició el minoritari Partit Comunista d'Espanya (PCE). La crisi econòmica, la radicalització de les oposicions i la negativa de les reformes van provocar fortes tensions socials que van desencadenar en un lamentable mètode tradicional en la història d'Espanya: la insurrecció militar per part del general Sanjurjo a Sevilla l'agost del 1932 que, malgrat el fracàs, va mostrar el desgast del govern republicà i socialista.

Es van convocar, doncs, unes noves eleccions el novembre del 1933. El triomf va ser per la Confederació Espanyola de Dretes Autònomes (CEDA) i pel Partit Republicà Radical. El triomf conservador va generar una insurrecció anarquista que va resultar en més de cent morts.

3.2.3 Bienni Negre o radical-cedista (1933-1936)

Un cop fetes les eleccions, Lerroix va formar un gabinet amb tan sols membres del seu partit. La CEDA va recolzar les decisions del president des del Parlament. Amb aquest govern conservador es van iniciar allò que els grups de dreta reclamaven: una política de rectificació de les reformes del bienni anterior. Així doncs, es van paraitzar totes les reformes anteriors. Es va aturar la reforma agrària i, com a conseqüència, es va produir

Gràfic de les eleccions de 1933

l'expulsió dels jornalers que havien ocupat les terres prèviament repartides. Es va paraitzar la reforma militar i es van designar militars antirepublicans com Franco, Godeo o Mola en els llocs més importants, a més d'oferir amnistia als participants del cop d'estat de Sanjurjo.

Lògicament, l'Estat va reconciliar-se amb l'església catòlica i es van paraitzar les reformes educatives prohibint l'educació mixta com així també la construcció d'escoles. Finalment, es van produir enfrontaments amb les comunitats que havien posat en marxa processos d'autonomia com el País Basc o Catalunya.

En aquest context, i emmirallant-se en la conjuntura internacional en què els feixismes s'establien arreu, a Espanya es va aguditzar encara més la polarització entre dretes i esquerres.

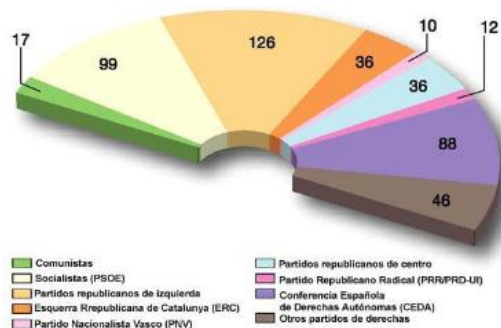
La creixent tensió entre els dos pols polítics va culminar amb l'entrada de tres ministres de la CEDA en el govern l'octubre de 1934. Aquesta remodelació, juntament amb la paraització de totes les reformes, va ser interpretada per l'esquerra com l'establiment del feixisme a Espanya. Així doncs, l'esquerra cada cop més radicalitzada (PSOE, UGT, CNT, PCE) va convocar una vaga general contra el govern. Aquesta vaga va tenir especial ressò a la zona Asturiana i a Catalunya, on el president de la Generalitat, Lluís Companys, va proclamar la República Catalana dins la República Federal Espanyola. Ambdues rebel·lions van ser durament reprimides per militars.

El govern de centredreta es va endurir, es volia reformar la Constitució per abolir les autonomies, la corrupció del govern va apoderar-se fins i tot dels casinos i es van nomenar dos caps de governs diferents que no van saber redirigir la política de centredretes. Finalment, es van convocar unes noves eleccions.

3.2.4 Govern del Front Popular (1936)

Considerant la seva derrota anterior i amb el propòsit d'iniciar les reformes que s'havien paralytat anteriorment, els republicans, els socialistes i els comunistes van decidir presentar-se en llistes conjuntes a les eleccions adoptant el nom de Front Popular. El programa del Front Popular demanava amnistia pels empresonats d'octubre de 1934 i la reintegració en els seus llocs de treball, proposta que òbviament va ser recolzada per la CNT ja que tenia molts militants a la presó. La dreta, formada per la CEDA i Renovación Española es basava en un programa que fomentava la por a la revolució social. Els resultats de les eleccions, celebrades el febrer de 1936, van marcar la divisió d'Espanya i, malgrat que la victòria va ser pel Front Popular en les ciutats o les províncies del sud i la perifèria, la dreta va triomfar a les zones del nord i l'interior del país. Manuel Azaña va ser anomenat President de la República i Casares Quiroga va presidir el govern.

Aviat van començar les reformes i el nou govern va ampliar l'amnistia per tots els que havien patit repressions després de la vaga general. Van restablir l'Estatut

català, van destinar militars com Franco, Mola o Goded a Canàries, Navarra i Balears, es va reprendre la reforma agrària i es van posar en marxa nous estatuts d'autonomia com el basc i el gallec.

En aquest últim període, la radicalització era més que evident: l'esquerra obrera havia adoptat una postura clarament revolucionària, mentre que la dreta tenia clares pretensions d'acabar amb el sistema democràtic. Durant el mes d'abril, es van produir enfrontaments violents als carrers entre grups de dretes i esquerres i la conspiració militar contra el govern avançava tant per part dels principals líders polítics com pel que

fa als militars. El 12 de juliol va ser assassinat, per extremistes de dreta, un oficial de la Guàrdia d'Assalt: el tinent Castillo i, al dia següent, com a resposta, es va produir l'assassinat de José Calvo Sotelo, per part d'un grup de membres de les forces de seguretat.

Finalment, es va produir allò que feia temps es sospitava i que, malgrat les advertències de la CNT, havia estat ignorat pel govern de Casares Quiroga. El 17 de juliol de 1936, l'exèrcit del Marroc va iniciar la rebel·lió contra el govern de la República i el triomf parcial del cop d'Estat va desencadenar un fet que cap dels cops d'Estats que s'havien produït al llarg de tota la història d'Espanya havia generat: la Guerra Civil.

3.3 Repressió a Andalusia

Andalusia és una de les regions essencials en la vida política, social, cultural i econòmica de l'Estat espanyol. El seu pes demogràfic determina, en la majoria d'ocasions, la governació del país. Així doncs, els problemes socials i econòmics derivats d'un repartiment injust de la propietat de la terra es van convertir en els punts que la República havia de solucionar. A més, juntament amb Catalunya, va ser la regió d'Espanya on més importància van tenir les idees llibertàries.

Així doncs, gràcies a una llarga bibliografia que traça una línia força precisa, es pot afirmar que, durant els primers anys del segle XX, l'anarquisme no va ser un moviment minoritari sinó que va representar, gràcies a organismes com la CNT o la FAI, les principals forces d'oposició. S'encarregaven d'exigir més reformes durant el bienni reformista i van tenir un paper protagonista durant la vaga d'octubre de 1934. A més de l'activitat política, l'anarquisme va representar el desenvolupament d'una àmplia branca educativa configurada a partir d'ateneus, escoles i diaris que reflectien aquesta ideologia.

Així doncs, a través de l'anarquisme la classe obrera andalusa, tant rural com urbana, va anar trobant un major grau d'organització, fet que li va permetre tenir un lloc en la vida política i la societat andalusa. També, va trobar els mitjans necessaris per reivindicar els seus drets. No es tractava només d'un gran nombre d'afiliats a una de les organitzacions anarquistes de més renom, la CNT, sinó també del manifest

d'aquesta ideologia anarcosindicalista en un element més significatiu: el control de pràcticament tots els sectors productius més importants de la zona.

Quant a la raó del profund arrelament d'aquest moviment social a Andalusia, s'han fet diverses teories i sembla que respon a un seguit de factors de diferent origen que van des del fet que l'anarquisme va saber interpretar el tipus de vida dels més desfavorits en el món rural fins que va ser capaç d'entendre i adaptar-se a les aspiracions i reivindicacions de la classe obrera.

Així doncs, malgrat que existeixen moltes afirmacions de què l'anarquisme és un moviment més aviat rural, s'observa com les comarques de major implantació anarquista podien ser de dos tipus ben diferents. Per una banda, aquelles on hi havia hagut grans latifundis senyorials amb molts pagesos al servei d'un gran propietari i, per tant, allà on la monarquia i la república van haver de reprimir revoltes antisenyorials. Per l'altra, cal destacar les zones on predominava la presència del proletariat lligat a la revolució industrial com miners, constructors navals o diferents oficis de la construcció urbana. En aquestes comarques urbanes, les idees llibertàries van agafar el paper d'integrar aquesta classe obrera en un context social completament desinteressat i desvinculat d'aquest sentiment obrer i va oferir una ideologia basada en l'acció directa.

D'aquesta manera, es pot afirmar amb tota seguretat que ja des dels primers anys del segle XX, associacions de tendència republicana sobretot de caire federal, ja actuaven segons una ideologia anarquista. A partir de llavors, i malgrat la competència socialista en algunes zones d'Andalusia, es pot parlar del moviment anarquista com aquell que va tenir més influència en tota la zona andalusa i per tant, aquell que va ser durament reprimat per part d'un poder que no treia cap benefici d'oferir a les classes obreres els drets que es mereixien en detriment dels privilegis de grans latifundistes i empresaris.

3.3.1 Les revoltes mineres a Nerva (Huelva)

Seguint aquest procés anarquista de les zones mineres

Ubicació de Nerva dins de la província de Huelva

destaca Nerva, un municipi espanyol de la província de Huelva. En aquesta zona, es troben les famoses mines de Riotinto. Aquesta província i, en concret el municipi de Nerva, van ser objecte de nombroses reivindicacions anarquistes.

Des del 14 d'abril de 1931 en què es declara la República, ja es mostra un clar recolzament al nou règim que, com s'ha comentat anteriorment, prometia moltes millores a una classe obrera que creixia totalment desprotegida davant dels gegants propietaris de la burgesia i l'antiga aristocràcia. No obstant, va haver-hi un factor que va suposar un canvi bruscat: l'arribada del crack del 29 a Espanya. Això va generar un augment desmesurat de l'atur en la zona de la conca minera com també un canvi d'alcaldes constant a Nerva, incapaços de millorar la situació econòmica. A més, una CNT amb molta força lluitava aferrissadament pels drets de molts obrers que estaven sent despatxats.

Del 1932 al 1934 el clima de tensió a la conca minera de Nerva era evident i les tímides reformes d'esquerres no satisfien als miners. Durant aquesta època, es documenten nombrosos altercats de l'ordre públic com l'explosió de petards.

Mines de Riotinto

El 1933, el govern de la CEDA i el Partit Radical van empitjorar la situació. Les masses obreres, sobretot mineres, es van radicalitzar davant la paralització de les reformes i, el 1933, va haver-hi vagues sectorials i assemblees. La resposta va ser l'augment massiu dels acomiadaments dels obrers.

L'octubre de 1934, la vaga iniciada pels miners d'Astúries va ser molt benvinguda a Nerva que, coberta per un malestar general causat per l'atur i els recents i massius acomiadaments, va respondre amb la política revolucionària pròpia dels treballadors

de la zona minera. La resposta va ser un reforçament de les “Forces de l’ordre públic” a les mines. Nerva es va convertir en un municipi de repressió, detencions i morts.

Quan el Front Popular va pujar al poder, la revolució social ja era més que imminent i els enfrontaments entre la classe obrera i Rio Tinto Company Limited eren cada cop més constants. Es van produir vagues i protestes per tal que el detinguts de la vaga de 1934 poguessin tornar als seus llocs de treball a les mines. Tot i que es van aconseguir millores i l’augment de salaris, fruit de la negociació de la CNT i la UGT amb la companyia minera, els miners es van negar a acceptar les condicions i es va produir una vaga que va durar 18 o 19 dies coneguda com la vaga de “Los Brazos Caídos” en què tots els miners es van tancar a les mines durant dues setmanes. Aviat es va produir el cop d’Estat que va acabar de trencar les relacions entre la gran empresa minera i els obrers que treballaven en unes condicions precàries i que no eren escoltats per la gran companyia Britànica.

Així doncs, podem definir l’època republicana com uns anys d’inconformisme, radicalització i agitació política d’una classe obrera que no es conformava amb allò que l’empresa minera ofería a canvi d’una feina que moltes vegades suposava la mort dels empleats per manca de sistemes de seguretat.

3.3.2 El veritable testimoni: Antonio Calzada Díaz

És obvi que a l’hora de llegir tota aquesta documentació és impossible no estremir-se davant la visió d’una repressió cruenta i violenta, però també és probable que, a causa de la llunyania dels fets, les noves generacions no sentin la importància del què va suposar aquest moviment.

És possible que tot es quedi en paraules dins de llibres i treballs per aquells que no coneixen els fets d’una manera propera i que moltes vegades no són conscients que la veritable importància de tots aquests fets no recau en els personatges

Fotografia d’Antonio Calzada Díaz

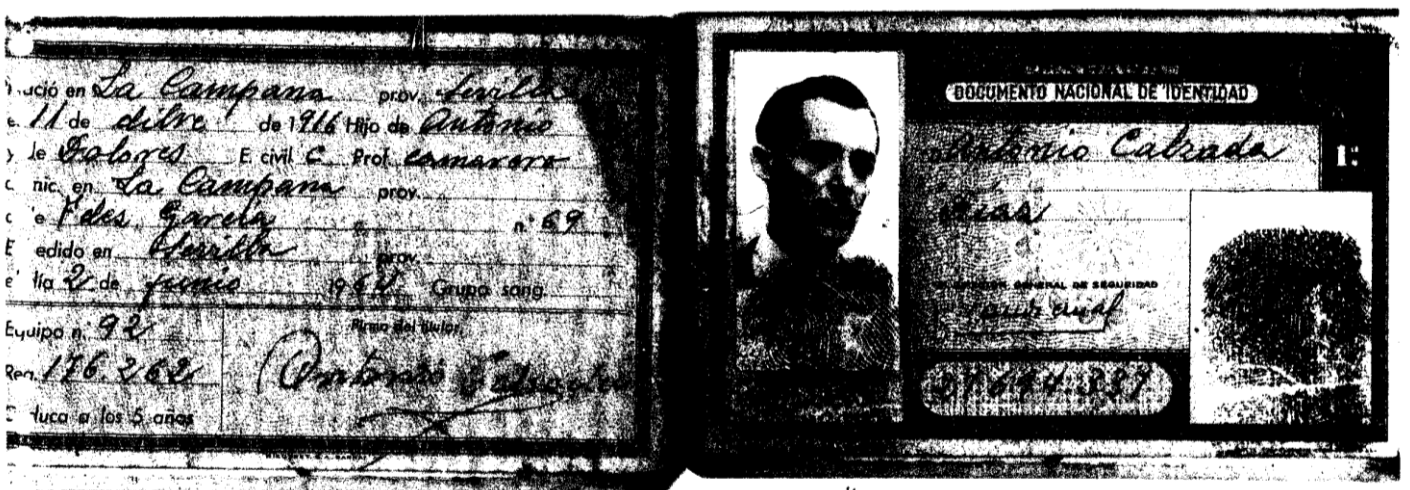
importants, sinó en tots els civils que van lluitar i en alguns casos van perdre la vida pels seus drets.

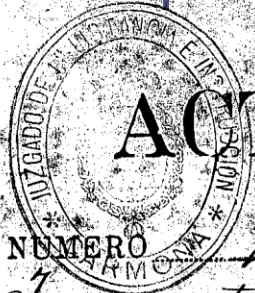
Per recordar tot això, la memòria històrica, és necessari apropar-se als casos concrets de gent que no ha estat president de la República ni cap de l'oposició, sinó un habitant de la seva terra que s'ha vist reprimat i ha lluitat en el context que ha trobat.

Antonio Calzada Díaz és una d'aquestes persones que va lluitar pel que ell considerava just en un ambient que no li va ser gens favorable. A continuació doncs, procedirem a aquest apropament que tots necessitem per entendre realment què va passar. Així doncs, es relata la militància documentada d'Antonio Calzada durant l'època de la Segona República Espanyola.

Antonio Calzada Díaz va néixer a la Campana, un poble de Sevilla l'11 de desembre de 1916. Fill de Juan Antonio Calzada Galán y de Dolores Díaz. A causa de la situació econòmica en la què es trobava Andalusia, la seva família no tenia prou recursos econòmics per mantenir cinc fills. Així que, quan encara era petit, el van portar a viure a Nerva (Huelva), a casa d'una tieta que tenia una família de millor nivell econòmic i podia fer-se'n càrrec.

A continuació, s'observen dos documents que la seva filla, Flor Calzada, va aconseguir en la seva recerca per reconstruir la vida d'un pare que va morir quan encara era petita i sobre el qual volia saber més. En primer lloc, s'observa el DNI i, a continuació, la partida de naixement del registre civil.

ACTA DE NACIMIENTO

NUMERO 20
Juan Antonio
Calzada Quiroga

En la villa de La Campana
a las doce horas del día veinte y ocho
de enero de mil novecientos diez años
ante Don Antonio Leal Domínguez
Juez municipal y Don José García Ojeda suplente
Secretario, compareció Don José Juan Sánchez

natural de La Campana término municipal de
La Campana provincia de Córdoba
de edad veinte y un años
de estado casado su ejercicio labrador
domiciliado en esta población, calle Marques
de Paradas número veinte y ocho

según acredita
por cédula personal que exhibe, expedida en

, soli-
citando que se inscriba en el Registro Civil, uno niño, y al
efecto como abuelo materno del mismo declaró:

Que dicho niño, nació en el domicilio de su padre
en esta población número diez
el día de Mayo de
a las seis horas

Que es hijo legítimo de Juan Antonio Calzada Quiroga
natural de La Campana término municipal de
La Campana provincia de Córdoba
de edad veinte y un años ocupación
y de Antonia María Domínguez natural de
La Campana término municipal de La Campana
provincia de Córdoba de edad veinte años
dedicada a las ocupaciones propias de su sexo y domiciliada en
el de su marido

[Handwritten signature]

Que es nieto por línea paterna de D. Juan Antonio Calzada Quiroga
José Juan Sánchez natural de
provincia de de edad de

CERTIFICACION. La presente fotocopia reproduce íntegramente la página 145

SE HACE CONSTAR QUE ESTA CERTIFICACION SE EXPIDE

PARA LOS ASUNTOS EN QUE LAS LEYES DIRECTAMENTE

DISTINGAN LA CLASE DE FILIACION, SIN QUE SEA ADMISIBLE

A OTROS EFECTOS.

del tomo 41, Sección 1ª de este Registro Civil.

Se expide la presente certificación que comprende una hoja de conformidad con

lo dispuesto en el art. 26 del Reglamento del Registro Civil.

La Campaña, a 11 de marzo de 2010

D/Da Maria Angeles Berlanga Dana, Juez/a de Paz y D/Da Eugenio Méndez Carmona, Secretario/a

Handwritten signature of the official.

Tip de C. Segura. Sevilla. 677

y de D.ª Sebastiana Galan Cabrer natural de la misma provincia de Sevilla de edad de cincuenta y cinco años

y por línea materna de Doña María José natural de Sevilla provincia de Sevilla de edad de cincuenta y cinco años

y de D.ª Florencia Borrero Roca natural de la misma provincia de Sevilla de edad de cincuenta y ocho años

Y que expresado niño se le ha puesto el nombre de Juan Antonio

Todo esto presenciaron como testigos D. Sebastián Cabrita Durán y Don Pascual Ramos Durán, ambos mayores de edad y de este domicilio

Leída íntegramente esta acta, e invitadas las personas que deben suscribirla a que la leyeran por sí mismas si así lo creían conveniente, se estampó en ella el sello del Registro Civil y la firmaron el Sr. Juez doña María Angeles Berlanga Dana y testigos

y de todo lo cual, como Secretario certifico

Handwritten signature of the Secretary: Próspero Ibáñez

Handwritten signature of the Judge: Sebastiana Galan Cabrer

Handwritten signature of the witness: Florencia Borrero Roca

Handwritten signature of the witness: Sebastián Cabrita Durán

Amb només 16 anys, ja treballava de cambrer en un casino del municipi de Nerva. Val a dir que es trobava en un context de depressió econòmica, originat per la repercussió que el crack del 29 havia tingut a Espanya i que Antonio Calzada estava molt implicat en la lamentable situació social i econòmica en què es trobaven els miners de Riotinto. Aquest descontentament social, unit a la gira propagandística que Federica Montseny va fer per Andalusia, fan del tot comprensible l'afiliació d'Antonio Calzada a un sindicat com la CNT, on, segons alguns testimonis, va treballar com a vicesecretari.

Les dures condicions laborals no eren només per als miners sinó en general en tots els sectors de producció. Els acomiadaments, els accidents i les jornades laborals interminables eren el pa de cada dia de tota una Andalusia arruïnada a mans de grans empresaris sovint estrangers o grans terratinents.

Antonio Calzada va ser aviat conscient d'aquest descontentament i aquesta injustícia i això el va portar a la necessitat de la lluita, amb la finalitat de reivindicar els seus drets i els de tots els obrers.

Començava el que es coneix com el Bienni Negre quan es va produir la primera detenció d'Antonio Calzada, al desembre de 1933. Feia menys d'un mes que havien pujat al poder el Partit Radical i CEDA i la situació començava a empitjorar cada cop més. La repressió patronal es va accentuar davant la radicalització de les reivindicacions obreres.

Així doncs, Antonio Calzada va ser detingut per un fet que es va repetir diverses vegades per tota la zona d'Andalusia: la col·locació d'un petard.

En el següent document, provinent de l'arxiu històric provincial de Huelva que depèn de la Junta d'Andalusia, s'observa l'expedient processal de Juan Antonio Calzada Díaz. En aquest informe s'observa la data de la detenció (29 de desembre de 1933) i la data de sortida (5 de gener de 1934) juntament amb informació de caire personal. Així doncs, va restar una setmana a la presó provincial de Huelva provinent del dipòsit municipal de Nerva i entregat per la guàrdia civil sota el delictes de "*explosión de un petardo*".

PRISIÓN PROVINCIAL DE HUELVA

171

Expediente procesal de *Juan Antonio Calzada Diaz*

Natural de <i>La Campana</i> provincia de <i>León</i> vecino de <i>Noron</i> provincia de <i>Huelva</i> hijo de <i>Juan</i> y de <i>Belores</i> edad <i>18</i> profesión <i>Camarero</i> instrucción <i>si tiene</i> religión <i>—</i> estado <i>casado</i> hijos <i>—</i> núm. de ellos <i>—</i> antecedentes <i>no consta</i> ingresa por <i>primera</i> vez Domiciliado <i>República n.º 22</i>		SEÑAS PARTICULARES COLOR DE { Iris (ojos) <i>H²</i> Cabello <i>negro</i> Piel <i>blanca</i> Cejas <i>de pelo</i> Nariz <i>recta</i> Boca <i>reg.</i> Barba <i>propia</i> Cara <i>ovale</i> Talla <i>1,50</i>																													
Fórmula dactiloscópica		Pulgar derecho 																													
SEÑAS PARTICULARES																															
Registro del individuo al ingresar		CAUSA																													
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="3">NÚMERO</th> <th colspan="2">NÚMERO</th> <th rowspan="2">AÑO</th> <th rowspan="2">JUZGADO</th> <th rowspan="2">SECRETARÍA</th> <th rowspan="2">DELITO</th> <th colspan="2">FECHAS</th> </tr> <tr> <th>General</th> <th>De orden</th> <th>De libro</th> <th>Sumario</th> <th>Rollo</th> <th>De la detención o prisión</th> <th>De la libertad</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td><i>334</i></td> <td></td> <td><i>1933</i></td> <td><i>Volante</i></td> <td><i>explosión de un petardo fulminativo</i></td> <td><i>29-12-1933</i></td> <td><i>5 ENE. 1934</i></td> <td><i>5 ENE. 1934</i></td> </tr> </tbody> </table>		NÚMERO			NÚMERO		AÑO	JUZGADO	SECRETARÍA	DELITO	FECHAS		General	De orden	De libro	Sumario	Rollo	De la detención o prisión	De la libertad				<i>334</i>		<i>1933</i>	<i>Volante</i>	<i>explosión de un petardo fulminativo</i>	<i>29-12-1933</i>	<i>5 ENE. 1934</i>	<i>5 ENE. 1934</i>	
NÚMERO			NÚMERO		AÑO	JUZGADO					SECRETARÍA	DELITO	FECHAS																		
General	De orden	De libro	Sumario	Rollo			De la detención o prisión	De la libertad																							
			<i>334</i>		<i>1933</i>	<i>Volante</i>	<i>explosión de un petardo fulminativo</i>	<i>29-12-1933</i>	<i>5 ENE. 1934</i>	<i>5 ENE. 1934</i>																					
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="4">FECHAS</th> <th rowspan="2">VICISITUDES</th> </tr> <tr> <th>Hora</th> <th>Día</th> <th>Mes</th> <th>Año</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><i>22</i></td> <td><i>24</i></td> <td><i>Diciembre</i></td> <td><i>1933</i></td> <td> Ingresa en esta prisión, procedente del depósito municipal de <i>Alcoba</i> entregado por la Guardia Civil en concepto de <i>—</i> a disposición del Tribunal de Excepciones con oficio del <i>Procurador</i> <i>—</i> que se une al expediente de <i>Rafael Torres Luján y de cuenta</i> <i>—</i> del Director <i>—</i> </td> </tr> </tbody> </table>		FECHAS				VICISITUDES	Hora	Día	Mes	Año	<i>22</i>	<i>24</i>	<i>Diciembre</i>	<i>1933</i>	Ingresa en esta prisión, procedente del depósito municipal de <i>Alcoba</i> entregado por la Guardia Civil en concepto de <i>—</i> a disposición del Tribunal de Excepciones con oficio del <i>Procurador</i> <i>—</i> que se une al expediente de <i>Rafael Torres Luján y de cuenta</i> <i>—</i> del Director <i>—</i>																
FECHAS				VICISITUDES																											
Hora	Día	Mes	Año																												
<i>22</i>	<i>24</i>	<i>Diciembre</i>	<i>1933</i>	Ingresa en esta prisión, procedente del depósito municipal de <i>Alcoba</i> entregado por la Guardia Civil en concepto de <i>—</i> a disposición del Tribunal de Excepciones con oficio del <i>Procurador</i> <i>—</i> que se une al expediente de <i>Rafael Torres Luján y de cuenta</i> <i>—</i> del Director <i>—</i>																											

VICISITUDES

hora	Día	Mes	Año	
		ENERO	1934	<p>libertad C-334-933 de Valverde por explosion de un petardo que se usa al expediente de Emilio Sotillo Ledo y de cuenta, continuando a disposicion del Sr. Gobernador Civil.</p> <p>El Subdirector Emilio Calza</p> <p>Amorillas</p>
		ENERO	1934	<p>libertad en virtud orden del Sr. Gobernador Civil que se usa al expediente de Emilio Sotillo Ledo y de cuenta.</p> <p>El Subdirector Emilio Calza</p> <p>Amorillas</p>

GOBIERNO CIVIL
DE LA
PROVINCIA DE HUELVA
SECRETARÍA

Negociado 3^a

Número 70

Sírvase V. disponer sean puestos en libertad los detenidos en esa Prision provincial a mi disposicion EMILIO SOTILLO LEDO, MODESTO PRADA LUIS, JUAN RAMALLO RUIZ, ANTONIO CORDERO CORRES, JOSE LEDO CASTILLA, GABRIEL GONZALEZ ARANDA, JUAN ANTONIO CALZADA DIAZ y ANDRES FERRERA DOMINGUEZ, dándome cuenta de haberlo asi verificado.

Huelva 5 de Enero de 1.934

El Gobernador

En aquest altre document provinent de la província de Huelva també, s'observa l'ordre d'alliberament d'Antonio Calzada juntament amb els altres civils detinguts amb ell el dia 5 de gener de 1934.

Ordre de llibertat d'Antonio Calzada de la presó Provincial de Huelva

Aquell mateix any, es va produir la coneguda vaga general d'octubre de 1934, també coneguda com la "Revolució d'octubre". Aquesta gran vaga, amb precedents en les vagues del 1933, va tenir una gran repercussió a les mines de Riotinto on la companyia anglesa havia dut a terme acomiadaments massius en un context de descontentament social per la pujada al poder de la dreta, per la paralització de les reformes i per la crisi.

Antonio Calzada va participar en aquesta vaga i va formar part dels centenars de persones que van ser reprimits i detinguts per la Guàrdia d'Assalt. Concretament, a Nerva, 58 persones, entre les quals es trobava Antonio Calzada, van ser detingudes i portades a judici. En aquest fragment de la llista, provinent de l'arxiu històric provincial de Huelva, s'observen alguns dels noms entre els quals està Antonio Calzada Díaz.

N E R V A

- 1 Angel Otero Martin
- 2 José García Sosa
- 3 Antonio Acevedo Real
- 4 José Martín Moreno
- 5 José Gonzalez Nuñez
- 6 Andres Otero Martin
- 7 Gregorio Pascual Yuvero
- 8 José Leocadio Vallesquino
- 9 Cipriano Terriza Montero
- 10 Manuel Rodríguez Rodríguez
- 11 Antonio Calzada Díaz
- 12 Jeronimo Granado Gomez
- 13 José Dominguez Martin
- 14 Emilio Marco Malvan
- 15 Gabriel García Erduco
- 16 Manuel Lozano Sanchez
- 17 Antonio Santana Peña
- 18 José Suarez Linaras
- 19 Manuel Fernandez Castañon
- 20 Antonio Pastor Rodríguez
- 21 Rafael Mato Fernandez
- 22 Antonio Serrano Sanchez
- 23 Juan Garcia Blanco
- 24 Isidro Delgado Ortiz
- 25 Basilio Martín Dominguez
- 26 Daniel Murto Andrada
- 27 Francisco Nevado Luengo
- 28 Manuel Cruz Inidroza
- 29 José Vallesquino Ortiz
- 30 Eugenio Soriano Angos
- 31 Antonio Ramirez Marco
- 32 Luciano Lopez Martin
- 33 Rafael Perez Altero
- 34 Tomas Gomez Suarez
- 35 Manuel Santalucia Orduña
- 36 Fernando Varet Victoriano
- 37 ~~Donato Fuente Garcia~~
- 38 José Fernandez Tejero

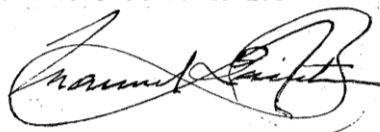
I, a continuació, s'observa un document provinent de l'expedient carcerari d'Antonio Calzada en què es demana, des de Nerva al director de la presó provincial de Huelva, l'admissió d'aquells que van ser detinguts juntament amb Antonio Calzada el dia 10 d'octubre de 1934. A més, s'especifica que, juntament amb Emilio Marco Malvan, es troben en qualitat d'incomunicats, fet que vol dir que havien de ser empresonats aïllats de la resta i de tothom.

El document que es troba en la següent pàgina, que forma part de l'expedient carcerari d'Antonio Calzada Díaz, aporta un cop més les seves dades personals i la data en què es va produir la detenció.

Fragment de la llista dels detinguts a Nerva (Huelva)

En virtud de la presente, ruego al Sr. Director de la Prisión Provincial de esta Capital, admita en el Establecimiento de su cargo, a las nueve horas del día de hoy en clase de detenidos a disposición del Excmo. Sr. Gobernador Civil y Sr. Juez Instructor Militar los individuos que al dorso se expresan, y en calidad de incomunicados a Antonio Calzada Díaz y Emilio Marco Malvan.

Huelva 10 Octubre de 1934

Sol·licitud d'admissió d'Antonio Calzada Díaz i Emilio Marco Malvan a la presó Provincial de Huelva en qualitat d'incomunicats

PRISIÓN PROVINCIAL DE HUELVA

Expediente procesal de *Antonio Barreda Guir*

ISP. Y C. "AÑO DE HUELVA"

Natural de <i>la Campa</i> provincia de <i>Sevilla</i>	SEÑAS PARTICULARES
vecino de <i>Mérida</i> provincia de <i>Huelva</i>	COLOR DE Iris (ojos) <i>3°</i>
hijo de <i>Juan Antonio</i> y de <i>Dolores</i>	Cabello <i>C. O.</i>
edad <i>17</i> profesión <i>camarero</i>	Piel <i>morea</i>
instrucción <i>tiene</i> religión <i>—</i>	Cejas <i>al p.</i>
estado <i>soltero</i> hijos <i>—</i> núm. de ellos <i>—</i>	Nariz <i>rep.</i>
antecedentes <i>no existen</i> ingresa por <i>1^a</i> vez	Boca <i>M.</i>
Domiciliado <i>Sevinto 23</i>	Barba <i>morea</i>
	Cara <i>av.</i>
	Talla <i>me.</i>

Fórmula dactiloscópica

SEÑAS PARTICULARES

Pulgar derecho

Registro del individuo al ingresar				CAUSA				FECHAS	
Genero	NÚMERO		AÑO	JUZGADO	SECRETARÍA	DELITO	FECHAS		
	De orden	De libro					De la detención o prisión	De la libertad	
				<i>Militar</i>			<i>10 OCT 1934</i>	<i>23 FEB 1935</i>	
						<i>gubernativo</i>	<i>23 FEB 1935</i>		

FECHAS				VICISITUDES
Hora	Día	Mes	Año	
	<i>10</i>	<i>OCT</i>	<i>1934</i>	<p>Ingresando en esta prisión, procedente de <i>Mérida</i> entregado por <i>los guardias de Orallo</i> en concepto de <i>detenido</i> a disposición del <i>Jefe Militar Sr. Sabalder</i> con <i>suplicatorio</i> que se <i>remitió</i> al <i>expte. de Antonio Barreda Real</i> y da cuenta. <i>N.º 1</i> <i>El Director</i> <i>Cuerpo</i></p> <p><i>El Subdirector</i></p>

Causa nº 333 - 934, ins-
truida por los supuestos
delitos de agresion a fuer-
za arms de y contra la for-
ma de Gobierno.

=====

Seugo la distincion de participar a V. que con
este fecha me acordado la libertad de los procesa-
sados que al respeto se relacionan y cause del
margen, la cual por disposicion de la Autoridad
Judicial de esta Division ha pasado a mi poder
para su continuacion habiendole recibido del
Teniente Juez Jueventual Militar de esta Plaza
DON JESUS ARAGON.

Rogandole de las ordenes oportunas para
que sean libertes los los mismos, y me excuse re-
cibo de este escrito para constancia en autos.

Huelva 23 de Febrero de 1.935

El Comandante Juez Instructor .

Ordre de llibertat d'Antonio Calzada Díaz

Aquest document, és la posada en llibertat que va firmar el "comandante Juez instructor" el 23 de febrer de 1935 en què, a més, s'especifica exactament la raó de la seva detenció: "delitos de agresión a fuerza armada y contra la forma de Gobierno".

Val a dir que, pel que fa a aquesta segona detenció, es té un testimoni oral: la seva filla Flor Calzada Rodríguez afirma " Con esta detención, a mi padre la Guardia de Asalto le dio una paliza que casi lo mata. A mí esto me ha sido transmitido oralmente por mi madre y mi tía María".

Un cop alliberat de la seva segona detenció, Antonio Calzada va viure el triomf del Front Popular que va semblar que podia arreglar la situació. Però les tensions socials i la polarització política, unides al descontentament de la dreta, crearan un ambient propici pel cop d'estat. I, si la República havia tingut uns anys de repressió, ara començarà una època fraticida i violenta en què tot aquell que s'oposi al govern feixista que s'estava imposant serà durament condemnat. Antonio Calzada va ser una d'aquestes persones.

4. Repressió posterior al cop d'estat

Un cop dut a terme el cop d'Estat, va iniciar-se una de les èpoques més fosques de la història d'Espanya que duraria fins la mort del dictador Franco. Va ser el primer cop a la història del país que un cop d'Estat generava una Guerra Civil i, per tant, una època de repressió i assassinats però, també, de revolució social obrera. Per entendre la repressió a la què va estar sotmès l'anarquisme i, per tant, tots els obrers i proletaris com el meu avi, és necessari fer un repàs de tots els fets que van marcar aquest període de la història.

4.1 La Guerra Civil

L'èxit del Front Popular i l'inici de les reformes que s'havien paralitzat va generar el descontent dels sectors més conservadors del país i el 17 de juliol de 1936 es va iniciar una insurrecció militar a Melilla que es va estendre ràpidament a la totalitat del protectorat del Marroc. Entre el 18 i el 19 del mateix mes, va arribar a la península i als arxipèlags davant d'una lenta reacció del govern de Casares Quiroga. La insurrecció venia de la mà dels militars que, després del poder que havien adquirit durant el Bienni Negre, havien estat enviats a Àfrica per evitar problemes. Malgrat tot, va succeir el fet que ja feia temps que s'estava incubant i que generaria una Guerra Civil.

Francisco Franco

En aquest context, cal fer referència a una conjuntura internacional d'entreguerres en què Europa es dividia en tres grans tipus d'estats: les democràcies liberals, les democràcies populars (comunisme) i els feixismes. Espanya, per suposat, estava dins d'aquesta lluita ideològica. Els nacionals volien imposar un règim feixista com els que s'estaven expandint per tot el continent, els republicans volien mantenir el sistema democràtic liberal i els més radicals volien imposar el comunisme. Així, la Guerra Civil

Espanyola va estar impregnada de les mateixes ideologies polítiques que es disputaven a nivell internacional. Per tant, no és d'estranyar la presència d'ajudes provinents de l'exterior, tant per la democràcia com pel feixisme, ja sigui en forma de civils o militars que venien, o bé a lluitar o bé a portar aliments o armes.

La Guerra Civil s'explica perquè el cop d'Estat no va triomfar en tot el país, de manera que, unes zones gairebé no van oposar resistència mentre que altres van mantenir-se fidels a la República.

El cop d'Estat va triomfar a les Canàries, la part més gran de les Balears i a l'Espanya agrària més conservadora com ara el nord de Castella, Galícia, Navarra, Àlaba i part d'Aragó, una part d'Andalusia i el nord d'Extremadura. Per altra banda Catalunya, València, Múrcia, Menorca, Madrid, Astúries (excepte Oviedo), Biscaia, Cantàbria, el sud de Castella i una part d'Andalusia van mostrar resistència als militars que volien imposar el règim feixista.

Així doncs, el parcial fracàs del cop d'Estat va portar a la divisió del territori en dues zones a l'inici de la guerra. Per una banda, la zona nacional que comptava amb les reserves de cereal i ramaderia de Castella i Galícia i les mines de carbó lleonès. Aquest bàndol tenia un objectiu molt clar: acabar amb el govern d'esquerres i imposar un govern de dretes conservador i de caire feixista. A més, aquest bàndol tenia un exèrcit més preparat que aviat va ser acaparat per Franco, el recolzament de l'exèrcit africà i el suport internacional dels principals països feixistes d'Europa: l'Alemanya de Hitler i la Itàlia de Mussolini.

Per altra banda, la zona republicana comprenia, a grans trets, les regions industrials i comptava amb el blat de La Mancha, els productes de Llevant i les reserves d'or del banc d'Espanya. Aquest bàndol, va comptar, a l'inici, amb l'acció combinada de la resistència obrera, la majoria de la flota i part de l'aviació. A nivell internacional destaca l'escàs ajut rebut, només recursos de l'URSS de Stalin i la col·laboració de Brigades Internacionals. A més, val a dir que el bàndol republicà va demostrar més desunió. Les lluites internes entre les forces d'esquerra, partits i sindicats van fer inviable un poder unificat i un únic objectiu a assolir. Uns pretenien invertir tot el seu

esforç en guanyar la guerra i proposar qualsevol tipus de transformació socioeconòmica, mentre que d'altres van veure l'opció de la revolució social que Espanya necessitava.

4.2 Desenvolupament de la guerra

4.2.1 La descomposició política després del cop d'Estat

El cop d'Estat va generar la descomposició de la II república. Per una banda, el bàndol nacional en mans d'un grup de generals (entre els quals liderava Mola) van establir un estat autoritzat i militaritzat. I, per altra banda, el bàndol republicà va perdre el control de la situació deixant el poder en mans de comitès obrers organitzats en partits i sindicats.

Durant els primers moments de la guerra va regnar la repressió, les morts i els assassinats per part d'ambdós bàndols. A la zona nacional, la repressió organitzada i controlada per autoritats militars es va dirigir contra militants obrers i camperols i alguns intel·lectuals, mentre que a la zona republicana aquells que van patir violència van ser els sacerdots i les classes adinerades.

4.2.2 L'avanç nacionalista

Un punt clau per la victòria dels nacionals va ser el pont aeri organitzat amb avions alemanys i italians que traslladava l'Exèrcit d'Àfrica a la península. Els legionaris i regulars, que eren forces professionals i organitzades, van iniciar un ràpid avanç en direcció Madrid però es van desviar cap a Badajoz, envaint la zona sota una brutal repressió i un gran nombre de víctimes. En aquest camí cap a la capital, també es van dirigir cap a l'Alcàsser de Toledo, on es va donar "l'alliberació de l'Alcàsser", fet que va ser utilitzat com a propaganda del general Franco. Durant tot aquest procés, Mola va

Resistència republicana a Madrid

envair Irún i San Sebastian, aconseguint així aïllar el País Basc de França.

4.2.3 La Batalla de Madrid

El 18 d'octubre de 1936 les forces nacionalistes dirigides per Varela van arribar a les afores de Madrid i, al cap de menys d'un mes, es va iniciar la batalla de Madrid de manera que, el 4 de novembre, Alcorcón, Leganés, Getafe i Cuatro Vientos ja havien caigut en mans feixistes.

Davant d'aquests successos, els partits i els sindicats van cridar als republicans a la defensa de la capital. La defensa dels republicans, l'arribada de les Brigades Internacionals i de tancs i avions russos van aconseguir que el general Franco fracassés en el seu intent de fer-se amb Madrid. Malgrat tot, cal fer referència als durs bombardejos per part d'aviació alemanya que van produir. Franco va haver d'ordenar el final de l'assalt frontal a la ciutat.

4.2.4 Les batalles de Guadalajara i Jarama i la presa de Màlaga

Després d'aquest fracàs, Franco va optar per rodejar la capital, decisió que va donar lloc a la batalla de Guadalajara i la de Jarama, aquesta última coneguda com una de les més cruentes del tot el conflicte bèl·lic. Al mateix temps, es produïa la presa de Màlaga on, un cop més, es feia present la repressió.

Val a dir que l'anterior fracàs a Madrid va originar un canvi d'estratègia per part de Franco, que, en comptes de voler dur a terme una guerra llamepec de curta durada, va decidir anar atacant poc a poc les zones republicanes que es mostraven més dèbils.

Britànics de les brigades internacionals a Jarama

4.2.5 La Campanya del Nord

De la primavera a la tardor de 1937 les tropes nacionals van conquerir la zona nord republicana que havia quedat aïllada de la resta del país. Tant el País Basc com

Cantàbria i Astúries van acabar a mans de Franco. Durant aquesta època, destaca el conegut bombardeig de Guernica per part de la “Legión Cóndor”, un grup aeri que va enviar Hitler. També es va produir la mort de Mola, un general que hauria pogut ser la competència directa de Franco a l’hora de dirigir el bàndol nacionalista.

Malgrat els intents republicans de desviar les tropes nacionals del nord amb ofensives com la de Belchite a Aragó, els franquistes van acabar conquerint tota la zona nord, fet que va suposar pels republicans dues conseqüències desastroses, per una banda es van quedar sense les mines de carbó i ferro de la zona i, per l’altra, un cop conquerida la zona nord, els nacionalistes es van centrar totalment en la zona sud de la península.

4.2.6 Terol i la batalla de l’Ebre

El desembre de 1937, va tenir lloc una ofensiva republicana a Terol que va fracassar i va generar un atac general a tot Aragó per part de les tropes franquistes que, el 15 d’abril de 1938, va partir les poques zones republicanes que quedaven en dos.

També cal remarcar la Batalla de l’Ebre de 1938 com l’última ofensiva dels republicans, que va generar més de 100.000 morts i que va ser la més cruenta de totes les batalles de la Guerra Civil acabant amb tota moral republicana.

Infanteria republicana a la batalla de l’Ebre

4.2.7 El final de la guerra

Un dels últims esdeveniments de la guerra va ser l’ofensiva nacionalista contra Catalunya, on es va produir un gran èxode de població cap a territoris francesos abans

que les tropes franquistes prenguessin Barcelona i arribessin a la frontera francesa el febrer de 1939.

La fi del conflicte ja era imminent i això va generar encara més divisions entre els republicans ja que alguns eren partidaris de la lluita fins al final amb l'esperança de rebre ajudes internacionals mentre que altres proposaven la negociació de la derrota amb Franco. Tan fortes van ser les divisions que es va produir un cop d'Estat en el propi govern republicà per part del coronel Casado, disposat a negociar, que no va servir de res davant l'exigència de Franco de la rendició incondicional.

Finalment, el 28 de març les tropes franquistes van entrar a Madrid i l'1 d'Abril de 1939 s'acabava la Segona República Espanyola i començava un període de foscor, repressió i assassinats que acabava amb tots els intents de renovació i d'establiment d'un règim democràtic estable que s'havien intentat durant la Segona República.

4.3 La repressió a Andalusia

El 18 de juliol de 1936 representa l'inici del major cicle de violència de la història contemporània d'Espanya i tanca definitivament la lluita que s'havia establert des de principis del segle XIX, i on Andalusia havia tingut un gran paper, entre progrés o tradició, decantant la balança definitivament cap a l'última opció però optant per la repressió com a mitjà.

Tant en el bàndol nacionalista com en el republicà, va produir-se la repressió contra ciutadans identificats amb el bàndol contrari. En el franquista, aquesta repressió va continuar després de 1939 i es va estendre arreu amb la dictadura de Franco.

Pel que fa al bàndol republicà, l'acció provenia normalment de grups de ciutadans no organitzats i les víctimes solien ser militars, religiosos, polítics de dretes o persones pertanyents a les classes benestants que havien donat suport a l'alçament militar.

Quant al bàndol nacionalista, la repressió estava en mans de les autoritats militars que mitjançaven els Consells de Guerra, que eren un procediment judicial militar en què es jutjaven normalment grups de persones a la vegada per algun delictes registrat en el

Codi de justícia militar, sense esperar a la justícia militar ordinària. Aquesta repressió la patiren sobretot obrers, militants, persones amb càrrecs públics d'esquerra, com diputats o governadors civils entre d'altres, i intel·lectuals acusats de simpatitzar amb la República. La majoria d'afectats solien ser socialistes o anarquistes que havien començat a crear de forma precària una resistència.

Els organitzadors de la revolta militar van reconèixer ràpidament que tan sols podrien aconseguir els objectius proposats mitjançant la violència i el terror. Això explica que el cop d'Estat es presentés ràpidament als carrers de les ciutats del sud com un desplegament de força i armes sense precedents. Ràpidament, carrers i places van quedar plenes de cadàvers. Els cossos de les víctimes, que van restar allà durant molt de temps, van ser utilitzats pels franquistes com a advertència. Es va iniciar un període de detencions en massa, Consells de Guerra i condemnes de pena de mort per delictes de rebel·lió que es feien sovint a plena llum del dia, també com a advertència. Però també es feien a diari execucions que obviaven qualsevol tràmit legal i que generaven milers de cadàvers sense identificar en cunetes de carretera o fosses comunes.

Aquestes repressions dels primers mesos posteriors al cop d'Estat van acabar amb la vida d'un mínim de 25.000 persones a Sevilla, Granada, Córdoba, Cádiz i Huelva.

Aquests esdeveniments van crear l'organització de les esquerres prenent com a referència el Front Popular. Es van crear comitès per afrontar la nova situació i es va iniciar també la repressió de dirigents de dretes o la destrucció de bona part del patrimoni eclesiàstic espanyol. Pel que fa a la violència revolucionària, val a dir que no va haver-hi una actitud premeditada com en el cas del bàndol franquista i que el que s'ha conegut com el "*terror rojo*" no va ser més que una reacció davant els brutals bombardejos per part d'aviació franquista en moltes ciutats del sud d'Espanya.

Pel que fa als anarquistes i la CNT, que ja havien avisat amb anterioritat de l'alçament militar que es produiria, van organitzar-se en milícies obreres. La CNT, va organitzar Comitès de Defensa. Efectivament, el cop d'Estat va fracassar en ciutats defensades fortament pels militants anarquistes, tot i que, d'altres, van caure a mans dels franquistes per falta d'armes mentre el govern es negava a acceptar tots aquests

esdeveniments. Tot i així, les milícies dels partits d'esquerres i dels sindicats van impedir que triomfés el cop d'Estat arreu. Val a dir que dels 100.000 integrants dels exèrcits voluntaris i improvisats que es van crear per formar les milícies, la meitat formaven part dels sindicats de la CNT. Aquestes milícies anarquistes, poc a poc, es van anar incorporant a l'Exèrcit Popular Republicà i van formar la resistència contra les tropes franquistes juntament amb tots aquells d'esquerres que volien evitar que el seu país es convertís en un d'aquells règims feixistes que s'estaven establint a tota Europa.

Així doncs, el què s'havia iniciat com un cop d'Estat i originava una Guerra Civil va acabar convertint-se en una autèntica revolució social causada per la resistència que moltes zones van oferir, entre les quals destaca Andalusia.

4.3.1 La resistència minera de Nerva (Huelva)

Un cop més, val la pena centrar-se en el paper de les protestes obreres de la localitat de Nerva, on es va produir una època revolucionària de convulses repressions.

Des del 18 de juliol en què Queipo de Llano es va revoltar a Sevilla, els obrers de la conca minera van requisar a l'empresa camions i automòbils que hi havia a la mina com també dinamita. Armats amb escopetes i pistoles, es van disposar a organitzar la

Queipo de Llano fent una retransmissió radiofònica

resistència que defensaria el règim republicà i duria a terme la revolució social.

Primerament, van empresonar la nit del 18 als que corresponien a càrrecs principals de dretes i, a continuació, el dia 19, va sortir cap a Sevilla una columna

minera amb l'objectiu d'ajudar als milicians que estaven defensant la ciutat de Sevilla.

Aquesta columna minera, dirigida pel comandant Haro Lumbreras, va ser objecte d'un episodi de repressió i traïció molt conegut. Cap a les dotze del migdia del dia 19, quan

arribaven a al barri de la Pañoleta, al municipi de Camas, la columna va ser traïda i els guàrdies d'Haro van disposar-se a disparar als miners. Va produir-se l'explosió d'un o més camions carregats de dinamita. En total van morir 25 miners i 71 van ser presoners, mentre que alguns a peu i altres conduint camions van poder fer mitja volta i fugir. Aquells que van ser capturats els van jutjar en Consell de Guerra i la majoria van ser condemnats a mort i afusellats.

Conscient de la situació, la resistència va començar a organitzar-se de manera més seriosa amb la participació de la CNT, la UGT i membres de l'Ajuntament. Es va decidir la declaració d'una vaga general revolucionària, la creació d'un Comitè de Defensa i l'articulació d'un grup de milicians que requisessin armes i vehicles.

Mentrestant, es va cremar el mobiliari del Cercle Comercial Mercantil, es van blindar

Un dels camions blindats que van sortir de la conca minera cap a Huelva capital per rescatar-la

sis o set camions, es van construir bombes a les mines i es van continuar produint les detencions de persones sospitoses de col·laborar amb el cop d'Estat.

De Nerva, van començar a sortir trens amb l'objectiu de reforçar el recolzament a

la República i per evacuar les dones i els marits dels anglesos i expedicions per evitar el què semblava la imminent arribada de militars.

Malgrat tot, no es va poder evitar l'ocupació de la capital de Huelva el 29 de juliol juntament amb Valverde del Camino (un poble molt pròxim a Nerva). Tots aquests esdeveniments van deixar la resistència de la conca minera de Riotinto aïllada per pràcticament tots els extrems. Aquesta resistència va escollir lluitar fins al final abans de rendir-se i ser durament reprimida.

Aviat va començar l'escassetat d'aliments i van haver d'intentar alimentar la població amb els recursos que trobaven als turons del voltant. Per altra banda, els dies 7,8,9,10 i 12 d'agost van enviar-se columnes a pobles propers per desarmar la Guàrdia Civil, que pràcticament no va oferir resistència.

Les tropes nacionalistes començaven a apropar-se cada cop més i es van produir fins i tot bombardejos. Aquests atacs, juntament amb les ajudes rebudes del poble de Valverde del Camino, prèviament envaït, feien previsible la imminent derrota i això va portar a un grup de miners a demanar a l'últim membre de la companyia de Riotinto que negociés amb les tropes franquistes la derrota. Els miners van començar a alliberar

Tropes nacionalistes avançant cap a la conca

els presoners i a abandonar les armes.

El matí del 26 d'agost de 1936, els franquistes van arribar a les mines de Riotinto, on no van trobar resistència. Els miners i milicians

desgastats van fugir per evitar ser empresonats. Aquella mateixa nit, van començar els afusellaments a Riotinto. Pel que fa a Nerva en concret, l'única sortida per les milícies obreres era fugir a la zona republicana i, per tant, la mateixa nit van sortir grups milicians de Nerva suposadament amb l'alcalde, que havia preparat prèviament la seva rendició i havia deixat els documents més importants a disposició de les tropes franquistes. Per tant, es suposa que l'alcalde també va fugir juntament amb aquestes milícies. A la tarda, ja entraven les tropes franquistes, l'últim poble republicà de la província de Huelva acabava de caure i s'iniciava una època de més repressió encara que les anteriors.

Així doncs, el 27 d'agost de 1936, va començar la venjança dels nacionalistes. Qualsevol paraula o acte sospitosos era suficient perquè qualsevol membre militar o de la Falange actués contra els ciutadans i, sense judici ni investigació, l'empresonessin i al

cap d'unes hores l'executessin. Aquesta mecànica de procediment va continuar vigent fins el 1937 que es va constituir un Tribunal Militar a Nerva que es va encarregar de "formalitzar" els judicis i els Consells de Guerra als quals foren sotmesos molts miners acusats normalment del delictes de rebel·lió.

4.3.2 El veritable testimoni: Antonio Calzada Díaz

Antonio Calzada des del moment en què es va produir el cop d'Estat el 18 de juliol de 1936, es va posar al servei del poble i va formar part del Comitè de Defensa de Nerva. Aquesta resistència organitzada es va encarregar de l'abastiment per al poble i de la formació de les columnes de milicians majoritàriament mineres que, carregades amb armes, camions i dinamita, es disposaven a contribuir en la defensa de Sevilla, que estava sent atacada.

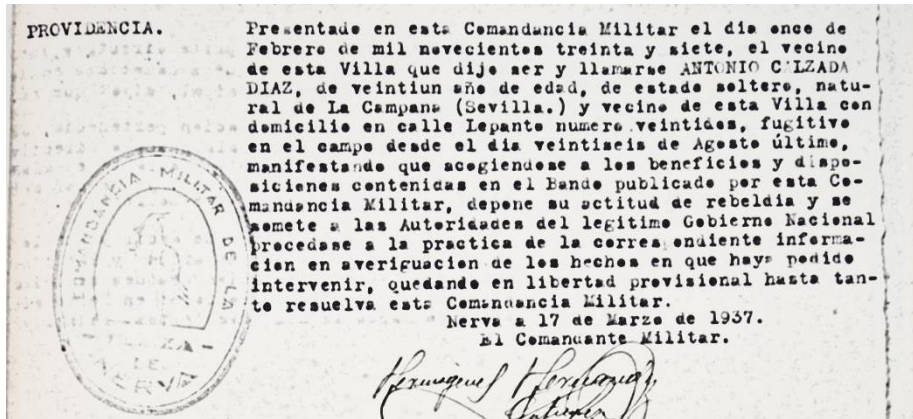
Es va dur a terme una dura resistència davant l'aïllament en què es trobava Nerva però, finalment, davant l'evidència de la imminent derrota de Nerva davant les tropes franquistes, Antonio Calzada va fugir cap a una muntanya propera juntament amb altres companys per temor a les represàlies feixistes. Com s'ha dit anteriorment, probablement l'alcalde de Nerva formava part d'aquests grups que van fugir a refugiar-se.

Malgrat la manca de documentació sobre aquest període, se sap que van passar mesos refugiats. No obstant, es desconeix la seva ubicació i no es té informació sobre si Antonio Calzada va participar durant aquest temps en algun enfrontament amb tropes feixistes.

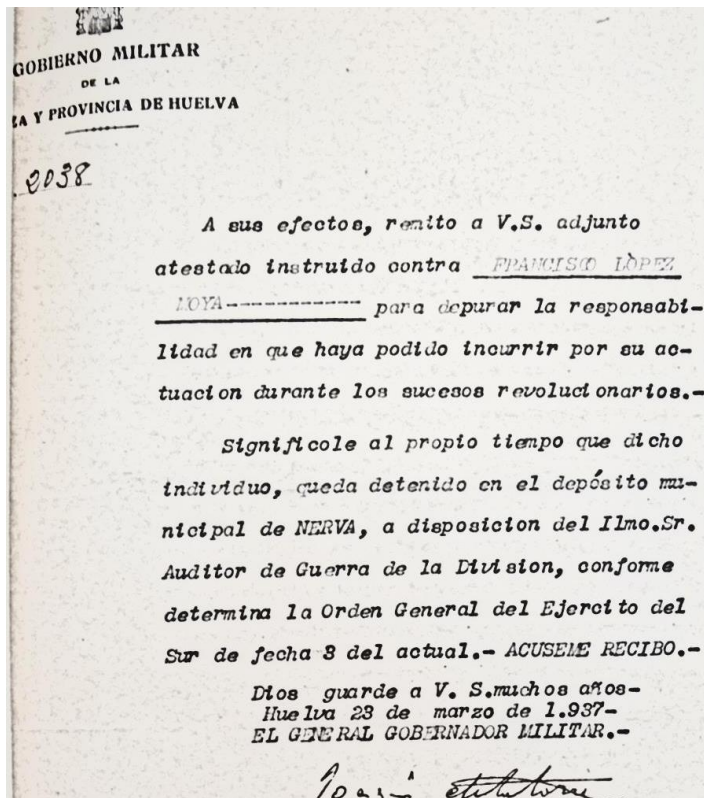
Finalment, la gana i la desesperació davant l'evidència de la presa d'Andalusia a mans dels franquistes va fer que Antonio Calzada i els seus companys s'entreguessin d'acord amb un bàndol dictat per Queipo de Llano que assegurava que aquells que no "tinguessin les mans tacades de sang" no serien jutjats si s'entregaven a les autoritats legals d'Espanya. Com es va poder observar després, tots els que es van entregar d'acord amb aquest bàndol, van ser posteriorment detinguts, jutjats i en molts casos torturats o afusellats.

Així doncs, l'11 de febrer de 1937 Antonio Calzada queda en llibertat condicional fins que es dugui a terme el judici.

En el següent document, datat del mateix dia 11 de febrer de 1937, s'observa la transcripció de l'entrega d'Antonio Calzada Díaz acollint-se al bàndol pronunciat per Queipo de Llano com també dades personals.

Fragment del Consell de Guerra on apareix l'entrega a les autoritats d'Antonio Calzada Díaz

Document del Consell de Guerra en què s'especifica l'entrega d'Antonio Calzada Díaz i la seva detenció en el dipòsit municipal de Nerva

En el següent document, provinent del consell de Guerra escrit pel General Governador militar, s'especifica que Antonio Calzada Díaz és entregat per "depurar las responsabilidades en las que haya podido incurrir por su actuación durante los sucesos revolucionarios" i es deixa constància de la seva detenció al dipòsit municipal de Nerva.

Aviat comencen les indagatòries i el dia 22 de març Antonio Calzada és citat a declarar. En el document que s'observa a continuació es redacta com li prenen declaració. Tal i com diu, Antonio Calzada Díaz, amb 21 anys, natural de la Campana, de professió

cambrer i jurant dir la veritat, manifesta que “durante el movimiento revolucionario conocido en esta Villa fue su actuación la siguiente: fue dos veces a Fregenal de la Sierra (Badajoz) a por harina y garbanzos y otra vez a Aracena (Huelva) a por los mismos comestibles, para cuyo Servicio iba con una escopeta”. A més, va negar haver participat en la crema del Casino Mercantil on havia treballat, haver pres part en les columnes que van sorgir contra les Forces Nacionals, haver participat en els arrests domiciliaris que s’havien produït i haver participat en saquejos. També va afirmar que havia fugit a la serra de Jabata i a l’aldea de Las Delgadas a casa d’una tia on es va mantenir gràcies al què el camp li donava. Finalment, també reconeix haver format part de la CNT i haver estat sotssecretari amb anterioritat al moviment.

Així doncs, un cop li prenen declaració i ell es defensa de tot allò pel què és acusat, torna a la presó a l’espera que es formi el consell de Guerra.

DECLARACION DEL FUGITIVO. Al ser citada comparece el que dije llamarse ANTONIO CALZADA DIAZ, de veintium año de edad, de estado soltero, profesion cambrero, natural de La Campana (Sevilla) y vecino de esta Villa con domicilio en calle Lepante numero veintidos.

JURA DECIR VERDAD Y MANIFIESTA Que durante el movimiento revolucionario conocido en esta Villa fue su actuacion la siguiente: que fué dos veces a Fregenal de la Sierra (Badajoz) a por harina y garbanzos y otra vez a Aracena (Huelva) a por los mismos comestibles, para cuyo servicio iba con una escopeta.

PREGUNTADO. Manifieste si ha tomado parte en la quema de la Iglesia así como sus ornamentos robe y saquee de alhajas de la misma, como tambien del Casino Mercantil y otras cosas que fueren objeto de estas medidas y diga tambien los nombres de los que intervinieron en los citados sucesos, dije: que cuando la quema del Casino Mercantil se encontraba en la puerta del Ayuntamiento, desde donde conocí a un tal Distinguido Alvarez y otro RUBIO que no sabe el NOMBRE y cree que puedan estar huies.

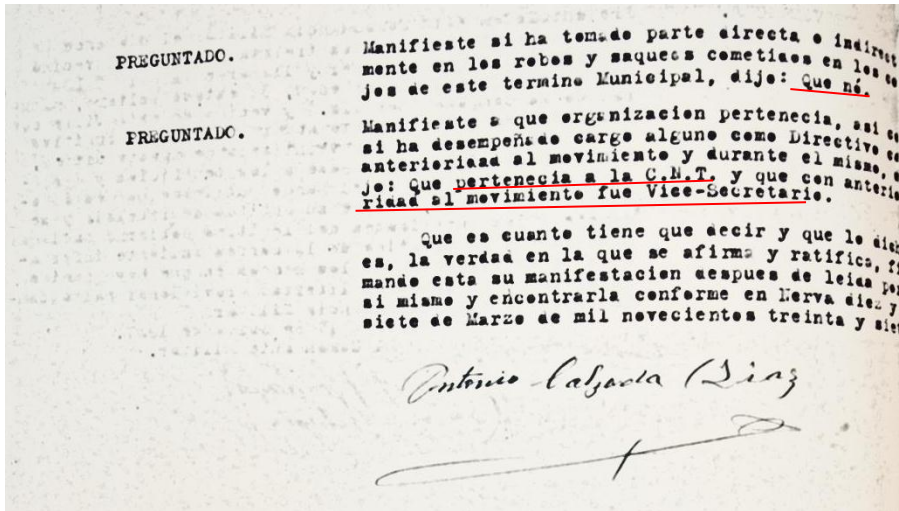
PREGUNTADO. Manifieste si ha tomado parte en alguna de las columnas que salieron para combatir a las fuerzas Nacionales, dije: Que no.

PREGUNTADO. Manifieste si efectuó registros domiciliarios, si asistió al asalto del cuartel de la Guardia Civil, así como si ha efectuado algunas detenciones, dije: Que no.

PREGUNTADO. Manifieste donde ha estado durante el tiempo que ha estado huies y quien o quienes le acompañaban durante el mismo, dije: que estuve en la sierra de Jabata y posterior en la aldea de Las Delgadas en casa de una tia.

PREGUNTADO. Manifieste de que se mantenía durante el tiempo que ha estado huies, dije: Que se le que daba el campo.

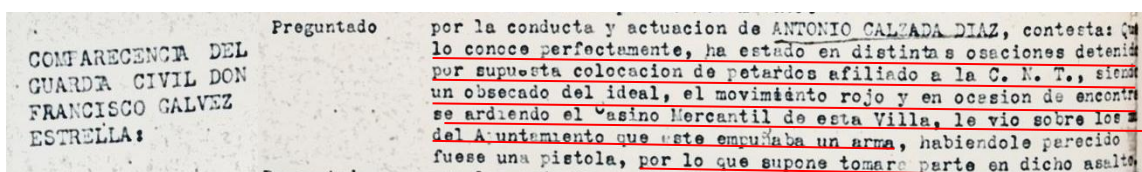
Fragment del document del Consell de Guerra on es pren declaració a Antonio Calzada Díaz

Fragment del document del Consell de Guerra on es pren declaració a Antonio Calzada Díaz

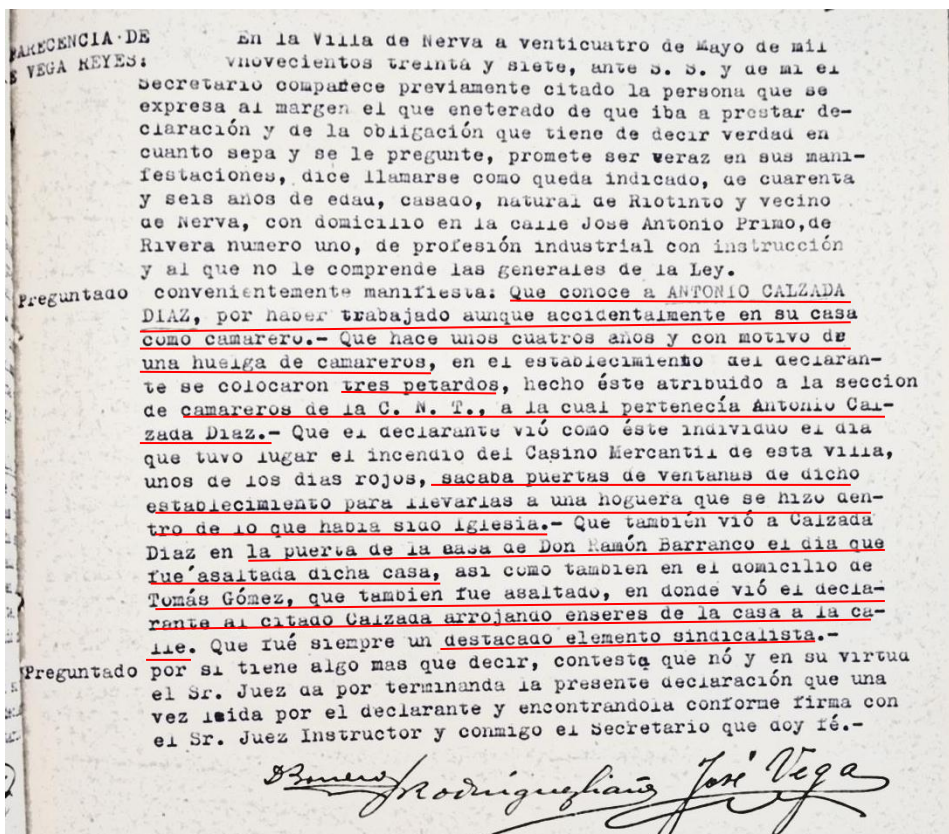
En la seva declaració, Antonio Calzada va afirmar que tant el conserge del Casino del Centre com l'Alferes de l'exèrcit Don Salvador Garcia Salvador podien informar de la seva bona conducta. Tot i això, també hi havia molta gent preparada per declarar en la seva contra. A continuació, es detallen algunes de les declaracions que es van fer en contra i a favor seu.

La primera compareixença correspon al Guàrdia Civil anomenat Gálvez Estrella el dia 23 de maig de 1937 que declara en relació a tots els civils que foren jutjats en la mateixa causa. Pel que fa a Antonio Calzada, afirma conèixer-lo perfectament com així també que havia estat detingut diverses vegades per posar petards i que havia estat afiliat a la CNT. A més, el descriu com "*obcecado del ideal y el movimiento rojo*", fet que en aquella època ja podia ser suficient per condemnar a algú a la pena de mort. Finalment, afirma que, mentre el Casino Mercantil s'estava cremant, va veure a l'acusat a prop de l'Ajuntament amb un arma a la mà, fet que suposadament el relaciona amb els fets succeïts.

Fragment del Consell de Guerra on apareix les declaracions que el Guàrdia Civil Francisco Galvez Estrella fa contra Antonio Calzada Díaz

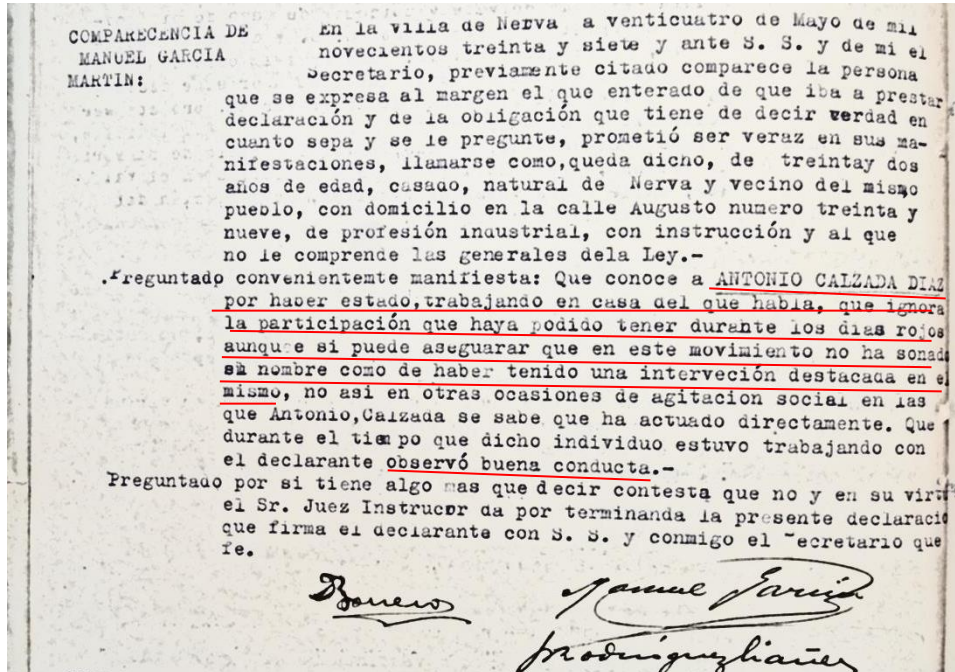
El dia 24 de maig de 1937, compareix disposat a declarar en contra José Vegas Reyes, que es presenta com un veí de Nerva de professió industrial però que se sap que va ser el propietari del Casino Mercantil. Aquest, també diu que coneix perfectament a Antonio Calzada Díaz perquè havia treballat per ell com a cambrer. Afirmar que fa uns quatre anys, amb motiu d'una vaga de cambrers, es van col·locar tres petards atribuïts a la secció de cambrers afiliats a la CNT, entre els quals es trobava l'acusat. També el culpa d'haver tret portes i finestres el dia de l'incendi per portar-los a una foguera que s'estava portant a terme dins del que havia estat l'església. A continuació, explica que va veure a Antonio Calzada a la porta de casa de Ramón Barranco i a la porta de la casa de Tomás Gómez el dia que van ser assaltades ambdues cases. A més, en aquesta última, va ser vist pel declarant llençant coses d'aquesta casa al carrer. Cal destacar la definició que fa d'Antonio Calzada al final de la declaració: "*fue siempre un destacado elemento sindicalista*".

Fragment del Consell de Guerra on apareix les declaracions José Vegas Reyes fa contra Antonio Calzada Díaz

Datada del mateix dia, es troba la declaració no delatora de Manuel García Martín, un veí de Nerva de professió industrial, que se sap que era l'amo del Casino del Centre. El declarant diu conèixer a Antonio Calzada perquè també havia treballat com a cambrer

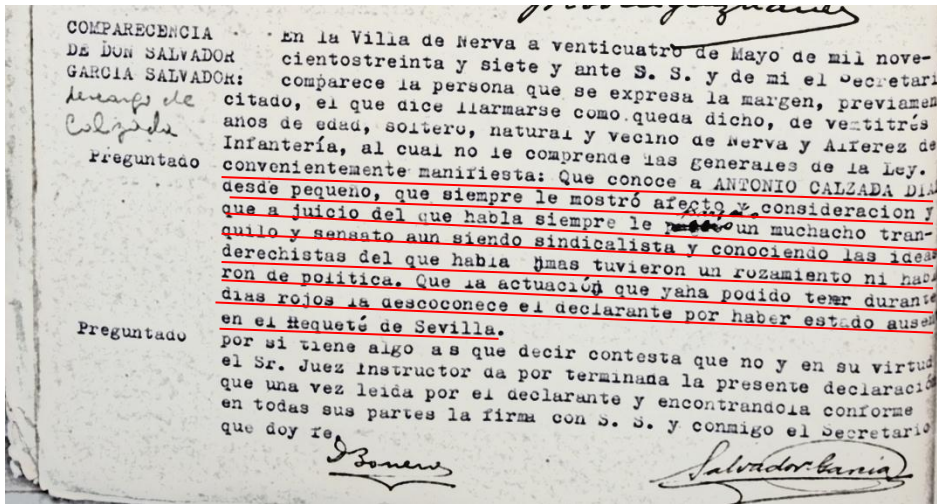
per ell. A diferència de l'anterior testimoni, declara que ignora la participació de l'acusat durant els "días rojos" i assegura que no li sona el seu nom per intervencions destacades però que no pot negar la seva presència en algunes revoltes socials. Finalment, afirma que durant el temps que va estar treballant per ell va observar una bona conducta.

Fragment del Consell de Guerra on apareix les declaracions de Manuel Garcia Martin en relació a les acusacions fetes a Antonio Calzada

L'última compareixença duta a terme, també el dia 24 de maig de 1937, correspon a Salvador García Salvador, l'Alferes de l'exèrcit que es disposa a fer una declaració no delatora en què, citant textualment del document corresponent a la transcripció en el Consell de Guerra, destaca: "que conoce a Antonio Calzada Díaz desde pequeño, que siempre le mostró afecto y consideración y que a juicio del que habla siempre le pareció un muchacho tranquilo y sensato aun siendo sindicalista y conociendo las ideas derechistas del que habla jamás tuvieron un rozamiento ni hablaron de política." Finalment, també va dir, que pel que feia a l'actuació de l'acusat durant els "días rojos", que desconeixia la seva activitat perquè ell havia marxat de Nerva ja que formava part del Requetè de Sevilla.

Un cop ha declarat tothom, s'obren les diligències i comença un procés de tràmits de documents de Nerva a Huelva i al revés, per tal que es dugui a terme el judici.

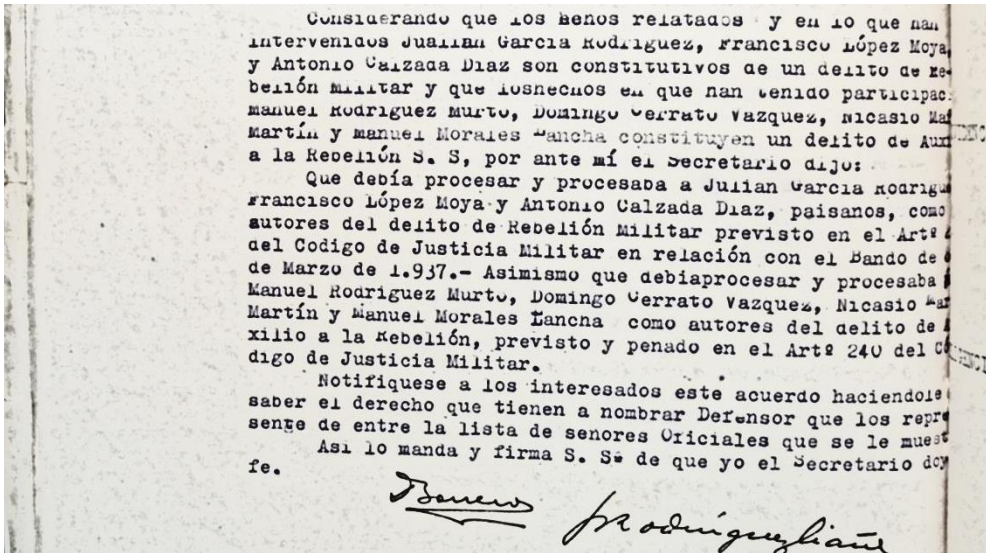

Fragment del Consell de Guerra on apareix les declaracions de l'Alferes Salvador Garcia Salvador en relació a les acusacions fetes a Antonio Calzada

Un cop finalitzades les indagacions i les declaracions, es ratifica la condemna que des de un principi s'havia atribuït a tots aquells que havien declarat juntament amb Antonio Calzada. En aquella època, els delictes solien ser o bé delictes de rebel·lió, sovint castigat amb la pena de mort o bé auxili a la rebel·lió. Així doncs, en el següent document es determina definitivament quina es l'acusació de cadascun d'ells segons les declaracions i indagacions.

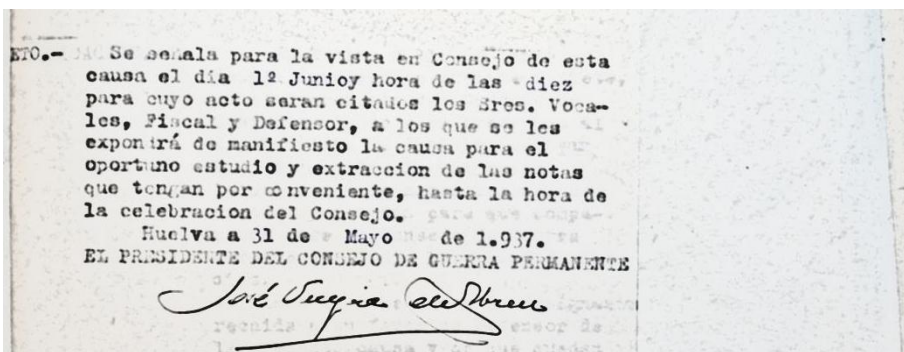
Tanmateix, val a dir que sovint les indagacions i declaracions eren simplement una pantomima preparatòria per la gran farsa que constituïa el Consell de Guerra. De fet, es tractava d'un intent de cobrir de legalitat els processos repressius que ja s'estaven duent a terme des del principi del cop d'Estat. En un context d'acusacions verbals i en algun cas física, fins i tot el Defensor de l'acusat era una farsa, ja que simplement es dedicava a sol·licitar una pena inferior a la que el fiscal demanava. A més, tot allò que l'acusat deia en la seva defensa no era tingut en compte per ningú. És per això que la sensació era que les sentències estaven ja prefixades abans que s'iniciés el judici i que cap de les declaracions preses amb anterioritat podia canviar-ho.

En el següent document, s'especifica que, pel que fa a Antonio Calzada, d'acord amb els fets relatats, se l'acusa de delictes de Rebel·lió Militar segons l'article del Codi de Justícia Militar en relació al bàndol de març de 1937.

Fragment del Consell de Guerra on apareix l'acusació un cop fetes les indagacions

Quan les indagacions i les declaracions ja havien determinat el delictes: Rebel·lió Militar, es firmava un escrit el 31 de maig que sol·licita la vista en Consell d'aquesta causa l'1 de juny de 1937 com es justifica en el següent fragment de la transcripció del

Consell de Guerra.

Sol·licitud per la vista de la causa en Consell

Es va obrir el que es va anomenar la causa 217/37 i es va iniciar l'acta de celebració del Consell de Guerra. A continuació, s'anomenen els noms de tots els milicians que van ser jutjats juntament amb Antonio Calzada pel respecte que aquests noms mereixen:

- CALZADA DIAZ, Antonio
- CERRATO VÁZQUEZ, Domingo
- GARCÍA RODRÍGUEZ, Julián
- LOPEZ MOYA, Francisco

- MARÍN MARTÍN, Nicasio
- MORALES LANCHA, Manuel
- RODRÍGUEZ MURTO, Manuel
- PÉREZ GARCÍA, José María
- ROMERO NAVARRO, Eloy

Val a dir que, pel que fa als dos últims, no apareixen més tard en el judici perquè, quan va ser cridats a declarar, no van aparèixer. De manera que no es té constància de què va passar, però es pot suposar que o bé van ser assassinats sense previ judici o bé van aconseguir fugir de Nerva.

A continuació, s'especifica també els noms dels que van formar el Consell de Guerra:

- President: Comandant d'Infanteria Jose Vieyra de Abreu y Motta
- Vocal: Capità d'Infanteria Ramon Galdon Campos
- Vocal: Capità de Carabiners Fidel Collar González
- Vocal: capità d'Infanteria de Marina Doroteo Beltran Carrillo
- Vocal ponent: Capità Honorari del Cos Jurídic-Militar Pedro Maria Bugallal del Olmo
- Fiscal: Alferes Provisional del mateix cos Francisco Wilhelmi Castro
- Defensor: Tinent Habilitat en funcions Jurídic-Militars Manuel Garcia Rodríguez

En el següent document apareix tota la transcripció de l'acta de celebració que es va dur a terme l'1 de juny de 1937 a la plaça de Huelva i, més concretament, a la sala d'actes de l'Ajuntament de Huelva, on s'havia reunit el Consell de Guerra Permanent per dictar les sentències d'aquesta causa. El document apareix signat pel Secretari del Consell de Guerra Permanent i pel President.

S'observa, a més, com el fiscal va sol·licitar del Tribunal la imposició de la pena de mort per Julián García Rodríguez, Francisco López Moya i Antonio Calzada Díaz per autors del delictes de Rebel·lió, la pena de dotze anys per Manuel Rodríguez Murto, Domingo Cerrato Vázquez i Nicasio Marín Martín per delictes d'Auxili a la Rebel·lió i, pel que fa a Manuel Morales Lancha, va demanar també 12 anys de presó per inducció al delictes de Rebel·lió. El defensor va sol·licitar, inútilment, l'absolució de tots els acusats per falta de proves.

ACTA DE CELEBRACION En la villa de Nerva a uno de Junio de mil
DEL CONSEJO DE GUERRA. novecientos treinta y siete.

Como Secretario del Consejo de Guerra Permanente de la Plaza de Huelva extiende la presente acta con arreglo al articulo 585 del Código de Justicia Militar para que conste: Que en la misma fecha y en el Salon de Actos del Ayuntamiento de la expresada villa se ha reunido el Consejo de Guerra Permanente de la Plaza de Huelva para dictar sentencia en esta causa, a cuyo Consejo han concurrido, como Presidente el Comandante de Infanteria D. Jose Vieira de Abreu y Motta, como Vocales, los Capitanes de Infanteria D. Ramon Galdon Campos, de Carabineros D. Fidel Collar Gonzalez y de Infanteria de Marina D. Doroteo Beltran Carrillo, actuando como Vocal Ponente el Capitan Honorario del Cuerpo Juridico Militar D. Pedro Maria Bugallal del Olmo, como Fiscal el Alférez Provisional del mismo Cuerpo D. Francisco Wilhelmi Castro y como Defensor nombrado por los procesados el Teniente Habilitado en funciones Juridico-Militares D. Manuel Garcia Rodriguez, hallándose presentes los procesados paisanos Julian Garcia Rodriguez, Manuel Rodriguez Murto, Francisco Lopez Moya, Domingo Cerrato Vazquez, Nicasio Marin Martin, Antonio Calzada Diaz y Manuel Morales Lancha.

Dada cuenta de la causa en Audiencia Pública y requerida por el Consejo la presencia del Guardia Civil D. Francisco Galvez Estrella, este compareció ante el mismo y se ratificó plenamente en los cargos que antes habia formulado en el sumario. Concedida la palabra al Señor Fiscal este solicitó del Tribunal la imposicion de la pena de muerte para los procesados Julian Garcia Rodriguez, Francisco Lopez Moya y Antonio Calzada Diaz, como autores del delito de Rebelion; en cuanto se refiere a Manuel Rodriguez Murto, Domingo Cerrato Vazquez y Nicasio Marin Martin, estimandolos responsables de un delito de auxilio a la Rebelion, solicitó del Consejo se les impusiera la pena de doce años y un dia de reclusion y por lo que respecta a Manuel Morales Lancha calificó su actuacion como constitutiva de un delito de induccion a la Rebelion pidiendo, en armonia con dicha calificacion, que fuese sancionado con la pena de doce años de prision. El Defensor, estimando que los cargos reflejados en el sumario no han sido plenamente comprobados, solicitó la libre absolucion de todos los inculpados y preguntado por el Presidente a estos si tenian algo que aducir en su defensa, todos hicieron manifestaciones encaminadas a probar su inocencia. Concedida la palabra nuevamente a los Sres. Fiscal y Defensor estos se ratificaron en sus primeras alegaciones.

El Consejo quedó reunido en sesion secreta una vez terminado el acto para deliberar y dictar su fallo. De todo lo cual certifico.

El Secretario

Leopoldo Garcia

Vº. Bº.
EL PRESIDENTE
Vieira de Abreu

Transcripció de
l'acta de celebració
del Consell de
Guerra

Llavors, el Consell es va reunir en “sesión secreta” per deliberar i dictar la sentència, fet que s’observa en el següent document on, un cop feta la prèvia introducció dels fets, la data, el lloc, l’edat i l’estat civil dels acusats, es procedeix a dictar el resultat del Consell de Guerra.

Seguint els formalismes típics, es comença la sentència amb un fragment que situa els antecedents: “*RESULTANDO que declarado el Estado de Guerra en Sevilla en Bando de diez y ocho de Julio de mil novecientos treinta y seis dado por el Excmo. Señor General de la Segunda División Orgánica, extensivo a todo el territorio de su mando. Uno de los muchos pueblos que no solamente no acataron aquella declaración sino que se levantó abiertamente en armas contra dicha Autoridad y contra la fuerza del Ejército fue el de*

Nerva, principal núcleo urbano de la cuenca minera de Rio Tinto, donde los dirigentes de los partidos y organizaciones marxistas constituyeron un comité circunstancial revolucionario erigido ilegítimamente en autoridad desde la fecha más arriba indicada hasta el veintiséis de Agosto del mismo año en que acabó de ser ocupada por el Ejército de la expresada cuenca minera, y durante aquellos días los procesados Julián García Rodríguez, Francisco López Moya, Antonio Calzada Díaz, Manuel Rodríguez Murto y Nicasio Marín Martín, tuvieron la distinta participación que seguidamente se detalla:"

A continuació, es duu a terme la descripció de la participació dels acusats anteriorment. Pel que fa a Antonio Calzada, es confirma que estava afiliat a la CNT i que va exercir el càrrec de sotssecretari. És definit com *"hombre de acción y considerado como peligroso para la Sociedad"* i s'afirma que va formar part d'accions dutes a terme en les revolucions armades de Nerva, com per exemple en la crema del Casino Mercantil i en l'assaltament de dues cases. Finalment, s'afirma que va fugir de les forces i es va entregar voluntàriament.

En els dos següents documents, es disposen a dictar la sentència definitiva per cadascun dels acusats. Seguint amb els formalismes es tornen a repetir les sentències que el fiscal havia demanat, entre les quals estava la sol·licitud de pena de mort d'Antonio Calzada Díaz i es procedeix a la sentència: *"CONSIDERANDO que los hechos relatados en los apartados 1º, 2º y 3º del primer resultando de hechos probados son constitutivos del delito de Rebelión Militar previsto y penado en el artículo 237 en relación con el segundo párrafo del 238 del Código de Justicia Militar del que son responsables en concepto de autores por actos propios y directos los procesados Julián García Rodríguez, Francisco López Moya y Antonio Calzada Díaz toda vez que de un modo decidido y provistos de armas se unieron a los elementos alzados contra la Autoridad legítima e intervinieron en la realización de desmanes cometidos con ocasión del alzamiento y teniendo en cuenta la peligrosidad de los tres procesados procede imponer a cada uno de ellos- de acuerdo con lo regulado en los artículos 172, 173,209 del citado Código de Justicia Militar- la más grave de las dos penas alternativamente señaladas al delito que queda especificado o sea la de muerte".*

Pel que fa als altres acusats, Manuel Rodríguez Murto y Nicasio Marín Martín van ser condemnats a la pena de dotze anys i un dia de reclusió temporal y Domingo Cerrato Vázquez y Manuel Morales Lancha van ser absolts per falta de proves definitives.

En relació a aquest últim, val a dir que malgrat ser alliberat, va aparèixer mort en una cuneta de la carretera. De fet, en el llibre "La Guerra Civil en Nerva" de Francisco Espinosa Maestre, s'observa que "el día 14 de agosto salió de este Depósito Municipal conducido por la Guardia Civil a las siete horas de la mañana ignorándose a dónde" i, a més, un testimoni va declarar que "el día 14 de agosto, cuando viajaba en autobús, tras pasar el Puente que va de Valverde a Nerva vio tres cadáveres a un lado de la carretera, entre los que reconoció a Manuel Morales Lancha...". Aquests fets ratifiquen la farsa que aquests Consells de Guerra representaven.

SENTENCIA.

SEÑORES:
PRESIDENTE:
D. Jose Vieyra de Abreu y Motta.
VOCALÉS:
D. Ramon Galdon Campos.
D. Fidel Collar Gonzalez.
D. Doroteo Beltran Carrillo.
D. Pedro Maria Bugallal del Olmo.

En la villa de Nerva a uno de Junio de mil novecientos treinta y siete. Vista en juicio oral y publico por el procedimiento regulado en el Decreto numero 55 en relacion con el 191 ante el Consejo de Guerra Permanente de la Plaza de Huelva la causa seguida con el número 217 de este año por el delito de Rebelion y auxilio a la Rebelion contra los paisanos Julian Garcia Rodriguez, Manuel Rodriguez Murto, Francisco Lopez Moya, Domingo Cerrato Vazquez, Nicasio Marin Martin, Antonio Calzada Diaz y Manuel Morales Lancha, de 45, 24, 39, 33, 34, 21 y 29 años, de estado casado, soltero, soltero, casado, casado, soltero y soltero, naturales de Aznalcollar, Nerva, Minas de Rio Tinto, Nerva, Almonaster la Real, La Campana (Sevilla) y Nerva respectivamente y todos ellos de profesion jornaleros y vecinos de Nerva, actuando como Representante del Ministerio Publico D. Francisco Wilhelmi Castro y como Defensor nombrado por los procesados D. Manuel Garcia Rodriguez, siendo Vocal Ponente D. Pedro Maria Bugallal del Olmo.

RESULTANDO que declarado el Estado de Guerra en Sevilla en Bando de diez y ocho de Julio de mil novecientos treinta y seis dado por el Excmo. Señor General de la Segunda Division Organica, extensivo a todo el territorio de su mando, uno de los muchos pueblos que no solamente no acataron aquella declaracion sino que se levantó abiertamente en armas contra dicha Autoridad ycontra la fuerza del Ejercito fue el de Nerva, principal nucleo urbano de la cuenca minera de Rio Tinto, donde los dirigentes de los partidos y organizacion marxistas constituyeron un comite circunstancial revolucionario erigido ilegítimamente en autoridad desde la fecha mas arriba indicada hasta el veintisis de Agosto del mismo año enque acabó de ser ocupada por el Ejercito la expresada cuenca y durante aquellos dias los procesados Julian Garcia Rodriguez, Francisco Lopez Moya, Antonio Calzada Diaz, Manuel Rodriguez Murto y Nicasio Marin Martin, tuvieron la distinta participacion que seguidamente se detalla:

Fragment de la transcripció de la sentència del Consell de Guerra en què es duu a terme la presentació i descripció dels fets

...tola reglamentaria de la Guardia Civil...
Tercero.- Antonio Calzada Diaz -afiliado a la C.N.T. donde desempeñó el cargo de vice-secretario, destacado como hombre de accion y considerado como peligroso para la sociedad- al igual que los anteriores formó parte de los levantados en armas en la villa de Nerva, tomando parte destacada en el incendio del casino mercantil, así como en el asalto y destruccion de enseres de las casas de D. Ramon Barranco y D. Tomas Gomez Alfonso, de enseres personas de significacion antimarxista; tambien huyó ante la presencia de las fuerzas y se presentó voluntariamente a la Autoridad Militar el once de Febrero.

Fragment de la transcripció de la sentència del Consell de Guerra en què s'especifica les activitats d'Antonio Calzada Diaz

Diaz a la pena de muerte como autores del delito de Rebelion Militar; que tambien debemos condenar y condenamos a los paisanos Manuel Rodriguez Murto y Nicasio Marin Martin como autores del delito de auxilio a la Rebelion a la pena de doce años y un dia de reclusion temporal con la accesorias de inhabilitacion absoluta durante el tiempo de la condena y sirviendola de abono para el cumplimiento de la condena todo el tiempo que hayan estado privados de libertad por esta causa; y por ultimo que debemos absolver y absolvemos libremente a los tambien paisanos Domingo Cerrato Vazquez y Manuel Morales Lancha por falta de pruebas.

Se declara la responsabilidad civil de los procesados condenados en esta sentencia por razon de los delitos cometidos por cada uno de ellos, pero sin determinarse expresamente la cuantia de la indemnizacion que deban satisfacer y póngase esta resolucio en conocimiento de la Comision Central Administradora de Bienes Incautados, mediante el oportuno testimonio.

Asi por esta nuestra sentencia la pronunciamos mandamos y firmamos.

...ticadas. HECHOS QUE ASISTIERON EN EL JUICIO ORAL EL FISCAL RESULTANDO que en el acto, del juicio oral el Fiscal acusó a los procesados Julian Garcia Rodriguez, Francisco Lopez Moya y Antonio Calzada Diaz de autores del delito de Rebelion y solicitó para ellos la imposicion de la pena de muerte, a Manuel Rodriguez Murto, Domingo Cerrato Vazquez y Nicasio Marin Martin de autores del delito de auxilio a la Rebelion y solicitó, para ellos la imposicion de la pena de doce años y un dia de reclusion y a Manuel Morales Lancha de autor de un delito de induccion a la Rebelion pidiendo para el mismo se le impusiera la pena de doce años, de prision mayor y el defensor solicitó la libre absolucion de todos ellos.

CONSIDERANDO que los hechos relatados en los apartados 19. 2º. y 39. del primer Resultando de hechos probados son constitutivos del delito de Rebelion Militar previsto y penado en el artículo 237 en relacion con el segundo parrafo del 238 delCodigo de Justicia Militar del que son responsables en concepto de autores por actos propios y directos los procesados Julian Garcia Rodriguez, Francisco Lopez Moya y Antonio Calzada Diaz, toda vez que de un modo decidido y provistos de armas se unieron a los elementos alzados contra la Autoridad legitima e intervinieron en la realizacion de desarmes cometidos con ocasion del alzamiento y teniendo en cuenta la peligrosidad de los tres procesados procede imponer a cada uno de ellos -de acuerdo con lo regulado en los articulos 172, 173 y 209 del citadoCodigo de Justicia Militar- la mas grave de las dos penas alternativamente señaladas al delito que queda especificado o sea la de muerte.

CONSIDERANDO que los hechos expuestos en el apartado 49. del citado primer Resultando de hechos probados son constitutivos del delito de auxilio a la Rebelion previsto y penado en el primer parrafo del artículo 240 delCodigo de Justicia Militar del que son responsables de autores por actos propios y directos los paisanos Manuel Rodriguez Murto y Nicasio Marin Martin ya que si prestaron a estos diversos servicios de cooperacion con lo que ayudaron a la causa roja revolucionaria y teniendo en cuenta la falta de peligrosidad de los dos procesados procede imponer a cada uno de ellos la pena señalada al delito cometido en su menor extension, de acuerdo con lo regulado en los articulos 172 y 173 antes citados.

CONSIDERANDO que segun lo expuesto en el 29. Resultando de hechos probados es visto que al no constar suficientemente acreditado que los procesados Domingo Cerrato Vazquez y Manuel Morales Lancha hayan realizado acto alguno relacionado con el repetido movimiento rojo revolucionario, debe decretarse la libre absolucion de ellos.

CONSIDERANDO que conforme a lo preceptuado en el artículo 219 del repetidoCodigo debe declararse la responsabilidad civil de los procesados Julian Garcia Rodriguez, Francisco Lopez Moya, Antonio Calzada Diaz, Manuel Rodriguez Murto y Nicasio Marin Martin por esta disposicion con la contenida en el artículo octavo del Decreto-Ley de diez de Enero de mil novecientos treinta y siete.

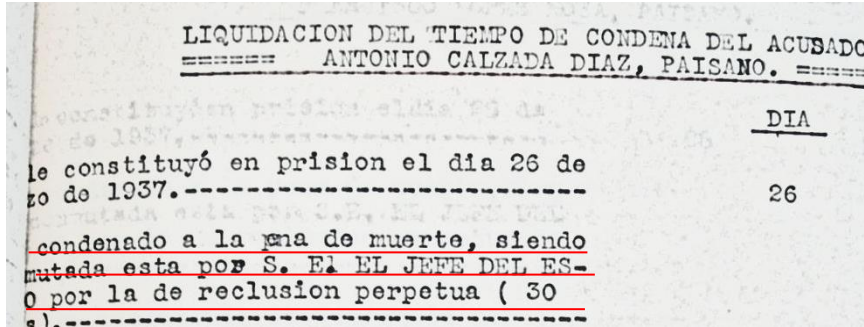
Vistos los articulos citados y demas de aplicacion FALLAMOS que debemos condenar y condenamos a los paisanos Julian Garcia Rodriguez, Francisco Lopez Moya y Antonio Calzada

Fragment de la transcripció de la sentència del Consell de Guerra en què es dicten les sentències

Fragment de la transcripció de la sentència del Consell de Guerra en què s'aproven les sentències

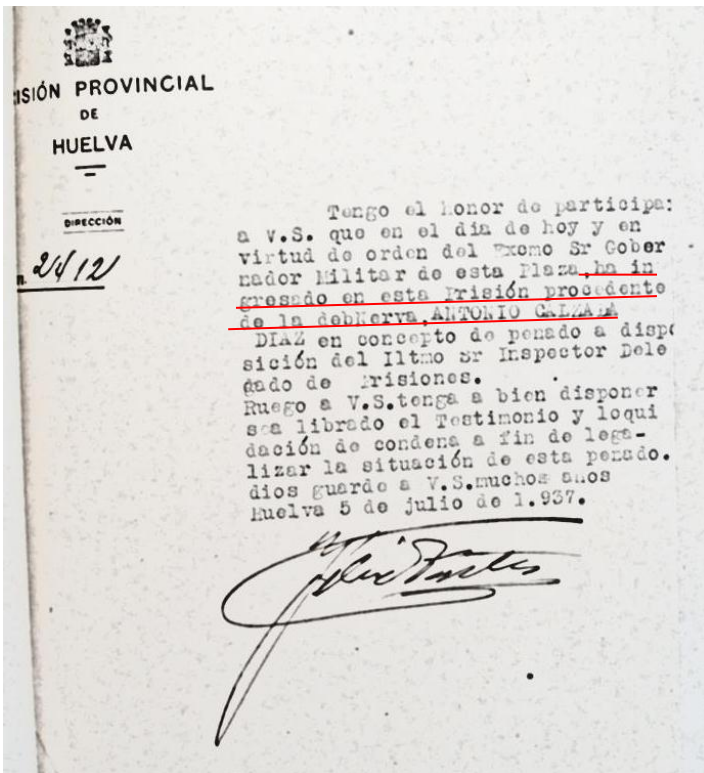
A continuació, els acusats van ser empresonats al dipòsit municipal de Nerva esperant el seu trasllat a la presó de Huelva. Comença un període de canvis de presons i commutacions de les penes assignades.

Per començar, li van commutar la pena de mort per cadena perpetua (30 anys) com s'observa en el següent fragment d'un document oficial firmat pel comandant president i el secretari.

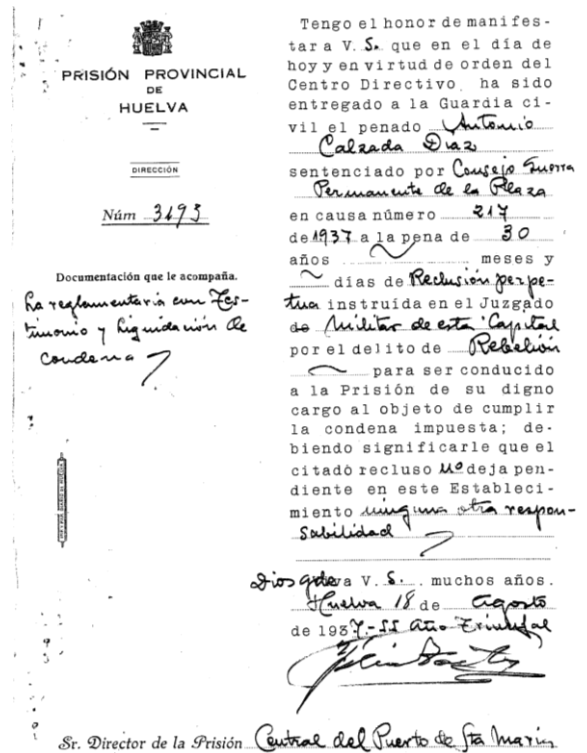

Fragment del document del Consell de Guerra on s'especifica la commutació de la pena de mort per cadena perpetua (30 anys)

Un cop commutada la pena, va ingressar a la presó de Huelva el dia 5 de juliol de 1937 i, a continuació, va ser enviat a la presó del Puerto de Santa María, on va arribar el 19 d'agost del mateix any.

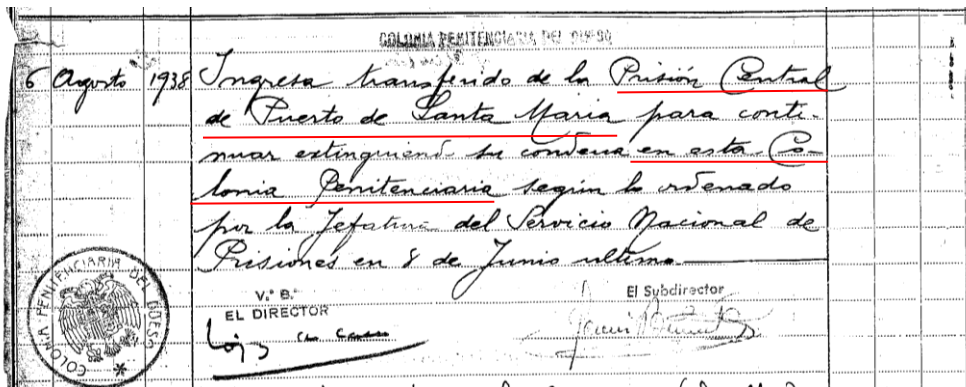

Document oficial en què s'indica l'ingrés a la presó Provincial de Huelva

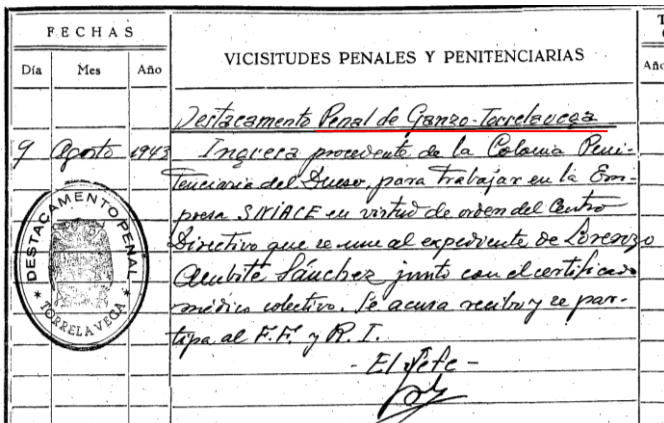
Document oficial de la presó Provincial de Huelva on s'indica que ha estat realitzada l'entrega d'Antonio Calzada Díaz a la Guàrdia Civil per ser traslladat a la presó del Puerto de Santa Maria

El 2 d'agost de 1938, va ser traslladat al Penal del Dueso a Santoña, Santander, com s'observa en el següent document.

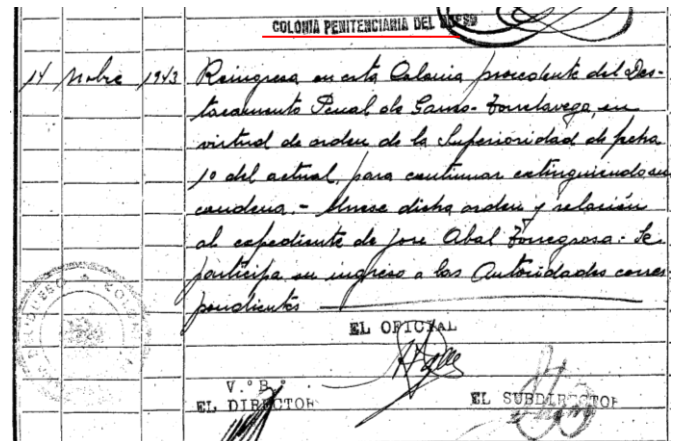

Document provinent de l'expedient carcerari d'Antonio Calzada en què indica l'ingrés a la Colònia Penitenciària del Dueso

El 9 d'agost de 1943, va ingressar en un destacament penal anomenat "el Ganzo" a Torrelavega (Santander) per treballar en una empresa amb la finalitat de reduir la pena amb treballs. Al cap d'uns mesos, el 14 de novembre de 1943 va ser traslladat al Dueso altre cop. En el següent document s'observen ambdós ingressos.

Document provinent de l'expedient carcerari d'Antonio Calzada en què indica l'ingrés en el Destacament Penal de Ganzo (Torrelavega)

Document provinent de l'expedient carcerari d'Antonio Calzada en què indica l'ingrés en la colònia penitenciària del Dueso (Santoña)

Durant tots aquests anys, en diferents presons i fent treballs, Antonio Calzada va aconseguir que rebaixessin la seva pena. Val a dir que, mentre es produïa aquest procés de trasllats i ingressos, es van dur a terme molts informes sobre la situació de l'empresonat per verificar que estava complint condemna, a més de justificacions per les quals Antonio Calzada no podia formar part de les quintes per estar empresonat. No s'han inclòs tots aquest documents ja que s'ha fet una tria d'aquells més significatius.

Arribats a aquest punt, va començar a tramitar-se la llibertat condicional i finalment, Justo Herraiz Herraiz, Director de la presó Colònia Penitenciària del Dueso, va certificar que “atendiendo a su buena conducta” s’atorgava la llibertat condicional a Antonio Calzada Díaz el dia 33 de gener de 1944. Malgrat tot, seria vigilat per la Guàrdia Civil, s’hauria de presentar sovint a la caserna, no podia desplaçar-se sense un permís i podia ser ingressat un altre cop si la seva bona conducta no es mantenia. A més, encara que no consta cap document de desterrament, no se li va permetre residir a Nerva, de manera que va tornar al seu poble natal: la Campana.

CERTIFICADO DE LIBERACION CONDICIONAL

Don JUSTO HERRAIZ HERRAIZ Director de la Prisión Colonia Penitenciaría del Dueso y Presidente de la Junta de Disciplina de la misma.

T. P. A. - Mod. 140

<p>FILIACION Y RESEÑA</p> <p>Naturaleza (pueblo y provincia) <u>La Campana (Sevilla)</u></p> <p>Edad <u>29 años</u></p> <p>Estado civil <u>soltero</u></p> <p>Hijos <u>Adhesión R.</u></p> <p>Delito <u>Adhesión R.</u></p> <p>Condena <u>7300 días</u></p> <p>Tiempo extinguido <u>2502 días</u></p> <p>Tiempo que falta por extinguir <u>4.798 días</u></p> <p>SEÑAS PARTICULARES</p> <p><u>Ninguna</u></p> <p>(Firma del liberado e impresión dactilar del pulgar derecho)</p>	<p>CERTIFICO: Que la Junta de Disciplina de este Establecimiento, en sesión de hoy, ha dado cumplimiento a la O. M. de <u>enero</u> del corriente año, por la que se concede libertad condicional al penado <u>ANTONIO CALZADA DIAZ</u> atendiendo a su buena conducta.</p> <p>El liberado fijará su residencia en <u>La Campana S. Nicolas</u> Provincia de <u>Sevilla</u> y estará bajo el patrocinio y vigilancia de la Junta Provincial o Junta Local respectiva de Libertad Vigilada del pueblo en que va a residir o de aquél a que por necesidad se traslade, hasta que se le conceda la libertad definitiva por su buen comportamiento, o reingrese en la Prisión de procedencia por su mala conducta. Se le entrega en concepto de ahorros, socorros de marcha, etc., la cantidad de <u>cuarenta y cuatro</u> pesetas <u>cuarenta y cuatro</u> céntimos.</p> <p>Y para que conste y de conformidad a lo mandado, se expide la presente en <u>Santaña-Dueso</u> a <u>treinta</u> de <u>enero</u> de mil novecientos <u>cuarenta y cuatro</u>.</p> <p align="right">(FIRMA) Firmado Juan Sanchez Ralo.</p> <p align="center">Es copia. AL DIRECTOR,</p>
---	--

Certificat de llibertat condicional firmat pel director de la presó Colònia Penitenciària del Dueso

Finalment, després de haver estat complint condemna gairebé 20 anys, el 20 de març de 1957 li va ser concedida la llibertat definitiva des del Dueso.

CERTIFICADO DE LIBERACION DEFINITIVA

D. ANGEL BERCEDO GONZALEZ Director de la Prisión Colonia Penitenciaría de El Dueso y Presidente de la Junta de Régimen y Administración de la misma.

<p>FILIACION Y RESEÑA</p> <p>Nombre <u>Antonio</u></p> <p>Naturaleza <u>La Campana (Sevilla)</u></p> <p>Edad <u>41 años</u></p> <p>Pelo</p> <p>Ojos</p> <p>Cara</p> <p>Color</p> <p>Compleción</p> <p>Estado civil <u>soltero</u></p> <p>Hijos</p> <p>Domicilio que elige <u>LA CAMPANA (Sevilla), C/ San Nicolas, num. 33.-</u></p> <p>SEÑAS PARTICULARES</p> <p>(Firma del liberado e impresión dactilar del pulgar derecho)</p>	<p>CERTIFICO: Que en el día de hoy y previa aprobación del Tribunal sentenciador, se concede libertad definitiva a <u>ANTONIO CALZADA DIAZ</u> de <u>La Campana (Sevilla)</u> por haber extinguido su condena <u>de veinte años, en Causa num. 217/37</u>, cuya filiación se expresa al margen, fué puesto en libertad condicional el día <u>treinta de Enero de mil novecientos cuarenta y cuatro</u> y desde entonces a la fecha su comportamiento ha sido irreprochable, demostrando con ello que ha hecho buen uso de la gracia que se le concedió.</p> <p>Y para que conste expido la presente en <u>Santaña-El Dueso</u> a <u>veinte</u> de <u>Marzo</u> de mil novecientos <u>cinquenta y siete</u>.</p>
--	---

Certificat de llibertat definitiva firmat pel director de la presó Colònia Penitenciària del Dueso

Un cop lliure, Antonio Calzada va poder reprendre la seva vida. Es va instal·lar definitivament a la Campana tot i que anava a Nerva ocasionalment. Va reprendre el contacte amb Antonia Rodríguez, que ja coneixia anteriorment per haver militat amb els seus germans, i van decidir casar-se el 21 de Febrer de 1947. Van poder formar una família amb tres fills: Sergio Calzada, Flor Calzada i Julio Calzada.

MINISTERIO DE JUSTICIA

REGISTROS CIVILES

N.º 2872235 /91

Certificación Gratuita
(Ley 25/1986 de 24-12)

DON. RAFAEL MORENO VIERA, Juez de Paz Delegado del Registro Civil de la villa de Nerva (Huelva).

CERTIFICO: Que en el tomo 25, folio 79 de la Sección IIª. de este Registro Civil de mi cargo aparece el acta que copiada literalmente dice así:

Registro Civil de Nerva.-Matrimonios.-En Nerva provincia de Huelva, a las veinte y quince minutos del día veintiocho de Febrero de mil novecientos cuarenta y siete, ante D. Abelardo Sanchez Plasencia, Juez Comarcal y Don Manuel Miguel Berraquero Secretario, se procede a inscribir el matrimonio canónico a que se refiere el acta que literalmente dice así: "En Nerva a veintiocho de Febrero de mil novecientos cuarenta y siete, hallándome yo el infrascrito D. Manuel Mgiuel Berraquero en la Iglesia Parroquial de esta villa a donde me trasladé como delegado del Sr. Juez Comarcal para asistir en cumplimiento a lo dispuesto en el artículo setenta y siete del Código civil a la celebración de este matrimonio declaro que a mi presencia ha procedido el presbitero D. José Arrayas Mora a unir en matrimonio canónico a D. Antonio Calzada Diaz, de treinta años de estado soltero natural de La Campana vecino de la misma hijo de Antonio Calzada Galan y de Dª. Dolores Diaz Romero, y a Dª. Antonia Rodriguez Dominguez de veinte y ocho años de edad, de estado soltera natural de esta villa vecina de la misma, hija de D. José Rodriguez Ruiz y de Dª. Manuela Dominguez Zarza, habiendo asistido como testigos D. Francisco Dominguez Zarza y D. Antonio Perez Sanchez, mayores de edad y de esta vecindad.-Y para que conste y transcribir en el Registro civil levanto la presente firmandola los contrayentes.-y los testigos de que certifico.- Antonio Calzada.-Antonia Rodriguez.-Francisco Dominguez.-Antonio Perez.-M. Miguel Berraquero.-Rubricados.-" El acta transcrita queda archivada en este Registro civil en el legajo correspondiente de la Sección de matrimonios, y firma la presente el Sr. Juez después de leída y sellada, de que certifico.-A.S.Plasencia.-M.Miguel Berraquero.-Firman.-Rubrican.-Sellado. Al margen de dicha acta dice así: Nombre y apellidos ANTONIO CALZADA DIAZ con ANTONIA RODRIGUEZ DOMINGUEZ.-Se hizo entrega al contrayente del libro de Familia.

Concuerda literalmente con su original a que me remito. Y para que conste a instancia de parte expido la presente que firmo en Nerva a quince de Junio de mil novecientos noventa y dos.

EL SECRETARIO.-

Miguel

Acta de matrimoni entre Antonio Calzada i Antonia Rodríguez del registre civil

Antonio Calzada i Antonia Rodríguez

D'esquerra a dreta Flor Calzada, Antonio Calzada, Antonia Rodríguez, María Rodríguez i Julio Calzada

Malgrat tot, inclús un cop lliure, sempre va necessitar permisos per sortir del poble i sempre va estar controlat per la Guàrdia Civil. De fet, per poder emigrar a Barcelona amb 48 anys d'edat, va necessitar el certificat de l'alcalde en el què especificava on vivia, els seus familiars... Un cop el va tenir, va poder desplaçar-se a Barcelona on va establir la seva residència a Hospitalet l'any 1959.

Va morir el 16 d'abril de 1967 a Barcelona i, era tan desmesurada la repressió d'aquells anys, que fins i tot, va aparèixer la Guàrdia Civil a la seva residència un cop ja havia mort per controlar que tot estigués en ordre.

MINISTERIO DE JUSTICIA
Registros Civiles

Serie AC Nº 535729

CERTIFICACION EN EXTRACTO DE INSCRIPCION DE DEFUNCION

Sección 3.ª

Tomo 86
Pág. 590
Folio (1)

Registro civil de HOSPITALET
Provincia de BARCELONA
D. Antonio Calzada Diaz
(Nombre y dos apellidos del difunto)
hijo de Antonio (Nombre) y de Dolores (Nombre)
natural de La Llagostera Provincia de Gerona
domiciliado en HOSPITALET BARCELONA
(Población) (Provincia)
de estado Casado
FALLECIO en HOSPITALET
(Población) el día dieciséis
(En letra) del mes de Abril de mil novecientos
sesenta y siete (En letra)
(Para notas y otras indicaciones) (2)

CERTIFICA: Según consta de la página registral reseñada al margen, el Encargado
D. JOSE ESCOLANO LOPEZ MONTENEGRO
HOSPITALET, a de 27 ABR 1967 e 19
(Firma del Secretario) (Firma del Encargado)

Importe de la certificación:	10
Tarifa tributaria, n.º 32 (en pólizas)...	5,00 ptas
Tasas (Decretos de 18-6-59, art. 4, y artículo 37, tarifa 1.ª).....	27,00 »
Busca (art. 40, tarifa 1.ª) (3).....	5 »
Urgencia (art. 41, tarifa 1.ª) (4).....	5,00 »
Impreso (5).....	5,00 »
TOTAL.....	52 »

(1) Se consignará el folio y no la página si se certifica de libros ajustados al modelo anterior a la Ley vigente del Registro Civil; en otro caso se consignará sólo la página.
(2) SE UTILIZARÁ CON UNA RAYA DE TINTA EL ESPACIO SOBREPUESTO.
(3) CINCO PESETAS por cada período de busca de tres años, quedando exento el primer período de tres años.
(4) CINCO PESETAS cuando se desparece dentro de las veinticuatro horas.
(5) Modelo oficial, de acuerdo con la Orden de 24 de diciembre de 1958.

RIVADENEYRA, S. A.—MADRID

Certificat de defunció d'Antonio Calzada Díaz

5. Conclusions

Les paraules “anarquisme”, “repressió”, “llibertat”, “revolució”, “Segona República” i “Guerra Civil” entre moltes altres semblen estar totalment integrades dins nostre, sembla que coneixem perfectament de què parlem quan ens referim a tot el procés llibertari i la repressió duta a terme a Espanya entre els anys 30 i 40 però les conclusions extreïtes s’allunyen sovint de la imatge inicial. Abans de començar l’anàlisi de les conclusions obtingudes, cal fer un repàs de tota la informació obtinguda.

Pel que fa als conceptes teòrics i els ideals clàssics de l’anarquisme, s’ha observat com l’anarquista és sovint una persona odiada pels capitalistes a causa del seu objectiu: la llibertat, que es presenta a través de la negació de sobirans, presidents, o qualsevol forma de poder que és entès com opressió pels anarquistes.

Aquesta ideologia es basa en objectius com la llibertat, la igualtat i l’ajut mutu que s’aconseguiran mitjançant l’acció directa i la propaganda pel fet, conceptes que sovint s’han relacionat amb la violència i el terrorisme però que, realment, s’allunyen d’aquesta agressivitat. Normalment, aquests prejudicis es deuen a una mala interpretació del que alguns teòrics han dit.

S’ha analitzat la diferència entre l’anarcocomunisme i l’anarcosindicalisme, de manera que s’ha pogut observar que aquest últim reunia les condicions necessàries per encapçalar el major moviment llibertari mai vist a Espanya. Si aquestes ideologies van arribar a Espanya va ser gràcies a la curta estància de Giuseppe Fanelli, enviat per Bakunin i membre de l’AIT, que va transmetre les idees a uns obrers espanyols que aviat van crear un dels organismes més importants en la lluita sindicalista: la CNT.

També s’han analitzat les bases teòriques de l’anarquisme, s’ha fet un repàs de la història d’aquest moviment des de l’Antiga Grècia fins a uns anys després de la Segona Guerra Mundial i s’han analitzat breument els principals personatges: Bakunin, Proudhon i Kropotkin. Finalment, ha semblat necessari plantejar-se fins a quin punt és una utopia, extraient conclusions que més endavant s’analitzaran amb profunditat.

Quant a l'estudi de la repressió anterior al cop d'Estat, el repàs de les diferents fases i eleccions és un pretext per entendre realment què va suposar la repressió que, durant aquell període, es va dur a terme envers els militants de la CNT o la FAI. Una repressió feta en general envers tots els treballadors, ja fossin obrers, miners, pagesos o qualsevol altre ofici que va trobar en l'anarquisme la manera de fer-se sentir i reivindicar els seus drets.

En aquest context, destaca el Bienni Negre com una època de retrocés i repressió en la qual es van produir les dues detencions d'Antonio Calzada Díaz. La causa d'aquestes repressions van ser les revoltes produïdes en una de les zones més revolucionàries de Huelva: la conca minera de Riotinto. Tant la primera detenció (1933) com la segona, que es va produir en el context de la gran vaga general de 1934, són una prova de com la repressió va produir-se a la zona del sud fins i tot en una república, en què se suposa que la llibertat d'expressió ha de ser un dret.

Finalment, l'estudi dels fets posteriors al cop d'Estat ens ha portat a analitzar, primerament de manera breu i concisa, el desenvolupament de la Guerra Civil des del cop d'Estat. S'observen les batalles principals, però el que més cal analitzar és la brutal repressió exercida per part de les tropes franquistes i la creació d'una resistència ferma i disposada a lluitar fins al final. Un exemple clar d'aquesta resistència, és el cas del municipi de Nerva (Huelva), l'últim de la conca minera de Riotinto en rendir-se.

Durant els primers anys de la Guerra Civil, cal fer referència a la resistència impulsada per la CNT i la FAI que, malgrat haver estat ignorats els seus continus avisos de l'imminent cop d'Estat, ràpidament van encarregar-se d'organitzar la resistència i posar-se en marxa mentre el govern republicà no reaccionava com s'hauria esperat.

Les columnes mineres també van tenir una important rellevància a l'hora d'oferir ajuda a ciutats que estaven sent envaïdes. Un cop va caure definitivament Nerva en mans franquistes, els obrers que formaven la resistència van haver de fugir a amagar-se per por a les represàlies, tot i que al final van acabar entregant-se.

Llavors es van posar en marxa els Consells de Guerra que s'analitzen al treball a partir del que va formar part Antonio Calzada, fent un anàlisi acurat d'aquest. Finalment, es

detalla tot el recorregut al llarg de presons per tal de reduir la pena de cadena perpètua que li havien imposat.

Un cop fet el breu recorregut pels temes més rellevants del treball cal començar a fixar-se en certs punts concloents.

Pel que fa al tema de l'anarquisme, es plantejaven incògnites tals com si l'anarquisme era realment un moviment violent estrictament relacionat amb el terrorisme i l'agressivitat, si existien realment uns bons i uns dolents o es tractava més aviat d'opressors i oprimits, si realment era tan utòpic o tan sols era el què ens volien fer creure i si es tractava d'un moviment que va trobar el seu fi en uns moments de màxim esplendor o, pel contrari, havia ressorgit. També es proposava analitzar la relació de les teories clàssiques amb la vertadera aplicació pràctica.

Doncs bé, actualment podem parlar de l'anarquisme com un moviment social i revolucionari que va unir milions d'oprimits envers una classe dominant d'una riquesa molt superior, que es veia en condicions d'explotar als obrers. Així doncs, es pot definir l'anarquisme com una sortida que oferia als proletaris allò que tant anhelaven: la igualtat i la llibertat. Si ens preguntem per què va arrelar tant a la zona del Sud d'Espanya es troba una ràpida resposta: tenia les condicions necessàries per saber interpretar el tipus de vida dels més desfavorits en el món rural i entendre i adaptar-se a les aspiracions i reivindicacions de la classe obrera. A més, oferia a tota aquesta població un major grau d'organització, sobretot amb la presència de la CNT. També oferia els mitjans necessaris per reivindicar els seus drets, com per exemple, l'organització de vagues, on destaca l'anomenada vaga general de 1934.

Pel que fa al concepte d'anarquia com a utopia, cal fer referència al què diu Murray Bookchin en el seu llibre titulat "Los anarquistas españoles, los años heroicos 1868-1936": *"Cuando el individuo se libere del miedo a la inseguridad material y a la pura necesidad, podrá avanzar desde el reino de la "justicia" y la "igualdad" al de la más alta moral que es el reino de la libertad, donde el pueblo trabajará según sus*

posibilidades y recibirá lo que necesite.” La meta anarquista és la llibertat, però és necessari un gran canvi de mentalitat per poder deixar enrere el materialisme que el capitalisme, cada cop més corrupte, ha instaurat en les nostres ments. Murray Bookchin també ens diu que “ *De este modo, el socialismo proletario había impulsado a la sociedad española más allá de sus limitaciones materiales, introduciéndola en un experimento utópico de colosales proporciones*”. Així doncs, si se sap que es van formar col·lectivitats lliures, es va abolir l'ús dels diners i els principis comunistes més radicals van substituir els conceptes burgesos de treball, distribució i administració, per què la societat segueix decidida a criticar l'anarquisme com un model utòpic i irrealitzable?

Observem la següent cita, un cop més, de Murray Bookchin, “*Desde los días de la Internacional y de la Alianza de la Democracia Socialista a los tiempos de la CNT y de la FAI, todas las formas -colectivista, sindicalista y comunista- del anarquismo español habían desarrollado una sorprendente subcultura muy bien organizada, que promovió dentro de la sociedad española la libertad de acción a través de los sindicatos locales y los grupos de afinidad.*” Sabent que això està documentat, per què ens obliguem a continuar rebutjant l'anarquisme instantàniament? Per què continuem definint-lo com un moviment caòtic?

Personalment, crec que hi ha una raó clara i contundent: a cap persona que estigui al poder li interessa que un sistema com l'anarquisme triomfi. A cap sistema capitalista amb diferències de classes li interessa massa la participació dels obrers en assumptes socials i polítics, fet que l'anarcosindicalisme va reivindicar. I, per suposat, si a un sistema polític no li interessa que un moviment social prengui força, la manera més lògica d'evitar-ho és per mitjà de l'educació. Sota el meu punt de vista, de manera inconscient, la societat està deixant que la manipulin. Un dia, ens van dir que anarquisme era el mateix que terrorisme. Molts s'ho van creure sense ni tan sols documentar-se. Quan, de fet, l'època fosca de l'anarquisme van ser uns anys en concret i, en molts casos, es va deure a una mala interpretació del què es va anomenar “propaganda pel fet”. No pretenc excusar accions violentes, ni molt menys, però sí que cal deixar clar que si van haver-hi accions anarquistes violentes a Espanya, sovint van

ser una resposta de protecció envers una repressió tan brutal que no es pot ni arribar a imaginar.

Realment resulta molt senzill presentar l'anarquisme amb prejudicis i arquetips, i encara resulta més fàcil instaurar la idea que el món no funcionaria sense propietat privada o que l'anarquisme impediria el progrés. Crec que ens han ensenyat a repetir això com lloros, aconseguint que paraules com aquestes surtin de la nostra boca juntament amb un rebuig inevitable. Ja ni tan sols tenim l'oportunitat de plantejar-nos si això que diem és realment la nostra opinió.

Encara que moltes vegades l'ideal anarquista no s'ha dut a terme tal i com la teoria clàssica indica, s'ha pogut observar que ressorgeix al llarg dels anys, mai mor, quan el poble es sent oprimat el moviment torna a prendre força. És un moviment que s'adapta a les necessitats del poble. Va més enllà d'un període, són uns ideals que perduren durant els anys. Per tant, vist això, aquest treball és una crida a la reflexió que moltes vegades no se'ns ofereix.

Pel que fa al període que inclou l'època de la República, cal analitzar aquesta època com un veritable intent d'establir un règim igualitari o, si més no, més just que qualsevol dels anteriors. Tanmateix, també suposa un període de radicalització i polarització política. L'extrema dreta comença a impregnar-se de les idees feixistes de la resta d'Europa mentre l'esquerra s'esforça per posar en marxa un seguit de mesures que seran insuficients, a més de quedar paralitzades. És una època de reformes però també d'inconformitat. A l'inici del treball, s'establí l'objectiu d'entendre per què aquest període acaba d'una manera tan tràgica, entenent la importància de les diferents fases i aprofundint en el què va suposar la repressió al sud d'Espanya.

Per començar, val a dir que van ser un seguit de factors els que van acabar amb aquest període que suposava un veritable experiment llibertari després d'anys d'inestabilitat, monarquies i cops d'Estat. Per una banda, la conjuntura internacional que presentava

el triomf dels feixismes i que s'oposava a qualsevol tipus de règim llibertari i, per l'altra, la forta oposició present en els tres períodes de la República.

Era com un cicle: quan les esquerres governaven i iniciaven les reformes educatives, religioses i laborals la dreta s'oposava i Lerroux paralitzava totes les reformes. Però llavors, la polarització s'accentuava i apareixia una coalició d'esquerres amb diferents objectius, que s'unien per tornar a posar en marxa les reformes. Aquesta posada en marxa originava un descontentament i una radicalització de les dretes que portava a un cop d'Estat ja previst anteriorment per les institucions anarquistes.

En aquest cicle, tothom es creia en possessió de la veritat i ningú cedia. Lamentablement, Espanya sempre ha tingut tendència als cops d'Estat, des d'abans de la Restauració i tot.

Probablement podem trobar la causa d'això en què, qual alguna cosa no funcionava, abans d'intentar arribar a un acord, tothom ha acabat optant per mesures radicals. Alguns ho han fet per ambició de poder, altres per por que un altre règim tingués més èxit que el propi i altres per uns ideals. A més, els monarques espanyols, tradicionalment, han optat per fer cas omís de l'opinió del poble i això ha portat a què siguin comunes les reivindicacions socials com a resposta de les opressions que els obrers o les classes desfavorides han patit sempre. Els més rics han lluitat per conservar absolutament tot sense cedir i els més pobres han lluitat per uns drets.

Així doncs, s'entén que la República no hagi acabat de funcionar, sobretot si es té en compte les influències internacionals.

En relació al Sud i, en especial, a Nerva (Huelva), destaca clarament un recolzament al nou règim però, un cop més, les influències internacionals (el crack del 29) arriben a Espanya. Al malestar s'uneix l'inconformisme davant les tímides reformes de l'esquerra. I, finalment, es fa inevitable el triomf de la dreta que les paralitza totalment i comença a acomiadar de manera massiva a tots els treballadors.

Un cop analitzades totes aquestes dificultats, s'entenen totes les revoltes sorgides en un context de règim llibertari i s'entén perfectament com la vaga general de 1934 va tenir tant d'èxit i com la companyia anglesa minera de Riotinto començava a trencar

totalment les relacions amb els seus obrers. Va ser exactament en aquest context quan es van produir les dues detencions d'Antonio Calzada Díaz que, davant les dures condicions laborals, els acomiadaments creixents i la gira propagandística de Federica Montseny, va afiliar-se a la CNT. De la primera detenció no se'n té excessiva informació però se sap que va ser a causa de l'explosió d'un petard. Aquesta detenció s'entén en el context en què es va dur a terme: l'inici del govern de dretes i el malestar generat per l'arribada del crack del 29. La segona detenció es va donar coincidint amb la vaga de 1934, fet que fa que es relacionin conceptes ràpidament.

Quant a la veracitat de les acusacions fetes, no es pot assegurar, ja que només es té informació a partir dels documents oficials. Però pel que fa a la repressió, crec personalment, que el fet que la meva avia, és a dir, la seva dona, i més gent de la seva família assegurin que li van donar una pallissa que gairebé va ser mortal, fa plantejar-se qui era el que havia d'estar realment a la presó. Si el culpable era la persona que lluitava pels seus ideals o l'opressor disposat a maltractar a un ésser humà. Tot plegat fa que es dubti de la veracitat de qualsevol procés legal dut a terme en aquella època.

Avançant en la història i en el treball, s'arriba fins als esdeveniments posteriors al cop d'Estat, que obre un dels períodes més violents i lamentables de tota la història contemporània d'Espanya. Al principi del treball, es va establir com a objectiu l'anàlisi de la repressió al sud d'Espanya a conseqüència de les revoltes obreres que s'oposaven al nou règim feixista. Es volia conèixer quin context havia portat al cop d'Estat i analitzar els tipus de repressió. Els Consells de Guerra en què va participar Antonio Calzada són un clar exemple d'aquesta repressió.

Cal tenir en compte que el cop d'Estat marca un abans i un després en la història d'Espanya ja que, malgrat haver-se produït amb anterioritat un gran nombre de cops d'Estat o pronunciaments, cap d'ells havia originat abans una guerra.

Aquest cop, però, va ser diferent. S'han trobat diversos factors que van propiciar la Guerra Civil a Espanya. Per començar, l'èxit del Front Popular i la posada en marxa de

les mesures paralitzades van generar molt descontentament entre els sectors més conservadors del país. Aquests sectors, van començar a maquinari el cop d'Estat, mentre el govern, malgrat haver estat avisat per la CNT, reaccionava lentament.

A més, destaca el creixent poder que els militars havien aconseguit durant el Bienni Negre, que no es va poder frenar ni enviant-los a Àfrica. També té molta influència la conjuntura internacional que ja era present en la Segona República. En aquell moment, hi havia un període d'entreguerres internacional en què es disputava l'hegemonia de les democràcies i els règims liberals, els feixismes o el comunisme. Davant d'aquest panorama, els sectors més conservadors d'Espanya van optar pel feixisme però ens trobem que, fins i tot sectors no tan conservadors, van preferir el feixisme davant la por que els suposava la instauració d'un règim comunista. Per això, grans propietaris, davant la por de perdre totes les seves propietats amb un règim comunista, recolzaven el franquisme tot i no ser necessàriament radicals conservadors. D'aquesta manera, s'observa com la Guerra Civil espanyola va estar impregnada de les mateixes ideologies polítiques que es disputaven a nivell internacional.

Un altre fet decisiu per l'esclat de la Guerra Civil i, més concretament, pel guany del franquisme, van ser les ajudes internacionals que es van rebre de països sota règims feixistes com la Itàlia de Mussolini o l'Alemanya de Hitler.

Tots aquests fets que s'han anat recopilant al llarg de la investigació, juntament amb el desgast del Front Popular, que no podia fer front al malestar que s'estava escampant per tot el país, van originar el cop d'Estat.

Tanmateix, també s'ha pogut veure que, si bé van acabar guanyant els franquistes, el que s'ha conegut sempre com "la España roja" no li ho va posar gens fàcil. En aquesta resistència d'esquerres, va tenir un paper essencial la CNT, que va prendre ràpidament la responsabilitat que el govern semblava no poder assumir.

Un cop vist el context en què es va produir el cop d'Estat, s'inicia el desenvolupament de la guerra. Tot i això, interessa centrar-se en la repressió de les classes obreres que es manifestaven en contra d'aquest règim.

S'ha observat que la repressió a l'inici de la guerra va existir per part dels dos bàndols. Els republicans actuaven en grups de civils poc organitzats normalment contra militars, polítics de dreta o persones de classes benestants que havien donat suport a l'alçament, mentre que en les tropes nacionalistes o franquistes, la repressió estava en mans de les autoritats militars que utilitzaven la violència contra obrers, militants, persones amb càrrecs públics d'esquerra i intel·lectuals simpatitzants de la república.

Sota el meu punt de vista, la diferència està en què els nacionalistes actuaven per imposar a la força un règim minoritari de manera planificada i agressiva, mentre que els republicans, anarquistes o marxistes, van actuar reaccionant de manera espontània per defensar-se i protegir un règim que havia estat escollit per tothom. Aquesta diferència és el que fa que puguem anomenar a uns opressors i altres oprimits.

Quant als anarquistes i la CNT, s'ha pogut observar la ràpida organització en milícies obreres i Comitès de Defensa disposats a lluitar per conservar la llibertat.

La zona de Nerva es coneix com una de les majors resistències al règim franquista de Huelva, en tant que s'ha pogut comprovar que va ser l'última zona de la conca minera de Riotinto en rendir-se.

En aquest treball també s'ha pogut observar quins van ser els factors que van portar a que, el 26 d'agost de 1936, les tropes franquistes no trobessin resistència a la zona minera més revolucionària de Riotinto. Probablement, es tracta d'un cúmul de situacions. Per començar, es trobaven en un moment de manca d'aliments i escassetat a causa de l'aïllament en què es trobaven, ja que tots els pobles del voltant ja havien estat envaïts. A més, van iniciar-se bombardejos amb l'ajuda d'un dels pobles més propers: Valverde del Camino. Si a tot això se li suma la traïció i brutal repressió que va patir una de les columnes mineres enviades a Sevilla, es fa comprensible que, desgastats, els obrers que formaven la resistència, acabin alliberant a tot els presoners de dretes, intentin negociar amb les tropes franquistes i acabin fugint a muntanyes properes per por a les represàlies.

A mesura que s'ha anat analitzant la repressió per part dels nacionalistes, s'ha observat que jugar brut és una de les característiques i maneres d'actuar dels

franquistes ja des de l'inici del cop d'Estat. Per això, sembla previsible que Queipo de Llano acabi sense complir la promesa en què assegurava que aquells que no tinguessin les mans tacades de sang i s'entreguessin a les autoritats no patirien represàlies.

Quant a la qüestió plantejada a l'inici del treball en relació als Consells de Guerra, val a dir que s'ha pogut participar en un d'ells seguint el judici d'Antonio Calzada, fet que m'ha ofert una visió bastant contundent de com funcionava llavors la justícia, o allò que deien "legal".

Està ben clar que la repressió va començar amb assassinats i afusellaments incontrolats per qualsevol motiu que podia semblar sospitós a ulls de la Falange. Però, a partir de 1937, es va constituir un Tribunal Militar que es va encarregar de jutjar als civils, és a dir, simular un judici just per tal de poder continuar empresonant o afusellant a tothom qui creien necessari.

S'ha pogut observar que els judicis eren de caràcter polític i els delictes comuns eren: rebel·lió militar o auxili a la rebel·lió. Es jutjava haver format part de partits d'esquerres, haver-se oposat a l'alçament militar, haver-se mantingut fidel a la República i haver fugit abans de l'arribada dels militars. Tres tipus de persones podien ser objectes d'aquestes actuacions: els que estaven detinguts, els que van ser detinguts a les serres i als pobles en actuacions guerrilleres i els que es van entregar després d'haver fugit, com va ser el cas d'Antonio Calzada. Se sap que els tribunals militars actuaven a Huelva i es desplaçaven pels pobles de la província i que solien dur-se a terme judicis de caire col·lectiu basats en els testimonis de Falange, Guàrdia Civil o rectors.

Analitzant el Consell de Guerra d'Antonio Calzada, s'ha pogut observar com es produïen injustícies i com tot plegat constituïa una simple pantomima de manera que, en el judici, el defensor es limitava a demanar una pena inferior a la imposada pel fiscal. La sensació que s'obté, doncs, és que tot ja està decidit abans de celebrar-se el judici i que, tot i que l'acusat és cridat a declarar, per suposat la seva opinió no es té en compte. Com és lògic, sempre pesen més les declaracions de qualsevol persona vinculada al règim feixista.

Personalment, observant aquestes injustícies me n'adono de la distància que els separava i ens separa actualment del què hauria de ser la justícia. Òbviament, aquella època repressiva i violenta no es pot comparar amb l'actual, però fa reflexionar en relació al present. També ara sembla que abans del judici ja existeix una sentència depenent de la persona que serà jutjada. Aquesta sentència depèn, a vegades, del seu càrrec però, sobretot, del seu nivell econòmic, fins al punt que un cas de frau fiscal de dimensions incalculables pot ser jutjat amb més flexibilitat que un delictes menor comès per un ciutadà. Repeteixo que les situacions no són comparables, però si més no, s'obre una reflexió sobre la justícia i la igualtat que no deixa indiferent.

Fent referència als punt concloents tractats fins ara, s'observa com la hipòtesi, en què es plantejava si l'anarquisme va ser un moviment llibertari flagel·lat o objecte de la repressió en el territori andalús durant els anys trenta, era encertada. Tanmateix, cal especificar uns quants aspectes. Per una banda, tot i que l'anarquisme va ser un dels moviments socials més significatius, no va ser l'únic objecte de les repressions, sinó que qualsevol socialisme o recolzament a la república eren també castigats, sobretot durant l'època posterior al cop d'Estat. Per l'altra, cal destacar que certament el territori andalús va ser una zona de fortes repressions però que caldria especificar Huelva i, més en concret Nerva, com a zones més estudiades en el treball i que realment van oferir resistència fins al final. Per acabar, si bé es cert que va produir-se repressió al llarg dels anys trenta, caldria matisar que sobretot s'observa durant el què es coneix com el Bienni Negre (1933-1936) i durant el cop d'Estat i la conseqüent Guerra Civil. Però, per suposat, també s'allarga durant tota la dictadura franquista.

L'últim gran bloc que ens ocupava entre els objectius del treball era el tema de la memòria històrica. A l'inici del treball s'establia la necessitat de mantenir aquesta memòria històrica però, a mesura que el treball ha anat prenent forma, s'ha fet evident que aquest tema era molt més important del que ens hauríem imaginat.

Aquest treball m'ha fet adonar de la importància de conservar la memòria històrica, de la necessitat d'esforçar-nos per tot un llegat que si no rescatem quedarà enrere. Tal i com diu Cecilio Gordillo, el coordinador de la pàgina de www.todoslosnombres.org *“Es aún más necesario si tenemos en cuenta la actitud negligente con que las administraciones públicas se resisten a montar oficinas de información, hacer visible y ágil el acceso a los archivos (militares, judiciales, municipales...) o a los estudios de investigación, que pagados con el dinero de todos, duermen en los cajones de las mesas de los responsables ministeriales, consejeros, concejales o rectores y decanos de la universidades, en base a no se sabe qué «derecho a la intimidad», «propiedad intelectual» o a una «protección»...”* .

Val a dir, en relació a aquesta cita, que investigant i fent recerca es va descobrir el gran paper que jugava en la memòria històrica la pàgina web anteriorment citada anomenada Todos los Nombres coordinada per Cecilio Gordillo. A més, per tal d'aprofundir una mica més en aquest tema que ha anat prenent importància al llarg del treball, s'adjunta en els annexos la entrevista que Cecilio Gordillo ens ofereix.

Com continua dient: *“No podemos consentir, como afirman algunos, que «Franco también esté ganando la batalla de la memoria histórica»”*. És, doncs, la nostra feina i la nostra lluita continuar amb un llegat de records que permeten, tal i com es proposava a la introducció, obtenir un altre punt de vista més subjectiu de la història. Una visió que permet entendre-la millor, d'una manera més real i propera.

Personalment, crec que la història no només la formen personatges importants, inventors, monarques, metges, filòsofs o qualsevol càrrec d'importància, sinó que la forma tota la societat, totes les petites peces del gran trencaclosques són importants. La història dels grans líders o dels grans antagonistes ja està escrita en milers de llibres, però que hi ha de la dels civils? On queden els seus actes, els seus pensaments i les seves paraules?

Finalment, pel que fa a la metodologia, les incidències i a la prospectiva val a dir que aquest treball ha presentat algunes dificultats. Per exemple, tractar amb una

documentació que s'ha d'analitzar de manera diferent o fer una tria acurada tot i que la informació no parava de créixer a mesura que el treball avançava. Malgrat tot, es considera que, gràcies a l'ús de fonts d'informació variades i properes, s'ha pogut assolir l'objectiu d'apropar-se a la història d'una manera diferent conservant la memòria històrica.

Cadascú de nosaltres té un llegat importantíssim més a prop del que es pensa. Aquest treball s'ha convertit també en una crida a la recerca, a la investigació i a l'esforç per tal de conservar allò que ningú conservarà per nosaltres i mantenir viu allò que forma part de la nostra història. Gràcies a aquest treball, he fet un viatge en el temps, he après i m'he adonat que, sense haver-lo conegut, el meu avi m'ha ensenyat més del que cap llibre ha pogut.

6. Bibliografia

Pel que fa a la bibliografia val a dir que s'ha treballat tant amb material escrit en llibres com amb pàgines web o testimonis orals. També cal especificar que en totes les cites o entrevistes que tenien com a idioma original el castellà s'ha mantingut ja que es considera que així no es perd cap tipus de significat i es manté el format original. S'ha fet tot això considerant que, essent bilingües, s'entenen ambdós idiomes.

Bibliografia escrita (llibres, llibrets, butlletins,...)

- Bookchin, Murray: *Los anarquistas españoles. Los años heroicos, 1868-1936*. Numa ediciones 2001. Valencia.
- Confederación Nacional del Trabajo, Federación local de Sevilla: *Anarquismo básico*. Fundación de Estudios Libertarios.
- Gutiérrez Molina, José Luis: *El estado frente a la anarquía. Los grandes procesos contra el anarquismo español (1838-1982)*. Editorial Síntesis, S.A. Madrid.
- Espinosa Maestre, Francisco: *La guerra civil en Huelva*. Diputación provincial de Huelva.
- Espinosa Maestre, Francisco: *Guerra y represión en el sur de España. Entre la historia y la memoria*. Publicaciones de la Universidad de Valencia.
- Impulso, revista libertaria: *¿Qué es realmente el anarquismo?*. CNT en Alemania grupo impulso.
- Marin, Dolors: *Anarquistas, un siglo de movimiento libertario en España*. Editorial Planeta, S.A. Barcelona.
- Puente, Isaac: *El Comunismo libertario*. Supplément au nº 646 d'ESPOIR.
- VV.AA: *Proyecto de Investigación: La represión franquista del anarcosindicalismo en la baja Andalucía: Cádiz y Sevilla*. CGT Grupo de trabajo: Recuperando la Memoria de la historia social de Andalucía.
- VV.AA: *La huella de la Memoria*. Ayuntamiento de Nerva. Área de Cultura.
- VV.AA.: *Todos (...) los nombres_base de datos sobre la represión franquista en Andalucía accesible a través de internet www-todoslosnombres-org*. Asociación Memoria Histórica y Justicia de Andalucía (AMH y JA) Confederación del Trabajo de Andalucía (CGT.A).

Pàgines web

Bases de la ideologia anarquista

- <http://www.veuobrera.org/index04.htm>
- <http://es.wikipedia.org/wiki/Anarquismo>
- <http://ca.wikipedia.org/wiki/Anarquisme>
- http://ca.wikipedia.org/wiki/Hist%C3%B2ria_de_l'anarquisme
- <http://www.bcn cultura.cat/lilibres/historia-del-moviment-anarquista-a- espanya-de-josep-termes/>
- http://ca.wikipedia.org/wiki/Propaganda_pel_fet
- http://es.wikipedia.org/wiki/Anarquismo_en_Espa%C3%B1a#El_fin_de_la_Dictadura_y_la_II_Rep.C3.BAblica.2C_1930-1936

Autors i cites anarquistes

- http://es.wikipedia.org/wiki/Mija%C3%ADI_Bakunin
- http://spa.anarchopedia.org/Piotr_Kropotkin
- http://spa.anarchopedia.org/Citas_sobre_el_anarquismo
- http://es.wikipedia.org/wiki/Pierre-Joseph_Proudhon
- http://es.wikipedia.org/wiki/Errico_Malatesta#Alejamiento_ideol.C3.B3gico_con_Kropotkin

Institucions i corrents anarquistes

- <http://www.claseshistoria.com/movimientossociales/org-1internacional.htm>
- http://www.bsolot.info/wp-content/uploads/2011/02/peirats_Josep-Los_anarquistas_en_la_crisis_politica_espa%C3%B1ola.pdf
- <http://www.cnt.es/internacionalismo-proletario>
- <http://es.wikipedia.org/wiki/Anarcocomunismo>

Segona República

- http://ca.wikipedia.org/wiki/Segona_Rep%C3%BAblica_Espanyola

- <http://www.buxaweb.com/historia/temes/escat/segonarepublica.htm>
- http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0054964
- http://socials.iesjuniperserra.net/ha_Espanya/2_republica/2republica.htm
- http://socials.iesjuniperserra.net/ha_Espanya/2_republica/Esquema_T_10.pdf
- http://www.culturandalucia.com/INDEX_2011/Index_2011.htm
- <http://www.iuhuelva.org/documentos/boletines/nervaespecialguerracivil.pdf>
- <http://www.historiasiglo20.org/HE/13a-2.htm>

Guerra Civil espanyola

- <http://socials.iesjuniperserra.net/Tema11%20guerra%20civil.pdf>
- http://socials.iesjuniperserra.net/ha_Espanya/guerracivil/T11_gcivil.html
- http://ca.wikipedia.org/wiki/Guerra_Civil_Espanyola
- <http://www.buxaweb.com/historia/temes/escat/guerracivil.htm>
- <http://www.buxaweb.com/historia/temes/escat/guerracivil.htm>
- http://es.wikipedia.org/wiki/Gonzalo_Queipo_de_Llano#Jefe_del_Ej.C3.A9rcito_del_Sur
- http://ca.wikipedia.org/wiki/Consell_de_guerra
- <http://www.iuhuelva.org/documentos/boletines/nervaespecialguerracivil.pdf>
- <http://www.historiasiglo20.org/HE/14a-2.htm>

Anarquisme i repressió a Espanya i Andalusia

- <http://www.ahistcon.org/docs/ayer/ayer45/ayer45-06.pdf>
- http://es.wikipedia.org/wiki/Anarquismo_en_Espa%C3%B1a#Del_sindicalismo_revolucionario_al_anarcosindicalismo.2C_1910-1923
- http://www.culturandalucia.com/GCE/La_Segunda_República_y_la_Guerra_Civil_española.htm
- <http://rabida.uhu.es/dspace/bitstream/handle/10272/2715/b15480495.pdf?sequence=1>
- <http://www.nggabua.com/terrorismoanarquista/represion1.html>

Memòria històrica

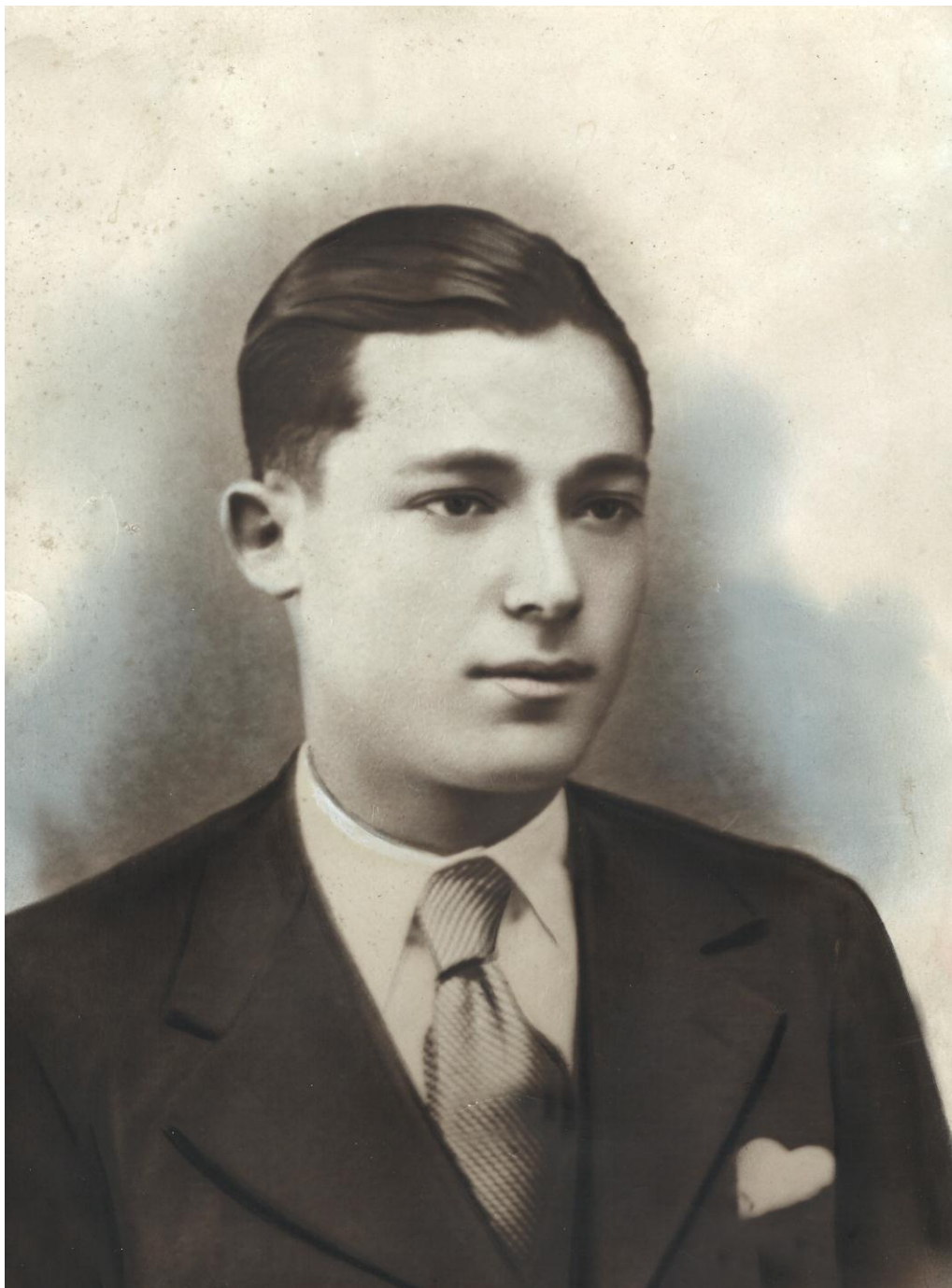
- <http://www.todoslosnombres.org/>
- <http://www.todoslosnombres.org/php/verArchivo.php?id=876>
- <http://www.memorialibertaria.org/spip.php?article1671>

Documentació oral

- Testimoni Flor Calzada (filla d'Antonio Calzada)
- Entrevista a Juan Barba, director del museu Velázquez Díaz de Nerva (Huelva)
- Entrevista a Juan Miguel Marín Gil, fill de Nicasio Marín Gil, amic i company militant del meu avi.
- Entrevista a Cecilio Gordillo, membre de la CGT i coordinador de la pàgina web de recuperació de la memòria històrica anomenada "Todos los nombres"

Documentació oficial provinent de l'Arxiu Històric Provincial de Huelva que depèn de la junta d'Andalusia, del Ministeri de Defensa de Sevilla (Tribunal territorial segon) i de la Secretaria General de Institucions Penitenciàries del Ministeri d'Interior.

- Documents referents al Consell de Guerra (permisos, sol·licituds...)
- Transcripció del judici o Consell de Guerra d'Antonio Calzada Díaz (indagatòries, declaracions, sentència...)
- Expedient carcerari d'Antonio Calzada Díaz (permisos, ingressos en presons, desplaçaments...)
- Documents personals d'Antonio Calzada Díaz (partida de naixement, DNI, acta de matrimoni i acte de defunció)

Antonio Calzada Díaz

Annexos

7. Annexos

7.1. Diari de viatge	Pàg.96
7.2. Entrevistes	Pàg.99
7.2.1. Juan Barba	Pàg.99
7.2.2. Cecilio Gordillo	Pàg.100
7.2.3. Juan Miguel Marín Gil	Pàg.103
7.3. Testimoni de Flor Calzada	Pàg.106
7.3.1. Biografia d'Antonio Calzada Díaz	Pàg.106
7.3.2. Querella d'Argentina	Pàg.108
7.3.3. Mi padre...	Pàg.109

7. Annexos

7.1. Diari de viatge

Del 28 de setembre a l'1 d'octubre vaig tenir l'oportunitat d'anar a Andalusia i fer un recorregut pels dos pobles on el meu avi va viure i va treballar: La Campana i Nerva respectivament. A més, vaig poder contactar amb tres persones involucrades en el tema de la memòria històrica que em van concedir les entrevistes que s'observen més endavant. A continuació, es relata breument el recorregut del viatge.

28/9/12

En primer lloc, ens vam dirigir a Nerva, on hi havia el museu Velázquez Díaz. Allà, Juan Barba, el director del museu ens va concedir l'entrevista i ens va donar informació i contactes per poder concertar més entrevistes.

Juan Barba també ens va mostrar la muntanya on probablement es va refugiar tota la resistència republicana juntament amb l'alcalde quan les tropes franquistes van arribar a Nerva.

Museu Velázquez Díaz a Nerva, Huelva

A més, també vam poder veure l'aspecte actual del casino mercantil al qual es fa referència diverses vegades al llarg del treball, ja que va ser on Antonio Calzada va treballar i on se l'acusa d'haver posat un petard.

Muntanya propera a Nerva on se suposa que es van refugiar els republicans

Casino Mercantil, Nerva

Durant aquell dia també vam contactar amb Juan Miguel Marín Gil, fill de Nicasio Marín Martín, que va estar empresonat amb el meu avi. Juan Miguel ens va mostrar les mines de Riotinto, la conca minera més revolucionària de Huelva on es van produir moltes protestes, i l'antiga colònia anglesa.

Mines de Riotinto

Mines de Riotinto

29/9/12

El dia 29 ens vam dirigir a la Campana, poble natal del meu avi. Entre records, anècdotes i moltes preguntes a la gent del poble vam poder veure la casa on havia nascut, al número 10 del carrer del Cerrillo, que es troba a les afores del poble.

Carrer del Cerrillo número 10, casa on va néixer Antonio Calzada

A més, seguint les indicacions que ens havia donat la meva tieta i el sentit de l'orientació basat totalment en records de la infància del meu pare, vam arribar al carrer on antigament hi havia la central telefònica, que estava situada just davant de la casa on havia viscut el meu avi un cop va quedar en llibertat fins que va traslladar-se a Barcelona.

Cartell del carrer on va viure Antonio Calzada un cop va estar en llibertat

Comparació de la fotografia feta en el viatge amb la d'una altra antiga de la casa on va viure Antonio Calzada des de que el van alliberar fins que va marxar a Barcelona.

1/10/12

El dia 1 d'octubre ens vam dirigir a Sevilla a trobar-nos amb Cecilio Gordillo, coordinador del projecte "Todos los Nombres", que ens va concedir una entrevista que també s'observa a continuació.

D'esquerra a dreta, Cecilio Gordillo, Julio Calzada i Julia Calzada

Cartell de la CNT

8.2. Entrevistes

A continuació, es troben les tres entrevistes que es van dur a terme durant l'estància a Andalusia a Juan Barba, Juan Miguel Marín i Cecilio Gordillo.

Entrevista a Juan Barba, director del museu Velázquez Díaz de Nerva (Huelva)

1. ¿Habéis hecho exposiciones relacionadas con la memoria histórica?

Sí, la verdad es que normalmente tenemos exposiciones destinadas a la recuperación de la memoria histórica que se exponen en esta primera planta. El año pasado hicimos tres.

2. ¿Qué tipo de exposiciones son?

La mayoría fotográficas, reportajes, pero también de documentación escrita, sumarios por ejemplo.

3. ¿Y de dónde sacáis la información para exponer?

Las propuestas y la información vienen de fuera y nosotros ofrecemos el espacio para exhibirlas. Pueden ser desde reportajes privados o documentación privada, a información proporcionada por el Ayuntamiento de Huelva, como la que hicimos titulada “la huella de la memoria”. Otras veces, la información y

Museu Velázquez Díaz a Nerva, Huelva

las propuestas nos llegan de organizaciones de Andalucía con las que mantenemos el contacto, como por ejemplo la asociación de “Todos los nombres”.

4. ¿Cuál es vuestro objetivo o la razón por la que hacéis todo esto?

Son razones ideológicas. Hay gente que cree que los que murieron ya están bien enterrados en el Valle de los Caídos pero hubo personas que dieron su vida por la democracia y que merecen ser reivindicadas.

Entrevista a Cecilio Gordillo, membre de la CGT i coordinador de la pàgina web de recuperació de la memòria històrica anomenada “Todos los nombres”

1. ¿Cuál es tu papel en relación a la página web “Todos los nombres”?

Esta página está basada en el trabajo de cinco coordinadores que cubren distintas partes de España y dos colaboradores directos. Yo soy uno de los cinco coordinadores y como tal mi papel consiste en cubrir un territorio concreto que corresponde a Jaén, Granada y Almería. Me encargo de responder a aquellas personas que se ponen en contacto conmigo pidiendo información

Cecilio Gordillo

sobre sucesos históricos o documentos oficiales. En ese caso, mi trabajo no es resolver directamente esas cuestiones, sino redireccionar a la persona que nos pide ayuda hacia asociaciones que puedan resolver sus consultas, que bien pueden estar en España o en cualquier parte del mundo. Gracias a internet, podemos tener una gran ramificación en todo el mundo.

2. ¿Desde cuándo existe esta página?

Concretamente desde el 14 de abril de 2004.

3. ¿Cómo se llegó a la conclusión de que era necesaria?

La verdad es que fue una propuesta espontánea. Editamos un libro con un grupo de trabajo en el sindicato llamado “El canal de los presos (1940-1962)”. Este, trataba sobre los trabajos forzados en los campos de concentración i era de carácter social más que investigador, es decir, queríamos homenajear a toda aquella gente. De repente, mucha gente empezó a llamarnos para darnos nombres e información. En 2 años estuvo listo y tuvo mucho éxito, la gente quería ampliarlo y nosotros vimos que debíamos hacer algo, que debíamos luchar por la conservación de todos esos nombres que solo recordaban las propias familias.

4. ¿Cómo funcionan las microbiografías?

Tenemos muchos colaboradores voluntarios que alimentan la página y, en muchos casos, son familiares de los nombres que aparecen en la página. Como es el caso de tu tía Flor, que escribió la microbiografía de tu abuelo. Es un funcionamiento complejo. Todos los nombres tienen un “padrino” detrás, es decir, alguien documentado y vinculado al tema profesionalmente (historiadores, profesores...) que pueden certificar que los datos aportados son verídicos. Sin esa aprobación no podemos publicar una micrografía. Hay mucha información oral que perfectamente puede ser cierta, pero también hay mucha gente preparada para acusarnos si no hacemos las cosas bien hechas. Una vez tenemos esa aprobación, pedimos al familiar, en ese caso tu tía, que redacte la microbiografía con la información que tiene. Queremos que lo escriba la familia, eso es lo que intentamos, que sea personal. El familiar nos la envía, le proponemos un par de correcciones que este puede aceptar o no, y se publica en la página web. A las microbiografías puede acceder quien quiera y los colaboradores que las han escrito pueden escoger si quieren aparecer en la página como tales o mantener el anonimato.

5. ¿Entonces, es una página que está muy al día?

Sí, claro. Es una página que requiere actualizaciones constantes, añadir nombres, rectificaciones.

6. ¿Habéis encontrado problemas o complicaciones en todo este proyecto?

Sí, muchos. Por ejemplo, uno de los mayores problemas que tenemos es que mucha información oficial de la que disponemos no está digitalizada. Concretamente, solo la de Huelva está digitalizada, pero, por ejemplo, en Cataluña, la Administración pone muchas pegadas: hay control social y académico. Y mira que en Cataluña hay muchísimos colaboradores, más que aquí, incluso medios de comunicación como TV3.

7. ¿Tenéis nuevas propuestas para la página?

Sí, ahora queremos publicar una sección de nombres de antiguos miembros de la CNT para que la gente pueda recordarlos.

8. Hablando de la CNT, cuántos afiliados tiene actualmente en Andalucía?

Unos 50.000 a nivel estatal. Pero esto no es una secta sino un sindicato, la gente entra y sale.

9. Estoy haciendo un trabajo sobre la vida de mi abuelo y su militancia en la CNT. Ya que te encargas de redireccionar a la gente que pide información, ¿podrías decirme si es posible sacar datos escritos sobre la afiliación de mi abuelo?

La verdad es que no queda casi nada sobre las militancias porque se quemaron como salvaguarda. La poca que queda se conservó en Ámsterdam y volvió a Salamanca. En todo caso lo que puedes hacer es ponerte en contacto con el Ministerio de Cultura.

10. ¿Algo que quieras añadir?

Sí, conservar la memoria histórica es importantísimo, y no solo la historia de personajes importantes, sino la de los civiles. A veces, me entristece ver que solo nos creemos los escritos mientras que la memoria oral la obviamos, cuando es totalmente verídica. Ahora recuerdo un caso, cuando en Francia se estaba empezando a hablar de poner la jornada laboral de treinta y seis horas, recuerdo que un hombre mayor nos dijo que aquí ya se había tratado en algún convenio. Obviamente no nos lo creímos, pero, al cabo de un tiempo, vimos una noticia del ABC que lo certificaba y solo entonces nos lo creímos. Además, creo que debemos aprender de lo que ha pasado al largo de nuestra historia, algunos hemos vuelto atrás para ver qué es lo que hemos hecho para que todo vaya así de mal, ahora solo falta que lo hagan todos.

Entrevista a Juan Miguel Marín Gil, fill de Nicasio Marín Gil, amic i company militant del meu avi.

1. ¿Qué fue lo que te llevó a investigar y querer saber más sobre tu padre?

Mi madre no hablaba de esto, aún tenía el miedo metido en el cuerpo pero yo quería saber más. Si mi padre había hecho algo mal yo quería saberlo. Eso fue lo que me llevó a investigar. Yo había vivido más de cincuenta años en Madrid y me había involucrado en política durante el sesenta y ocho y el sesenta y nueve, en la clandestinidad socialista. Pero cuando me prejubilé, lo tiré todo por la borda y me fui a vivir a Huelva con mi mujer. Ahora estoy aprendiendo a vivir.

Nicasio Marín Gil a les mines de Riotinto

2. Dices que formaste parte de la clandestinidad socialista. ¿Cómo empezó todo?

Un día iba con un amigo paseando y recuerdo que dije algo sobre la República. Nos separamos y yo cogí el metro en Sol y vi como un hombre me seguía. Subiendo por la calle me echó mano y yo pensé este es la poli, ahora me muelle a palos, pero me dijo que me tranquilizase, que él era de la UGT y que le gustaría quedar conmigo un día en un bar. Con el tiempo olvidé ese asunto, si más no, lo evité, pero un día, por casualidad, estaba en un bar esperando a mi cuñado y volví a verle. Esta vez quedamos para un día e hicimos una reunión. Me enganché y me involucré, me pudo la curiosidad.

3. ¿Eso era muy peligroso en esos tiempos no?

Sí, claro, era todo clandestino. Mi madre me dijo que no me metiera en política pero mi padre lo llevaba en la sangre y también yo. Recuerdo un día que, mientras le enseñaba Madrid a mi padre, vimos una manifestación de estudiantes y, en vez de salir

de allí, me metió en medio para mostrármelo. Después, me pidió que no le dijera nada a mi madre.

4. ¿Cómo fue el inicio de tu investigación?

Cuando por fin estuve en Huelva empecé a moverme y a investigar, visité los archivos en busca de información. Cuando tuve el sumario, hablé con Manolo, que me dio una anotación y empecé a moverme por Nerva, aunque no encontré gran cosa. De Huelva, investigué en el Puerto de Santa María, de allí, en Santoña y, finalmente, fui al tribunal segundo territorial de Sevilla y fue allí donde encontré el expediente carcelario y también el de tu abuelo, el que mandé a Flor. Empecé a leer el expediente y aluciné, todo eran contradicciones, fue condenado a doce años por auxilio a la rebelión pero según los informes era “una buena persona de fácil palabra”. La verdad, cuando vi el expediente y me di cuenta que mi padre no había hecho nada sentí tranquilidad, él no era culpable, pero yo soy socialista, las cosas hay que saber ponerlas en su sitio así que, asombrado, continué investigando.

5. ¿Esta investigación es totalmente personal no?

Sí, lo mío es muy personal, me toca la fibra. Y si me toca la fibra quiero saber más, quiero quedarme seguro. Lo que te decía, quería saber que mi padre era inocente.

6. ¿Qué relación tiene tu padre con mi abuelo?

Eran vecinos del pueblo. En un pueblo pequeño todos se conocen. Además, estuvieron en la misma prisión, la del Puerto de Santa María. Hasta creo que tienes las cartas que mi padre escribió a mi familia hablando de tu abuelo. Mi padre le tenía mucho aprecio a tu abuelo, y cuidó de él en prisión.

7. Tengo entendido que fue gracias a ti que hoy mi tía y yo tenemos el expediente de mi abuelo, ¿cómo os pusisteis en contacto tú y mi tía?

Sí, es verdad. Bueno, Flor se puso en contacto con Manolo Pichardo, un historiador, y hablando sobre este tema, él le habló de la investigación que yo estaba haciendo sobre Nicasio y le habló de que yo también tenía información de un tal Calzada. Me llamó

emocionada y yo le dejé que se desahogase. Entonces, le comenté todo lo que tenía, me puse en contacto vía email y le mandé toda la información que había conseguido.

8. ¿Ha seguido investigando? ¿Cómo es tu vida ahora?

Sigo metido en todo esto claro. A la vida hay que buscarle un sentido y yo no podía ver a la gente mayor sentada horas y horas sin hacer nada. No porque te jubiles te quedas “amermado” y aunque sea difícil, la curiosidad siempre nos hace sabios y más ahora que tengo tiempo. La verdad es que no me dedico de pleno, si alguien me pide información yo le ayudo a encontrarla. También pinto, escribo libros y hago fotografías, me encanta la fotografía, tengo muchísimas de las minas de Rio Tinto. En Madrid no tenía tiempo de nada, pero ahora hago lo que me gusta.

8.3. Testimoni de Flor Calzada

Flor Calzada, filla d'Antonio és qui va iniciar una recerca de mesos per tal d'aconseguir tots els documents que reconstruïen la vida del seu pare. Flor, la meva tieta, és qui em va proporcionar informació i em va ajudar a entendre-la. Encara avui dia lluita per trobar tota la informació i demana justícia per judicis injustos com el del meu avi. A continuació, trobem un seguit d'informació que ens proporciona sobre Antonio Calzada Díaz.

8.3.1. Biografia d'Antonio Calzada Díaz

Tot seguit, s'observa la biografia que va redactar sobre el seu pare i que va enviar a la pàgina web de Todos los nombres, publicada en l'apartat de microbiografies.

“Mi padre, Antonio Calzada Díaz, nació en La Campana (Sevilla), el 11 de diciembre de 1916; hijo de Antonio y Dolores. A corta edad, por problemas de manutención en la familia, que tenía cinco hijos, deciden llevarlo a vivir con una tía a Nerva, provincia de Huelva.

Empieza a trabajar desde muy joven como camarero en el Casino de la localidad de Nerva y también desde muy joven es consciente de la necesidad de la organización para defenderse contra la explotación, en la mina o en cualquier otro trabajo. Se afilia al sindicato anarquista CNT y ocupa el cargo de vicesecretario. Es detenido por primera vez en 1933, a la edad de dieciséis años, y por segunda vez en 1934 por sus ideas políticas, quedando fichado.

El 14 de abril de 1931 las izquierdas ganan las elecciones y se constituye la segunda República. Cuando el 18 de julio de 1936 los fascistas dan el golpe de estado contra el gobierno legalmente constituido, él se pone al servicio del pueblo y forma parte del Comité de Defensa. Ante la inminente entrada de las tropas fascistas, y por temor a la represión, huye junto a muchos compañeros. Nerva se rinde a finales de agosto de 1936.

Flor Calzada amb el seu pare Antonio Calzada

Mi padre se entrega el 11 de febrero de 1937. Le juzgan en Nerva el 24 de mayo del mismo año junto a ocho compañeros: Domingo Cerrato Vázquez, Julián García Rodríguez, Francisco López Moya, Nicasio Martín Marín, Manuel Morales Lancha, José María Pérez García, Manuel Rodríguez Murto, Eloy Romero Navarro, y él, Antonio Calzada Díaz. Es juzgado por delito de rebelión militar y condenado a muerte.

Durante el juicio algunos testigos declaran que Antonio Calzada Díaz era vicesecretario de la CNT, conocido hombre de acción muy peligroso y que formó parte de un «comité revolucionario ilegal»; que alzado en armas, patrulló armado con una pistola; que ya tenía historial de detención por la colocación de petardos; y que participó en la quema del casino y en el asalto a casas de familias «honorables» de Nerva conocidas por su anti-marxismo.

El 12 de junio de 1937 a través de un escrito, se le conmuta la pena de muerte por 30 años de condena. El 19 de agosto de 1937 lo trasladan al penal del Puerto de Santa María (Cádiz). El 2 de agosto de 1938 lo vuelven a trasladar, ahora al penal de El Dueso (Santoña, Santander), donde permanece en prisión hasta el 30 de enero de 1944, año en el que sale en libertad condicional.

Vuelve a Nerva para casarse con mi madre, a la que conocía de antes de la guerra pues había sido compañero de militancia de los hermanos de ésta, uno de ellos fusilado, otro muerto en el frente. Desterrados de Nerva, se marchan al pueblo natal de mi padre, La Campana (Sevilla), donde nacemos mis dos hermanos y yo. A mi padre no se le permitía salir del pueblo sin permiso de la Guardia Civil, salvoconducto que necesitó cuando emigró a Barcelona en 1964. Allí siguió controlado por las autoridades Franquistas, apareciendo por casa la Guardia Civil para un control incluso después de muerto. Murió en 1966 con cincuenta años y está enterrado en el cementerio municipal de Hospitalet de Llobregat (Barcelona).

Me gustaría que con este escrito, su nombre y su lucha queden siempre vivos en la Memoria, junto a la de miles de hombres y mujeres que dieron lo mejor que tenían y que perdieron la vida defendiendo sus derechos y la legitimidad de lo elegido en las urnas.”

8.3.2. Querella d'Argentina

Flor Calzada també ens ofereix el document que ha enviat a Argentina juntament amb el relat dels fets, la documentació del Consell de Guerra i l'expedient carcerari d'Antonio Calzada Díaz per tal de denunciar els crims que es van cometre contra el seu pare i moltes altres persones durant el franquisme.

A més es denuncia el fet que cap govern del país s'hagi encarregat de fer justícia a tots aquests crims i empresonament per part dels franquistes acusant en molts casos a persones innocents. Així doncs, és Argentina el país que es vol encarregar de investigar tot allò que a Espanya ningú ha volgut ni tocar.

Querellante

M^a de las Flores Calzada Rodríguez, con Documento Nacional de Identidad número 38044518B, se presenta como querellante por los delitos de genocidio y/o de lesa humanidad en ejercicio del principio de jurisdicción universal, cometidos contra su padre Antonio Calzada Díaz.

Denuncia de la querellante

Flor Calzada Rodríguez, hija de Antonio Calzada Díaz, hago esta denuncia no desde el rencor, pero sí desde el desprecio más absoluto a esa casta militar fascista que junto con la iglesia y para defender el poder de unos pocos, detuvo, juzgó, condenó, encarceló y/o asesinó a hombres y mujeres luchadores por la libertad y los derechos que garantizaban el gobierno elegido libre y democráticamente el 14 de abril de 1936. También denuncié desde la tristeza a los gobiernos de diferente color que después de la Dictadura y ya en democracia han girado la cara y con su omisión son culpables de que aún no se haya hecho justicia y son la vergüenza de este país junto con la Iglesia Católica y la Monarquía representado por Juan Carlos I y tiene que ser en este caso Argentina quien nos dé ejemplo de como se persiguen y castigan los crímenes de lesa humanidad. Exijo justicia y ni olvido ni perdono.

Firmado

Denúncia del querellant Flor Calzada Rodríguez enviat a Argentina

8.3.3. Mi padre...

“Mi padre encontró en el anarquismo su identidad como ser humano libre, su amor por la cultura y por los libros, la educación, el respeto por la naturaleza y las personas. También encontró su rechazo a la tiranía, al abuso del gobierno y a la religión.

Con el anarcosindicalismo de CNT aprendió que, como trabajador, la defensa de los derechos y libertades se consiguen con la lucha colectiva.

Luchó por la libertad, tuvo siempre unos ideales y lo fue fiel a estos hasta las últimas consecuencias, poniéndose de parte del pueblo y del gobierno legítimo elegido en las urnas que solo fue derrotado por un Golpe Militar y con la fuerza de las armas.

Esa defensa supuso su detención y la celebración del Consejo de Guerra, un juicio ilegal.

La injusticia es que fue acusado y juzgado precisamente por los mismos militares Golpistas. Estos sí que cometieron un delito, se alzaron en armas contra la legalidad del Gobierno elegido democráticamente.

Su hija, Flor Calzada.”

